

Programmabegroting Gooise Meren 2016-2019

17 februari 2016

Rectificatie

Tot onze spijt is er een foutief getal in de begroting opgenomen.

Op pagina 74 van deze begroting vindt u een tabel met de belastingcapaciteit. In de kolom Gooise Meren en in rij F staan de woonlasten van een landelijk gemiddeld gezin van voorgaand jaar. Hier staat een bedrag van € 678 opgenomen, maar dit moet € 716 zijn.

Deze wijziging heeft een gevolg voor het percentage rechts onder in de tabel. Dit percentage geeft weer in hoeverre de belastingdruk van Gooise Meren afwijkt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Dit bedrag moet geen 96% maar 91% zijn. De belastingdruk voor een "gemiddeld gezin" in Gooise Meren is dus 9% lager dan het landelijk gemiddelde.

Hieronder vindt u de correcte tabel.

	Bussum	Muiden	Naarden	Bussum	Muiden	Naarden	Gooise Meren
Bij begroting ultimo jaar (x€ 1.000)	rekening 2014			begroting 2015			begroting 2016
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	169	331	381	190	484	403	182
B rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	181	259	277	181	191	280	183*
C afvalstoffenheffing per gezin	262	337	209	262	338	212	284
D eventuele heffingskorting							
E totale woonlasten gezin (A+B+C+D)	612	927	867	633	1013	895	649
F Woonlasten landelijk gemiddelde gezin voorgaand jaar	697	697	697	704	704	704	716
Belastingcapaciteit (E/F)*100%	88%	133%	124%	90%	144%	127%	91%

* Tarief voor Bussum voor het jaar 2016. Voor Naarden is dit € 214 en voor Muiden € 274

*Categorie A = kleiner dan 95% het minst risicovol, B = 95-105% matig risico en C = groter dan 105% zeer risicovol.
Het risico voor Gooise Meren valt onder B en is dus een matig risico.*

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Hoofdpijnen	5
Programma's	7
Programma 1 Inwoners en Bestuur	9
Programma 2 Veiligheid	14
Programma 3 Openbare ruimte en verkeer	18
Programma 4 Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	24
Programma 5 Duurzaamheid en Water	32
Programma 6 Werk en Inkomen	39
Programma 7 Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	44
Programma 8 Sport, Cultuur en Recreatie	51
Programma 9 Algemene baten en lasten	56
Financiële recapitulatie	60
Paragrafen	62
Paragraaf Lokale heffingen	63
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	68
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	75
Paragraaf Financiering	78
Paragraaf Bedrijfsvoering	81
Paragraaf Verbonden partijen	83
Paragraaf Grondbeleid	86
Bijlage 1 Overzicht Investerings	88
Bijlage 2 Reserves	89
Bijlage 3 Verbonden partijen	90
Bijlage 4 'Van startnota naar actueel financieel beeld'	96

Voorwoord

Aan de raad

Voor u ligt de eerste Programmabegroting van de gemeente Gooise Meren. Deze begroting is tot stand gekomen via een min of meer technische operatie, waarin de financiële gegevens en feiten van de oude drie gemeenten zijn gebundeld tot één cijfer voor de begroting die nu voorligt. Bij de startnota, die is vastgesteld door de fusieraad op 22 juni 2015, zijn op een aantal onderwerpen nadere uitgangspunten bepaald en ook deze zijn in deze begroting vertaald. Op basis van deze startnota werd voor de komende jaren een tekort voorzien, welke via bezuinigingen en politieke discussies nog moet worden ingevuld. Deze invulling zal vanaf nu nog moeten worden geconcretiseerd.

Dat betekent ook dat in de voorliggende begroting geen nieuw beleid is opgenomen en dat ook de voorstellen van het coalitieakkoord hierin nog niet zijn verwerkt. Wel is op onderdelen inhoudelijk rekening gehouden met uitgangspunten en voornemens die zijn vastgelegd in het "Visie en missie"-document voor Gooise meren. De vertaling van het coalitieakkoord zal voor het begrotingsjaar 2016 nog leiden tot bijstellingen in de begroting en daarover wordt u via de voortgangsrapportage een voorstel gedaan.

De meerjarige vertaling zal plaats moeten vinden via een samenhang van aan de ene kant voorstellen tot nieuw of gewijzigd beleid en aan de andere kant de bezuinigingen, zodat op basis van deze integrale afweging kan worden gekomen tot een meerjarig structureel sluitende begroting. Dit is namelijk ook een eis in het kader van het begrotingstoezicht door de provincie. De invulling van de bezuinigingen zal plaatsvinden in samenspraak met en via een inbreng vanuit uw raad en de inwoners Gooise Meren. De uiteindelijke keuzes zullen aan u worden voorgelegd.

Bij de indeling en opzet van de programma's hebben wij dankbaar gebruik gemaakt van het geweldige voorwerk dat door de raads werkgroep in 2015 op dit terrein is gedaan. De komende jaren zullen worden gebruikt om tezamen met de raad deze begroting verder te ontwikkelen naar een begroting die qua kwaliteit behoort tot de top 25 van Nederland. Herschikking van producten over en binnen programma's, alsmede ontwikkelingen in het kader van de voorschriften zullen hierbij gevolgd worden. Daarbij zal ook gekeken worden naar een andere en modernere vorm van presentatie, bijvoorbeeld via een app of ander medium, alsmede een min of meer continu inzicht in de voortgang van de uitvoering.

Wij beseffen dat deze begroting niet meer dan een basis is om uitvoering te geven aan de activiteiten voor de nieuwe gemeente Gooise Meren en dat de meer inhoudelijke keuzes voor de langere termijn, zowel qua beleid als evenwicht in de financiën, pas in de loop van dit jaar zullen gaan plaatsvinden. Gegeven de tijd en de noodzaak om tot een vaststelling van de begroting te komen (en mede om de tarieven voor de belastingen definitief te bepalen) is er geen andere mogelijkheid dan deze gefaseerde aanpak. Wij hopen hiermee wel recht te doen aan een goede en inhoudelijke afweging.

Het college van burgemeester en wethouders Gooise Meren
Namens hen,

De portefeuillehouder Financiën

Hoofdpijnen

In dit hoofdstuk vindt u de uitgangspunten die zijn gehanteerd bij het opstellen van deze begroting en een samenvatting van het beeld van de financiële situatie voor de jaren 2016-2019.

Naar één begroting Gooise Meren

De basis voor de begroting van de gemeente Gooise Meren wordt gevormd door de cijfermatige optelsom van de begrotingen van Naarden, Muiden en Bussum. De herindeling heeft uiteraard gevolgen gehad voor de begroting. Deze effecten zijn omschreven in de startnotitie die door de fusieraad op 22 juni 2015 is vastgesteld. In de maanden daarna zijn enkele ontwikkelingen doorgevoerd en diverse onderdelen nader uitgewerkt (zie bijlage), hetgeen heeft geresulteerd in een actueel financieel beeld. In de voorliggende begroting zijn deze effecten verwerkt.

Een raads werkgroep Financiën, met daarin raadsleden en ambtenaren, heeft richtlijnen ontwikkeld voor de producten uit de P&C-cyclus en dus ook voor de begroting. Een beknopte en leesbare begroting is de wens. Zij hebben zich daarbij laten leiden door de vraag 'hoe de inrichting van de begroting kan bijdragen aan de kaderstellende en controlerende rol van de raad'. Deze richtlijnen zijn vastgesteld door de fusieraad en hebben de basis gevormd voor de begroting 2016. Dit heeft geleid tot de weergave die u vindt in de programma's en paragrafen. De komende jaren worden gebruikt om deze begroting, samen met de raad, verder te ontwikkelen naar een begroting die qua kwaliteit behoort tot de top 25 van Nederland.

In de programma's vindt u per beleidsterrein antwoord op de zogenaamde drie W-vragen.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? En wat mag het kosten? Met behulp van speerpunten en doelenbomen (verbinding tussen doelen en acties) is een en ander inzichtelijk gemaakt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting, gezien vanuit een specifieke invalshoek. U vindt hier informatie over weerstandsvermogen, financiering, lokale lasten, kapitaalgoederen, grondbeleid, verbonden partijen en de bedrijfsvoering.

In de programma's vindt u indicatoren. Dit zijn de indicatoren die de raads werkgroep heeft vastgesteld. De werkgroep heeft zich terughoudend getoond op het terrein van indicatoren, aangezien er naar verwachting met ingang van begroting 2017/2018 circa 50 landelijk verplichte indicatoren worden ingevoerd.

De overige uitgangspunten bij begroting 2016 zijn:

- De begroting is gebaseerd op 'bestaand beleid', nieuwe politieke keuzes zijn nog niet verwerkt.
- De wettelijk regels uit het 'Besluit begroting en verantwoording' (BBV) zijn nagevolgd in deze begroting.
- Uitkering uit het gemeentefonds zoals is bepaald in de septembercirculaire 2015.

De door de fusie veroorzaakte effecten op de uitkering van het gemeentefonds staan beschreven in de Startnotitie. De wijziging in de verdeelsystematiek van het gemeentefonds betekent voor Gooise Meren een structureel nadeel van € 25.000. Voor de jaren na 2016 zien we een toename van de uitkering uit het gemeentefonds. Deze wordt veroorzaakt door de jaarlijkse groei van het gemeentefonds, die gelijke tred houdt met de groei van de rijksuitgaven.

- Voor het basisjaar 2016 is uitgegaan van een loonstijging van 1,5% en een prijsstijging van 1%. Voor de jaren daarna worden alle kosten (lonen en prijzen) geraamd op het verwachte prijspeil van de begroting van het basisjaar en wordt er geen rekening gehouden met een meerjarige ontwikkeling.
- In de begroting is een raming voor onvoorzien van € 50.000 opgenomen, bedoeld voor onvoorzienbare, onvermijdbare en on-uitstelbare uitgaven.

Actuele financiële beeld

De meerjarenbegroting 2016-2019 laat het volgende beeld zien:

Financieel beeld PB16	2016	2017	2018	2019
Nieuw financieel beeld	-5.620	-5.114	-4.805	-4.456
Overige maatregelen/organisatie	532	1.181	1.406	1.456
Nog te maken politieke keuzes	200	1.500	3.000	3.000
Onttrekking algemene reserve	4.889	2.433	399	0
Totaal	0	0	0	0
bedragen x € 1.000				

Er is dus sprake van een tekort, dat incidenteel uit de algemene reserve wordt gedekt, maar dat door te maken politieke keuzes en de overige maatregelen, concreet moet worden ingevuld. Eerst dan is er sprake van een structureel evenwicht in de begroting.

Het proces inzake de politieke keuzes is gestart bij de coalitie-onderhandelingen en krijgt in 2016 een vervolg via de Perspectiefnota 2017. Uiteindelijk moet dit een structurele bezuiniging van € 3 miljoen opleveren; voor het jaar 2016 bedraagt dit € 200.000.

De overige bezuinigingsmaatregelen van € 1.456.000 is een afspraak die voortvloeit uit de fusie. Deze bezuiniging zal door de organisatie via efficiëntieverbeteringen en harmonisering van werkwijzen worden ingevuld.

Algemene reserve

Het bijgestelde financiële beeld voor de Programmabegroting 2016 is van invloed op de ontwikkeling van de algemene reserve. Met het nieuwe financieel beeld ziet de ontwikkeling van de algemene reserve er als volgt uit:

Algemene reserve	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1 januari	10.321	17.068	13.083	12.014	12.977
Voorgenomen mutaties	10.847	-280	-280	-280	-280
Mutaties i.v.m. fusiekosten	-4.100	1.184	1.643	1.643	1.643
Mutatie saldo	0	-4.889	-2.433	-399	0
Programmagroting					
Stand 31 december	17.068	13.083	12.014	12.977	14.340
bedragen x € 1.000					

De algemene reserve neemt af hetgeen wordt veroorzaakt door onttrekkingen ten behoeve van het sluitend maken van de begroting. De huidige stand van de algemene reserve zorgt voor een robuuste weerstandscapaciteit. Het is voldoende om de risico's die de gemeente loopt te kunnen opvangen (zie paragraaf weerstandsvermogen).

Programma's

Inwoners en Bestuur

Programma 1

- 1.1 Het democratisch functioneren van de gemeente ten behoeve van de inwoners vergroten
- 1.2 Klantgerichte dienstverlening aan de inwoner
- 1.3 Verbindingen met de externe en interne omgeving

Programma 1 | Inwoners en Bestuur

Speerpunten

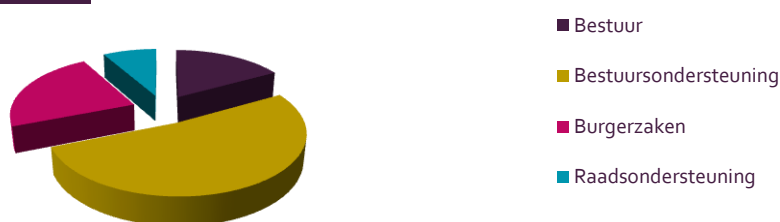
- Optimaliseren toegankelijkheid inwoner tot het gemeentebestuur (1.1)
- Vergroten vertrouwen van de inwoner in de politiek (1.1)
- Implementeren procesharmonisatie 'komen op afspraak' (1.2)
- Aanpassen reglement Burgerlijke stand huwelijksvoltrekkingen (1.2)
- Invoeren thuisbezorgen reisdocumenten (1.2)
- Doorontwikkelen online dienstverlening (1.2)
- Uitwerken van de Visie op Burgerparticipatie (1.3)
- Invoeren Omgevingsbewust werken (1.3)
- (Online) monitoren, duiden, rapporteren van onder andere social media (1.3)

Reguliere taken

- Adequaaf verstrekken van producten/diensten Burgerzaken (1.2)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Inwoners en Bestuur (van totale begroting)

Lasten 7,75 %

Baten 1,14%

Wat willen we bereiken?

1.1 Het democratisch functioneren van de gemeente ten behoeve van de inwoners vergroten

Door het bestuurlijke besluitvormingsproces en de communicatie over deze besluitvorming anders vorm te geven wil de gemeente Gooise Meren het democratisch functioneren van de gemeente vergroten. Wij willen als bestuur/organisatie 'dichtbij' de inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties staan. Hierbij staat ook de professionalisering van het representatie(beleid) centraal.

1.2 Klantgerichte dienstverlening aan de inwoner

De gemeente Gooise Meren staat voor het verlenen van een klantgerichte dienstverlening aan inwoners, waarbij – waar mogelijk – aan de wens van de inwoner tegemoet gekomen kan worden.

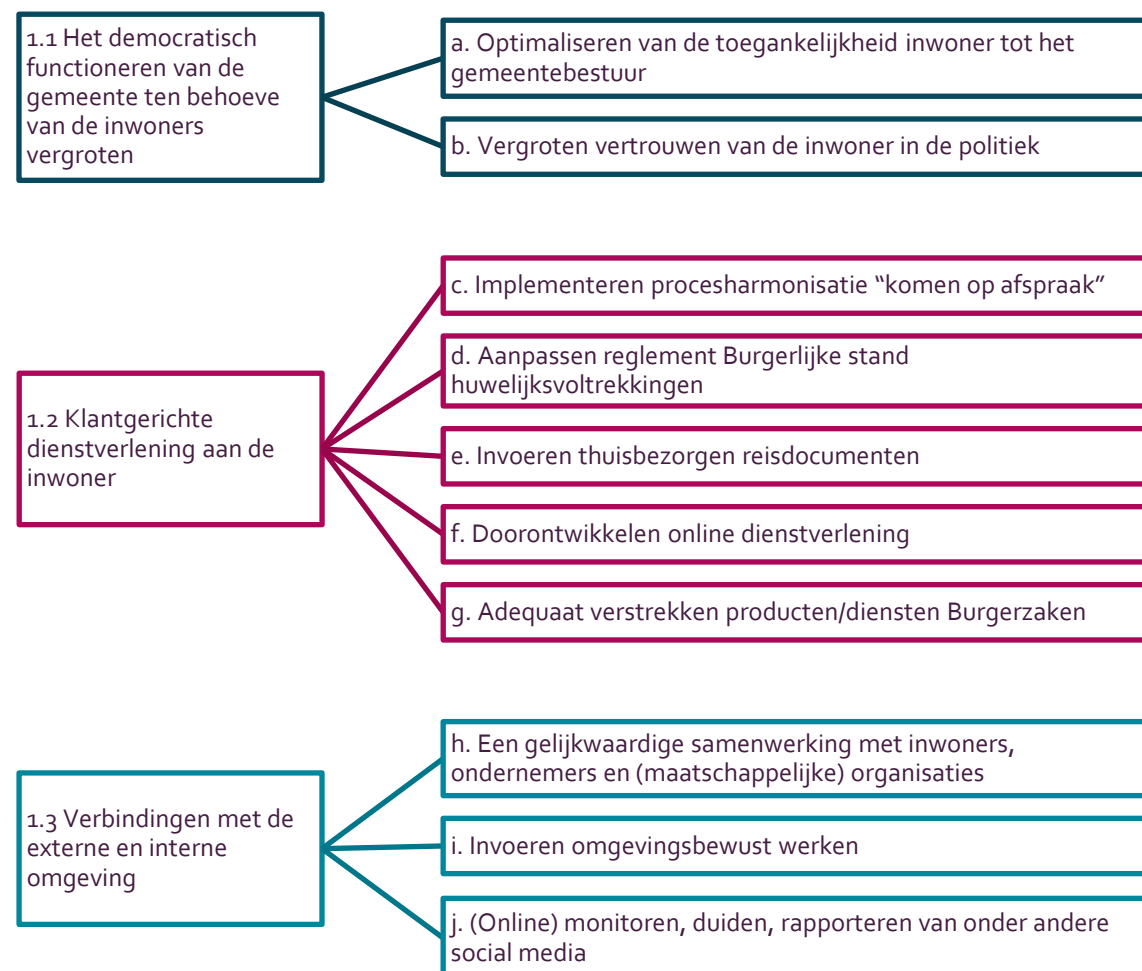
We willen bereiken dat inwoners de gemeente Gooise Meren ervaren als een betrouwbare, efficiënte, kostenbewuste en vraaggerichte gemeente.

1.3 Verbindingen met de externe en interne omgeving

Eén van de belangrijkste opgaven in de visie en de missie van gemeente Gooise Meren is het versterken van het contact met de omgeving en invulling geven aan het begrip 'vertrouwen'. We willen bereiken dat de gemeente Gooise Meren een communicatieve organisatie is; een organisatie die met beleid, dienstverlening en communicatie aansluit bij wat er leeft in de samenleving.

Doelenboom

Wat gaan we daarvoor doen? (speerpunten uitgewerkt)

1.1 Het democratisch functioneren van de gemeente ten behoeve van de inwoners vergroten

a. Optimaliseren van de toegankelijkheid voor de inwoner tot het gemeentebestuur

Wij willen de toegankelijkheid voor inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties tot het bestuur en organisatie op een zo laagdrempelig mogelijke manier vormgeven. En “dichtbij” inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties staan om te kunnen aansluiten op wat er leeft en speelt in de samenleving.

b. Vergroten vertrouwen van de inwoner in de politiek

De Visie op Burgerparticipatie wordt uitgewerkt in een samenspel met inwoners c.a. Een gelijkwaardige samenwerking met inwoners c.a. is leidend in het handelen van bestuur en organisatie. Daarnaast krijgen de raadsvergaderingen een meer toegankelijke en open opzet. In het algemeen wordt gestreefd naar een transparante en open manier van besluitvorming.

1.2 Klantgerichte dienstverlening aan de inwoner

c. Implementeren procesharmonisatie “komen op afspraak”

Efficiënte en klantgerichte dienstverlening. Systemen en processen worden daarvoor aangepast. Om de beschikbare capaciteit af te stemmen op de vraag van de inwoner, worden inwoners aangemoedigd gebruik te maken van de mogelijkheid op afspraak te komen. Zij kunnen daartoe zelf via de website digitaal een afspraak inboeken. Via de gangbare communicatiemiddelen worden inwoners op deze mogelijkheid gewezen

d. Aanpassen reglement Burgerlijke stand huwelijksvoltrekkingen

Inwoners hebben de wens om op meer locaties verbintenissen aan te gaan dan de vaste aangewezen locaties. Daarvoor wordt het reglement Burgerlijke stand aangepast.

e. Invoeren thuisbezorgen reisdocumenten

Om de dienstverlening aan te laten sluiten bij de vraag van de inwoner worden thuisbezorgd. Met name inwoners die in één van de kernen Naarden of Muiden woonachtig zijn, hebben hier baat bij. Daarvoor wordt een geschikte gecertificeerde partij geselecteerd en gecontracteerd. Om dit ook technisch te faciliteren vindt realisatie van het koppelvlak van de gemeentelijke ICT en de gecontracteerde bezorgpartij plaats (medio 2016). Deze mogelijkheid wordt via de gangbare communicatiemiddelen bekend gemaakt. De inschatting is dat ongeveer 2.000 inwoners gebruik zullen maken van deze mogelijkheid. De kosten van bezorging worden doorberekend aan de ontvangende inwoner.

f. Doorontwikkelen online dienstverlening

We maken de digitale dienstverlening zo toegankelijk, dat mensen de voorkeur geven aan dit kanaal. Doel is dat de meest gevraagde producten/diensten online worden aangevraagd.

Op basis van monitoring en onderzoeken van de behoefte, wordt de website doorontwikkeld en verbeterd, zodat deze aansluit bij de behoefte van de inwoners en ondernemers.

1.3 Verbindingen met de externe en interne omgeving

h. Een gelijkwaardige samenwerking met inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties

We gaan de door de Fusieraad vastgestelde Visie op Burgerparticipatie uitwerken. Het samenbrengen van groepen of personen met een gezamenlijk belang, of juist met een verschillend belang is één van de thema's voor de uitwerking van de visie op Burgerparticipatie. Bewoners worden betrokken bij plannen van de gemeente en kunnen rekenen op ondersteuning van de gemeente wanneer zij met eigen initiatieven komen. De bestuurscultuur is gebaseerd op samenwerking en gelijkwaardigheid.

i. Invoeren omgevingsbewust werken

We gaan 'omgevingsbewust werken' invoeren. Omgevingsbewust kunnen werken is een noodzakelijke voorwaarde om invulling te kunnen geven aan de Visie op Burgerparticipatie en om goede dienstverlening te kunnen verlenen. De kern van 'Omgevingsbewust werken' is dat medewerkers en bestuurders weten wat er leeft in de samenleving, en vervolgens dat leren te duiden en er op te acteren. Dat betekent: de vraag (vanuit de samenleving) leidend laten zijn. Denken vanuit mogelijkheden, niet alleen vanuit (beperkende) regels. Mensen met verschillende of gelijke belangen met elkaar in contact brengen en verbinden. Invulling geven aan het begrip Vertrouwen. Daarvoor gaan we onder andere trainingen organiseren en activiteiten ontwikkelen in het kader van het Organisatie Ontwikkel Plan.

j. (Online) monitoren, duiden, rapporteren van onder andere social media

Professionele monitoring van met name social media is een belangrijk instrument om een beeld te vormen van wat er leeft in de buitenwereld. Door dat beeld 'naar binnen te halen', te duiden en daarop in te spelen, dragen we bij aan vraaggericht werken en aan onze ambitie om aangesloten te zijn op de samenleving.

Indicator doelen

	peilwaarde	streefwaarden			
1.2 Klantgerichte dienstverlening aan de inwoner	Nulmeting (jaar)	2016	2017	2018	2019
Klanttevredenheid					

Streefwaarden indicatoren volgen later

Wat mag het kosten?

Programma 1	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Bestuur	1.753.272	1.759.404	1.765.603	1.767.186
Bestuursondersteuning	5.379.697	4.412.186	4.173.581	4.137.391
Burgerzaken	2.349.320	2.423.441	2.423.564	2.404.564
Raadsondersteuning	855.782	855.782	835.782	835.782
Totaal Lasten	10.338.071	9.450.813	9.198.530	9.144.923
Bestuur	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Bestuursondersteuning	-246.908	-165.590	-168.090	-168.090
Burgerzaken	-1.274.675	-1.279.755	-1.284.910	-1.290.142
Totaal Baten	-1.522.583	-1.446.345	-1.454.000	-1.459.232
Resultaat voor bestemming	8.815.488	8.004.468	7.744.530	7.685.691
Programma 1 toevoegingen reserves				
Programma 1 onttrekkingen reserves				
Programma 1 reserves saldo	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	8.815.488	8.004.468	7.744.530	7.685.691

Veiligheid

Programma 2

- 2.1 Een woon- en leefomgeving waarin de inwoners niet alleen veilig zijn, maar zich ook veilig voelen
- 2.2 Bescherming van inwoners tegen risico's en het bieden van nazorg

Programma 2 | Veiligheid

Speerpunten

- Harmoniseren van verschillende beleidsnota's en een verordening op het gebied van APV, Wabo en Drank en horecawet (2.1)
- Uitwerken van geharmoniseerd jaarwerkplan integrale veiligheid (vermindering woninginbraken, bedrijfsinbraken en fietsendiefstallen) (2.2)
- Organiseren van de lokale crisisorganisatie Gooise Meren (2.2)

Reguliere taken

- Sturing op inzet van (horeca-) Boa's (2.1)
- Updaten horecaverGUNningenbestand (2.1)
- Tegengaan polarisatie en voorkomen radicalisering, alsmede aanpak georganiseerde criminaliteit (2.1)
- Tegengaan overlast jeugd (2.1)
- Veilig toerisme (2.1)
- Vergroten van de brandveiligheid (2.2)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Veiligheid (van totale begroting)

Lasten 3,86 %

Baten 0,09%

Wat willen we bereiken?

2.1 Een woon- en leefomgeving waarin de inwoners niet alleen veilig zijn, maar zich ook veilig voelen

De gemeente Gooise Meren wil haar inwoners en ondernemers een veilige omgeving bieden om te wonen, werken en recreëren. Een woon- en leefomgeving waarin de inwoners niet alleen veilig zijn, maar zich ook veilig voelen.

2.2 Bescherming van inwoners tegen risico's en het bieden van nazorg

De gemeente Gooise Meren werkt samen met haar partners binnen het verband van de Veiligheidsregio met als doel inwoners beter te beschermen tegen risico's en betere hulpverlening en nazorg te bieden bij rampen en crises.

Doelenboom

Wat gaan we daarvoor doen? (speerpunten uitgewerkt)

2.1 Een woon- en leefomgeving waarin de inwoners niet alleen veilig zijn, maar zich ook veilig voelen

a. Harmoniseren van verschillende beleidsnota's en een verordening op het gebied van APV, Wabo en Drank en horecawet

Met belanghebbende partijen, zoals ondernemers, omwonenden en de politie wordt in 2016 een nieuwe horecabeleidsnota voor Gooise Meren opgesteld. Er wordt tevens een convenant opgesteld met duidelijke afspraken gemaakt worden over het toezicht en de handhaving. Bewoners, politie en horeca-ondernemers zullen hierbij betrokken worden.

Voor de sportverenigingen zonder commerciële horecaexploitatie zal het beleid via een paracommerciële verordening geüniformeerd worden, waarbij de regionale verordening uit 2013 de basis vormt.

Met de ketenpartners als ondernemers, politie, brandweer en GHOR werken we aan het opstellen van evenementenbeleid waarin onder andere veiligheid een belangrijk onderdeel is. Tevens maken we een uitvoeringskader.

Met de ketenpartners Politie, Brandweer, Boa's en gemeente gaan de handhavingstaken prioriteren. We maken een nieuw Handhavings Uitvoerings Programma (HUP) 2016, we actualiseren en harmoniseren het handhavingsbeleid.

2.2 Bescherming van inwoners tegen risico's en het bieden van nazorg

g. Uitwerken van geharmoniseerd jaarwerkplan integrale veiligheid (vermindering woninginbraken, bedrijfsinbraken en fietsendiefstallen)

We zullen met de politie afspraken maken om in de preventieve sfeer acties te ondernemen onder andere door voorlichtingscampagnes en toezicht.

h. Organiseren van de lokale crisisorganisatie Gooise Meren

We richten het gemeentelijk coördinatiecentrum in op het stadskantoor in Naarden en gaan de medewerkers van de nieuwe organisatie rampenbestrijding en crisisbeheersing opleiden en trainen. Ook maken we een duidelijke beschrijving van de processen waarbij extra aandacht is voor de veiligheid.

Indicator doelen

		peilwaarde	streefwaarden			
		Nulmeting (jaar)	2016	2017	2018	2019
2.2	Terugbrengen van het aantal woninginbraken	330 (2015)	325	320	310	300
2.2	Terugbrengen van het aantal fietsdiefstallen	337 (2015)	330	320	310	300

Wat mag het kosten?

Programma 2	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Brandweer en rampen	4.225.372	4.387.288	4.413.880	4.407.512
Handhaving	924.868	928.068	923.068	923.068
Totaal Lasten	5.150.240	5.315.356	5.336.948	5.330.580
Handhaving	-113.727	-114.213	-114.707	-115.208
Totaal Baten	-113.727	-114.213	-114.707	-115.208
Resultaat voor bestemming	5.036.513	5.201.143	5.222.241	5.215.372
Programma 2 toevoegingen reserves				
Programma 2 onttrekkingen reserves				
Programma 2 reserves saldo	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	5.036.513	5.201.143	5.222.241	5.215.372

Investerings

Het totaal aan voorgenomen investeringen voor dit programma in 2016 bedraagt € 600.000 (Verbouwing brandweergarage Muiden). Er zal voor deze voorgenomen investering in 2016 een separaat voorstel aan u worden voorgelegd. De bijbehorende kapitaallasten zijn al in deze begroting verwerkt.

Openbare ruimte en verkeer

Programma 3

3.1 Voldoende bereikbaarheid en leefbaarheid

3.2 Voldoende en betaalbare parkeervoorzieningen

Programma 3 | Openbare ruimte en verkeer

Speerpunten

- Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (3.1)
- Vaststellen schetsontwerp herinrichting wegen centrum Bussum (het Verkeercirculatieplan) (3.1)
- Herinrichtingsprojecten (3.1)
- Beleidsplan Openbare verlichting (3.1)
- Opheffen Spoorse doorsnijdingen (3.1)
- Harmonisatie parkeerbeleid (3.2)
- Invoering belanghebbenden parkeren in de Zuid-West-schil rond het centrum van Bussum (3.2)

Reguliere taken

- Beheren en onderhouden van de voorzieningen, zoals verhardingen, verkeersregelininstallaties, openbare verlichting,abri's, kunstwerken (o.a. bruggen en duikers) etc. (3.1)
- Voorbereiden en uitvoeren van groot onderhoudsprojecten in sommige gevallen gecombineerd met herinrichting en vernieuwing riolering (3.1)
- Adviseren bij en toetsen van inrichtings- en beheerplannen aan gemeentelijke beleidskaders openbare ruimte en beeldkwaliteitsplan (3.1)
- Overleg en afstemmen verkeer en vervoer op zowel (boven)provinciaal als regionaal niveau en met bedrijvenverenigingen en wijk/buurtplatforms (3.1)
- Doorontwikkeling wijkgericht werken in de openbare ruimte met aandacht voor bewonersparticipatie (3.1)
- Onderhoud van voorzieningen, gebouwen en parkeerautomaten (3.2)
- Afhandelen verzoeken aanpassing specifieke parkeersituaties (3.2)
- Verstrekken parkeervergunningen/parkeerontheffingen (3.2)
- Beoordelen en doen uitvoeren gehandicaptenparkeerplaatsen (3.2)
- Uitvoeren van periodieke parkeeronderzoeken (3.2)
- Uitbreiden fietsparkeervoorzieningen bij stations (3.2)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Openbare ruimte en verkeer (van totale begroting)

Lasten 7,78 %

Baten 2,23%

Wat willen we bereiken?

3.1 Voldoende bereikbaarheid en leefbaarheid

We zorgen voor een goede bereikbaarheid van onze kernen met aandacht voor de doorstroming van verkeer en de leefbaarheid in de kernen. Hierbij is veiligheid een belangrijk aandachtspunt. De gemeente zorgt er daarom voor dat het onderhoud van de weginfrastructuur op orde is en de inrichting voldoet aan de beleidskaders.

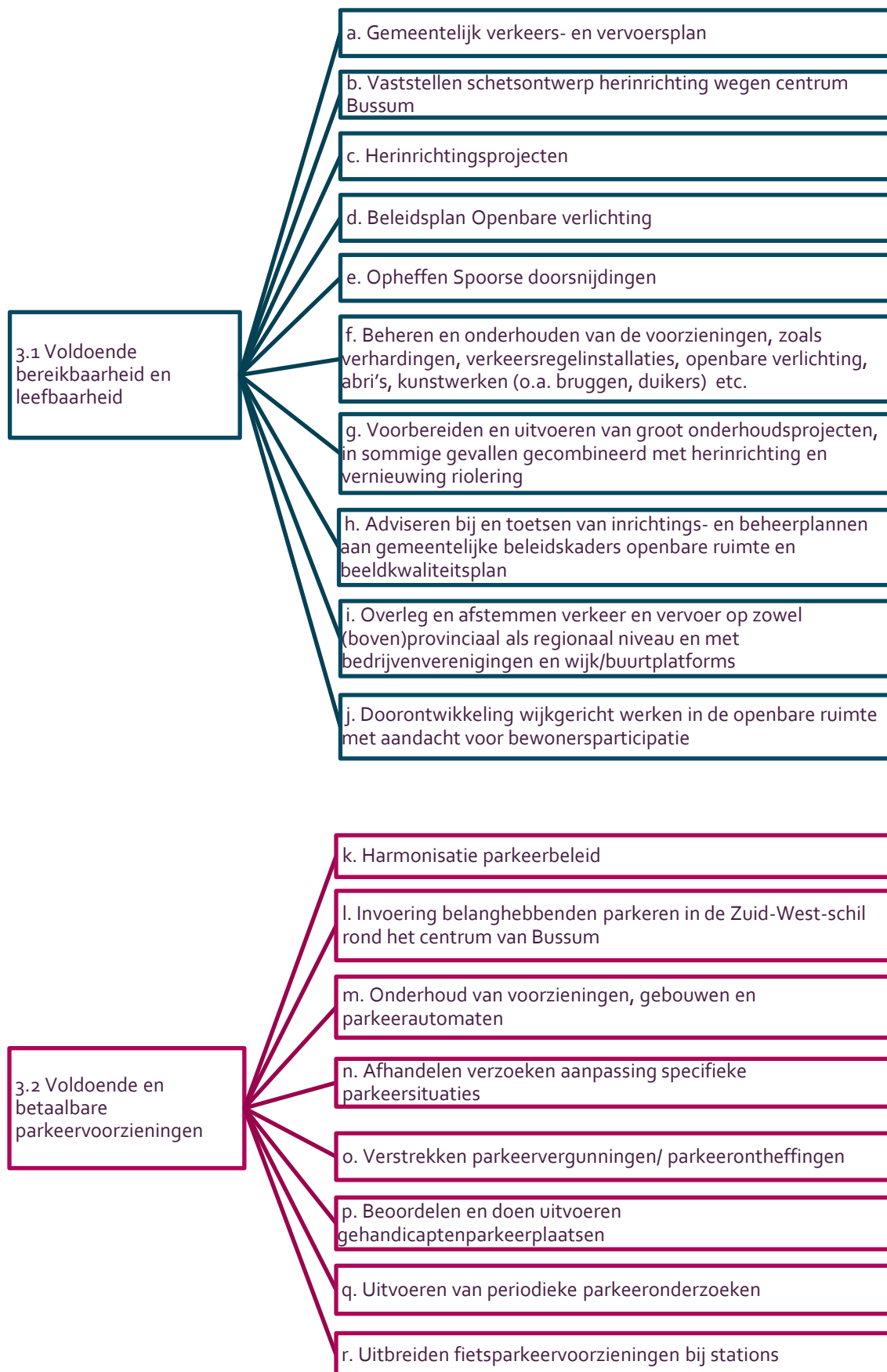
3.2 Voldoende en betaalbare parkeervoorzieningen

De gemeente wil de vraag naar parkeergelegenheid van inwoners, ondernemers en bezoekers faciliteren op zodanige wijze dat de kwaliteit van de openbare ruimte behouden blijft. In het nieuwe parkeerbeleid leggen wij het accent op optimale benutting van het bestaande parkeerareaal (voor auto en fiets), verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte en het behoud van de leefkwaliteit in de overige woongebieden.

Doelenboom

Wat gaan we daarvoor doen? (speerpunten uitgewerkt)

3.1 Voldoende bereikbaarheid en leefbaarheid

a. Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan

Harmoniseren en actualiseren van het beleid ten aanzien van verkeer en vervoer (inclusief fietsverkeer).

b. Vaststellen schetsontwerp herinrichting wegen centrum Bussum

Dit schetsontwerp wordt gebruikt als leidraad voor diverse herinrichtings- en bouwplannen.

c. Herinrichtingsprojecten

Het vaststellen van uitgangspunten en definitieve ontwerpen van diverse projecten zoals Herinrichting Muiden Noord West, Fiets/voetgangersoversteek Rijksweg/Meerstraat (Stadzicht), Herinrichting Vlietlaan en Herinrichting Beerensteinerlaan e.o.

d. Beleidsplan Openbare verlichting

Vaststellen van het beleid en keuze maken over duurzamere verlichtingssystemen (verminderen energieverbruik).

e. Opheffen Spoorse doorsnijdingen

Wij overleggen met Prorail over een integrale aanpak op zowel korte termijn (verbeteren overwegen) als lange termijn (verdieping spoor).

3.2 Voldoende en betaalbare parkeervoorzieningen

k. Harmonisatie parkeerbeleid

Harmoniseren van het beleid voor parkeren met onder andere keuzes ten aanzien van de diverse parkeerregiems per kern, zowel voor het straatparkeren als de parkeergarages. Het beleid vormt het kader voor het Handhavingsplan Parkeren en de optimalisering van de kwaliteit parkeervoorzieningen.

l. Invoering belanghebbenden parkeren in de Zuid-West-schil rond het centrum van Bussum

Doordat we voor belanghebbenden (met name bewoners) in de zuidwestelijke schil van de kern Bussum parkeerrestricties invoeren, voorkomen wij ongewenste parkeerdruk vanuit het centrum en de Geweststrook naar de woonwijk en verminderen wij daarmee de huidige parkeeroverlast en verbeteren wij de verkeersveiligheid.

Wat mag het kosten?

Programma 3	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Parkeren	2.055.143	1.957.704	1.930.400	1.864.234
Verkeer	967.420	961.683	962.410	959.130
Wegen	6.971.380	7.075.844	7.177.498	7.225.055
Totaal Lasten	9.993.943	9.995.231	10.070.308	10.048.419
Parkeren	-2.544.545	-2.544.545	-2.544.545	-2.544.545
Verkeer	-27.448	-27.518	-27.589	-27.661
Wegen	-402.879	-364.403	-364.427	-364.451
Totaal Baten	-2.974.872	-2.936.466	-2.936.561	-2.936.657
Resultaat voor bestemming	7.019.071	7.058.765	7.133.747	7.111.762
Programma 3 toevoegingen reserves	380.000	380.000	380.000	380.000
Programma 3 onttrekkingen reserves				
Programma 3 reserves saldo	380.000	380.000	380.000	380.000
Resultaat na bestemming	7.399.071	7.438.765	7.513.747	7.491.762

Investeringsen

Het totaal aan voorgenomen investeringen voor dit programma in 2016 bedraagt € 3.245.000 (herinrichting Muiden Noord West; herinrichting Beerensteinerlaan Bussum; Verder met de Vesting Naarden). Er zullen voor deze voorgenomen investeringen in 2016 separate voorstellen aan u worden voorgelegd. De bijbehorende kapitaallasten zijn al in deze begroting verwerkt.

Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme

Programma 4

- 4.1. Een evenwichtig aanbod van voorzieningen voor de functies werken en recreëren in Gooise Meren
- 4.2 Een evenwichtige en duurzame woningvoorraad
- 4.3 Effectieve en doelmatige inzet van gemeentelijke gebouwen
- 4.4 Een omgeving met een hoge ruimtelijke kwaliteit die tegemoet komt aan de behoeften van onze inwoners

Programma 4 | Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme

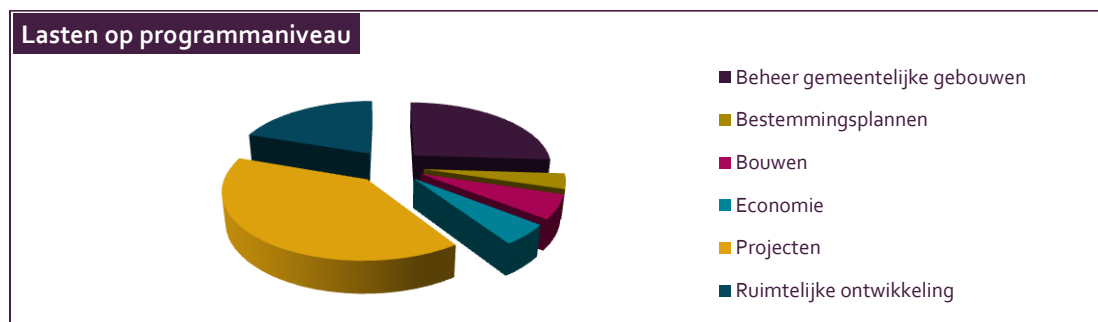
Speerpunten

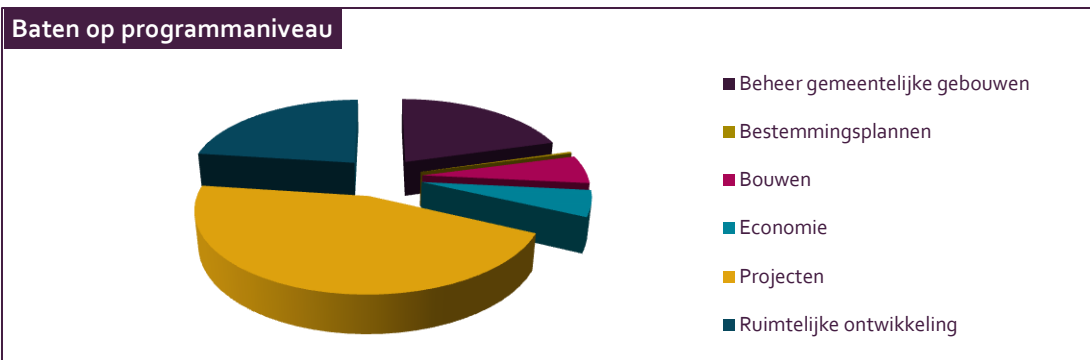
- Harmoniseren en optimaliseren afstemming met de ondernemers in de verschillende kernen (in samenhang met het centrummanagement) (4.1)
- Actualiseren van de gemeentelijke visie op het wonen in relatie tot de regionale visie (4.2)
- Huisvesten van de extra stroom van statushouders (4.2)
- Vaststellen accommodatiebeleid (4.3)
- Uitvoering geven aan het project Toekomst Breeduit (4.3)
- Verder met de vesting Muiden en Naarden buiten de vesting (4.4)
- Florisberg (4.4)
- Achterlaatllocatie gemeentehuis Muiden (4.4)
- Wegverbreding A1/A6 (4.4)
- Ontwikkelen centrum Keverdijk (4.4)
- Opstarten uitvoering Project Stork-locatie (4.4)
- Project Borgonden (4.4)
- Opstellen Beeldkwaliteitsplan project Amersfoortsestraatweg (4.4)
- Visie voor de passantenhaven (4.4)
- Centrummanagement Bussum (4.4)
- Krijgsman (4.4)
- Bredius (4.4)

Reguliere taken

- Stimuleren van de economie en evenementen in afstemming met de ondernemersvereniging en platforms (4.1)
- Toewijzen woningen statushouders (4.2)
- Beheren, onderhouden en exploiteren van gemeentelijke gebouwen (4.3)
- Actualiseren van bestemmingsplannen of omgevingsplannen (4.4)
- Aanpassen van procedure en voorwaarden bouwinitiatieven (4.4)
- Adviseren over en toetsen van bouwinitiatieven van derden of van de gemeente zelf (4.4)

Aandeel Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme (van totale begroting)

Lasten 14,27%

Baten 12,53%

Wat willen we bereiken?

4.1 Een evenwichtig aanbod van voorzieningen voor de functies werken en recreëren in Gooise Meren

We willen dat Gooise Meren een aantrekkelijke gemeente is om te wonen, werken en te recreëren. We willen deze drie functies op een evenwichtige manier verder ontwikkelen zodanig dat de functies elkaar versterken.

4.2 Een evenwichtige en duurzame woningvoorraad

We stimuleren en faciliteren een evenwichtige en duurzame woningvoorraad voor alle doelgroepen. We streven naar meer keuzevrijheid en meer kansen voor doelgroepen die het lastig hebben op de woningmarkt.

4.3 Effectieve en doelmatige inzet van gemeentelijke gebouwen

Accommodaties in gemeentelijk eigendom worden effectief en doelmatig ingezet voor maatschappelijke functies die voortkomen uit de gemeentelijke kerntaken.

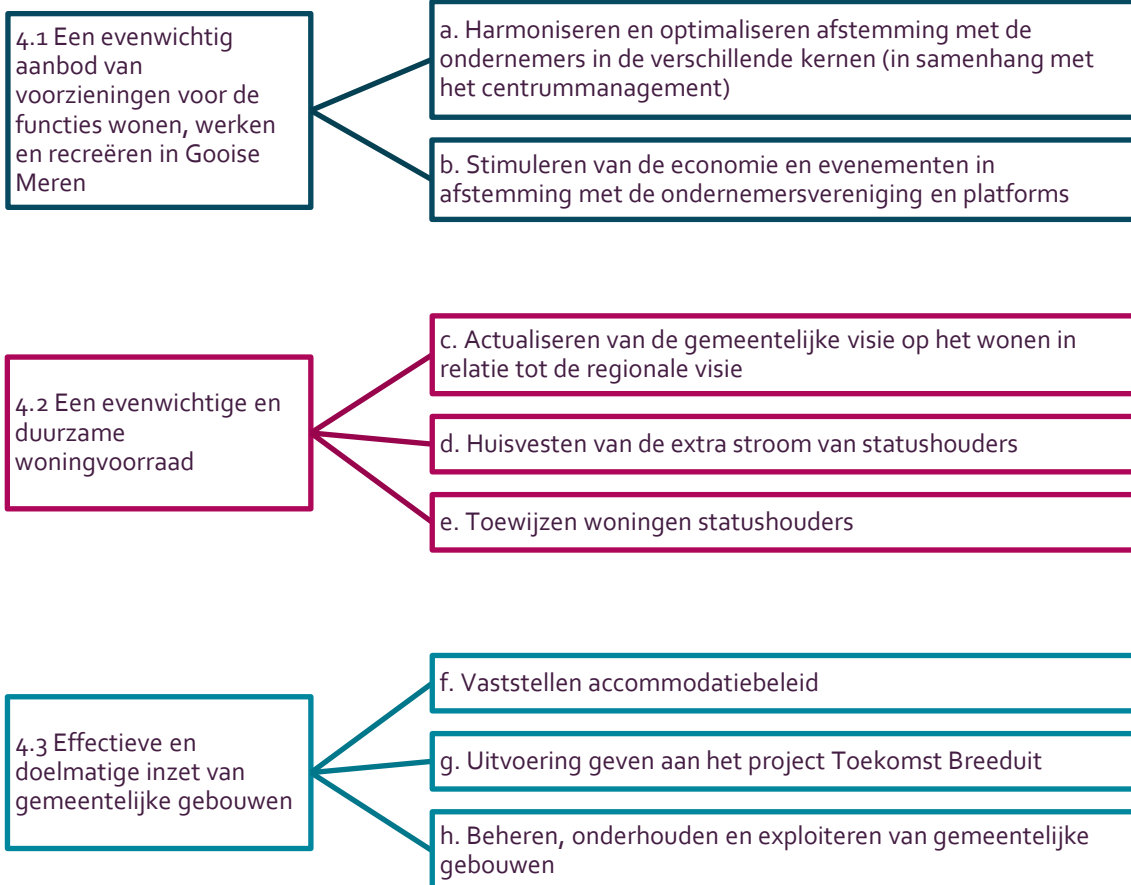
4.4 Een omgeving met een hoge ruimtelijke kwaliteit die tegemoet komt aan de behoeften van onze inwoners

We bevorderen het goed gebruik van de ruimte en komen in goed overleg met belanghebbenden en inwoners tegemoet aan de behoeften die leven in de samenleving.

Doelenboom

4.4 Een omgeving met een hoge ruimtelijke kwaliteit die tegemoet komt aan de behoeften van onze inwoners

i. Verder met de Vesting Muiden en Naarden buiten de vesting

j. Florisberg

k. Achterlaatlocatie gemeentehuis Muiden

l. Wegverbreding A1/A6

m. Ontwikkelen centrum Keverdijk

n. Opstarten uitvoering project Stork-locatie

o. Project Borgronden

p. Opstellen Beeldkwaliteitsplan project Amersfoortsestraatweg

q. Visie voor de passantenhaven

r. Centrummanagement Bussum

s. Actualiseren van bestemmingsplannen of omgevingsplannen

t. Aanpassen van procedure en voorwaarden bouwinitiatieven

u. Adviseren over en toetsen van bouwinitiatieven van derden of van de gemeente zelf

v. Krijgsman

w. Bredius

Wat gaan we daarvoor doen? (speerpunten uitgewerkt)

4.1 Een evenwichtig aanbod van voorzieningen voor de functies werken en recreëren in Gooise Meren

a. Harmoniseren en optimaliseren afstemming met de ondernemers in de verschillende kernen (in samenhang met het centrummanagement)

Onderzocht wordt of het mogelijk c.q. wenselijk is om Centrummanagement ook in te zetten in de centra van de kernen van Naarden en Muiden.

4.2 Een evenwichtige en duurzame woningvoorraad

c. Actualiseren van de gemeentelijke visie op het wonen in relatie tot de regionale woonvisie

De regio ontwikkelt gezamenlijk een regionale woonvisie. Wij dragen als gemeente bij aan de totstandkoming van deze regionale woonvisie. Als deze gereed is – voorjaar 2016 zullen wij de inhoud doorvertalen in het gemeentelijke beleid, waarbij wordt aangesloten bij de beleidsnota's Sociaal Domein. Veel aandacht gaat daarbij uit naar de druk op de sociale woningvoorraad.

d. Huisvesten van de extra stroom van statushouders

Gooise Meren heeft een extra taakstelling voor de huisvesting van statushouders. Deze instroom van statushouders leidt tot knelpunten in de huisvesting voor alle doelgroepen die zijn aangewezen op de sociale woningvoorraad (ouderen, jongeren etc.). Daarom wordt voorzien in units voor tijdelijke huisvesting voor statushouders om aan onze taakstelling te kunnen voldoen en een verdringingseffect te voorkomen. Over het creëren van tijdelijke huisvesting en uitbreiding van de sociale woningvoorraad zullen afspraken worden gemaakt met de woningcorporaties.

4.3 Effectieve en doelmatige inzet van gemeentelijke gebouwen

f. Vaststellen accommodatiebeleid

Voor de nieuwe gemeente Gooise Meren zal al het vastgoed in kaart worden gebracht.

Vervolgens zullen, middels een op te stellen nota accommodatiebeleid, aan de raad voorstellen worden gedaan met betrekking tot het beheer, aanhouden en afstoten van dit vastgoed.

g. Uitvoering geven aan het project Toekomst Breeduit

Er zal een interne verbouwing plaatsvinden. Het buitenterrein zal deels worden heringericht als gevolg van functionele wijzigingen van ruimten en de bouwdelen worden gecompartmenteerd ten behoeve van optimaal beheer. Het college Elan zal haar intrek nemen in Breeduit. In een volgende fase zal een standpunt ingenomen worden met betrekking tot de invulling van het middendeel met een functie gericht op ontmoeting.

4.4 Een omgeving met een hoge ruimtelijke kwaliteit die tegemoet komt aan de behoeften van onze inwoners

i. Verder met de Vesting Muiden en Naarden buiten de vesting

Verder met de Vesting Muiden is een integraal gebiedsprogramma voor de Vesting Muiden en de schootvelden. Naarden buiten de Vesting is de evenknie van dit project voor Naarden. Leidraad is het herstel van de cultuurhistorie en landschap. Een belangrijk onderdeel van het programma is het herstel van de schootvelden waar de A1 wordt verlegd. In 2016 moet duidelijkheid over de definitieve inrichting. In 2016 wordt gestart met de tweede fase van het Uitvoeringsprogramma Oost: het herstel van Bastion IX (en indien mogelijk VI). Na de afronding van fase 1 (herstel vestinggebouwen) is het voor de herstelde gebouwen het doel om deze her te bestemmen.

j. Florisberg

Na afloop van de beroepstermijn kan, afhankelijk van de uitkomst daarvan, omgevingsvergunning worden verleend en gestart worden met de bouw. Het is daarbij ook een taak van de gemeente om de omwonenden goed te informeren.

k. Achterlaatllocatie gemeentehuis Muiden

Het gemeentehuis van Muiden komt in 2016 leeg te staan. Deze locatie zal daarom snel worden herontwikkeld naar een nieuwe bestemming.

l. Wegverbreding A1/A6

In 2016 wordt een groot aantal viaducten, bruggen etc. afgebouwd. De gemeente heeft daarbij als toezichthouder een belangrijke taak. Een deel van het aan te leggen wegenwerk en groenvoorzieningen zullen worden overgedragen aan de gemeente. Ook moeten er afspraken worden gemaakt over de landschappelijke inrichting (zie Verder met de Vesting Muiden).

m. Ontwikkelen centrum Keverdijk

In 2016 werkt de gemeente samen met belanghebbenden aan het ontwikkelen van centrum Keverdijk. Het stedenbouwkundig programma van eisen en het Beeldkwaliteitsplan wordt opgesteld. Met de partners Dudok Wonen en de Vereniging Islamitische Gemeenschap worden samenwerkingsovereenkomsten gesloten.

n. Opstarten uitvoering Project Stork-locatie

Na uitspraak van de Raad van State begin 2016 in de beroepszaak tegen het bestemmingsplan en advies van de belastingdienst over de grondrouting kan in 2016 worden begonnen met het ontwerpen van de scholen en woningen. Samen met belanghebbenden zal het inrichtingsplan worden opgesteld en het verkeersplan verder uitgewerkt

o. Borgronden

In 2016 zal in een actief proces met belanghebbenden gewerkt worden aan het opstellen van het Stedenbouwkundig Programma van Eisen. Ondanks dat de gemeente hier geen grondpositie heeft zal de gemeentelijke participatiewerkwijze worden toegepast. Hierbij wordt rekening gehouden met de ligging aan de A1 en de nabijheid van Givaudan.

p. Opstellen Beeldkwaliteitsplan project Amersfoortsestraatweg

In 2016 wordt een beeldkwaliteitsplan opgesteld voor het plangebied samen met belanghebbenden in een adviserende rol. De planning is dit BKP na de zomer ter vaststelling aan de raad aan te bieden.

q. Visie voor de passantenhaven

In 2016 wordt in een actief proces met belanghebbenden gewerkt aan het opstellen van de visie voor de passanten haven.

r. Centrummanagement Bussum

Binnen Centrummanagement worden, gezamenlijk met de overlegpartners en overige betrokkenen, projecten in het centrum van Bussum opgepakt. Dit zijn o.a. de herontwikkeling van Mariënborg, Scapino en de Veldweg. Vanuit het Verkeerscirculatieplan wordt o.a. een aanvang gemaakt met de herinrichting van de Vlietlaan en Herenstraat. De aantrekkelijkheid van het winkelgebied wordt vergroot door de verbetering van de groene hoofdstructuur in het centrum.

v. Krijgsman

We streven naar een onherroepelijk bestemmingsplan de Krijgsman voor 31 december 2016. Er worden procedures opgesteld ten behoeve van de voorbereiding voor de eerste woningbouwplannen en het bouwrijptraject inclusief ophogen van het projectgebied. Daarnaast wordt een herzien bestemmingsplan Hoogerlust vastgesteld tbv de volkstuinvereniging de Westbatterij inclusief de verplaatsing eind 2016 begin 2017. Tevens wordt het haalbaarheidsonderzoek Buitenhaven Muiden begeleid conform afspraken uit de startovereenkomst Muiderport.

w. Bredius

We streven naar een onherroepelijk bestemmingsplan Bredius uiterlijk najaar 2016. We zullen partner naar het Rijk zijn ten behoeve van de voorbereiding voor ophoging voor het totaal en het bouwrijptraject. We nemen ook deel in het programma van eisen voor de aanbesteding die het Rijk gaat doen en we zullen een rol in de verdere kwaliteitstoetsing uitoefenen.

Indicator doelen

		peilwaarde	streefwaarden			
		Nulmeting (jaar)	2016	2017	2018	2019
4.1	Vestigingen (van bedrijven) per 1000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	149,7 (2014)				
4.2	Grijze druk (in %)	32,8 (2015)				

Streefwaarden indicatoren volgen later

Wat mag het kosten?

Programma 4	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Beheer gemeentelijke gebouwen	4.693.168	4.728.611	4.679.922	4.622.711
Bestemmingsplannen	708.629	708.629	708.629	708.629
Bouwen	1.111.387	1.111.387	1.111.387	1.111.387
Economie	952.130	802.537	804.259	805.816
Projecten	3.982.791	1.580.249	1.573.859	1.244.138
Ruimtelijke ontwikkeling	3.422.235	3.352.491	3.198.477	1.665.252
Totaal Lasten	14.870.339	12.283.903	12.076.532	10.157.932
Beheer gemeentelijke gebouwen	-3.138.697	-3.153.938	-3.155.438	-3.155.438
Bestemmingsplannen	-56.271	-56.665	-57.065	-57.471
Bouwen	-961.664	-961.713	-961.913	-962.266
Economie	-878.833	-879.442	-879.442	-879.442
Projecten	-3.563.948	-830.000	-950.000	0
Ruimtelijke ontwikkeling	-3.126.604	-2.720.637	-2.653.970	-1.029.276
Totaal Baten	-11.726.017	-8.602.395	-8.657.828	-6.083.893
Resultaat voor bestemming	3.144.323	3.681.509	3.418.705	4.074.040
Programma 4 toevoegingen reserves	4.149.371	1.086.216	1.406.216	256.216
Programma 4 onttrekkingen reserves	-4.982.002	-1.842.065	-1.929.309	-1.488.951
Programma 4 reserves saldo	-832.631	-755.849	-523.093	-1.232.735
Resultaat na bestemming	2.311.692	2.925.660	2.895.612	2.841.305

Investeringsen

Het totaal aan voorgenomen investeringen voor dit programma in 2016 bedraagt € 303.000 (Vorbereiding Brede School (Kindcentrum) Muiden en Muiderberg en Technische installaties De Lunet Naarden). Voor deze investeringen wordt bij de vaststelling van deze begroting meteen instemming gevraagd. De bijbehorende kapitaallasten zijn al in deze begroting verwerkt.

Duurzaamheid en Water

Programma 5

- 5.1 Behoud en verbetering van het woon- en leefmilieu, water en natuurwaarden tegen zo laag mogelijke kosten
- 5.2 Behouden en creëren van een natuurlijke groene omgeving waar veel diversiteit is in flora en fauna
- 5.3 Begraven
- 5.4 Een kwalitatief hoogwaardige woon-, leef- en werkmilieu in evenwicht met de economische en ecologische ontwikkelingen

Programma 5 | Duurzaamheid en Water

Speerpunten

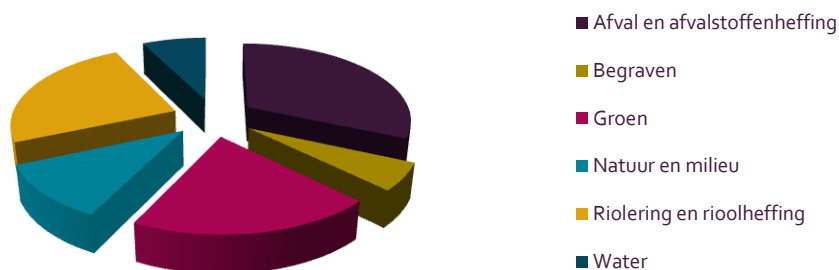
- Het opstellen van een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) (5.1)
- Opstellen ligplaatsverordening (5.1)
- Uitvoeren programma Van Afval naar Grondstof (VANG) (5.1)
- Opstellen Beheer Kwaliteit Plan Openbare Ruimte (5.1)
- Harmonisering Leidraad Flora- en Faunawet (5.2)
- Evaluatie bomenbeleid (5.2)
- Harmonisatie bekostiging van de gemeentelijke begraafplaatsen (5.3)
- Ontwikkelen van een integraal duurzaamheidsbeleid (5.4)

Reguliere taken

- Inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater en hemelwater en het voorkomen van structureel nadelige gevolgen door hoge grondwaterstanden (5.1)
- Beheren en onderhouden van het gemeentelijk rioolstelsel, waterbouwkundige objecten, stranden, oevers en jachthavens (5.1)
- Contacten onderhouden en samenwerken met partners in de waterketen (5.1)
- Uitvoeren integraal beheer van de openbare ruimte, waar mogelijk in samenwerking met bewoners en gebruikers (5.1)
- Uitvoering leidraad Flora- en Faunawet (5.2)
- Uitvoering groen- en bomenbeleid (5.2)
- Beheren en verzorgen van groenvoorzieningen zoals bomen, gras, heesters etc. (5.2)
- Uitvoering geven volgens de Wet op de Lijkbezorging (5.3)
- Beheer, onderhoud en verzorging van de gemeentelijke begraafplaatsen (5.3)
- Herstel monumentale c.q. waardevolle grafmonumenten waarvan de nabestaanden niet meer te achterhalen zijn (5.3)
- Voeren van een juiste en volledige begraafplaatsadministratie (5.3)
- Raadsvoorstel vaststellen Jaarverslag Milieu en Duurzaamheid 2015 (5.4)
- Stimuleren en faciliteren van milieu- en duurzaamheidsinitiatieven van bewoners en bedrijven (5.4)
- Communiceren over en geven van voorlichting op het gebied van milieu en duurzaamheid (5.4)

Lasten op programmaniveau

Aandeel Duurzaamheid en Water (van totale begroting)

Lasten 14,47%

Baten 10,47%

Wat willen we bereiken?

5.1 Behoud en verbetering van het woon- en leefmilieu, water en natuurwaarden tegen zo laag mogelijke kosten

De gemeente wil een betrouwbare en (kosten)efficiënte (afval)waterketen waarmee zowel de volksgezondheid, de bodem en het grond- en oppervlaktewater wordt beschermd alsmede een bijdrage wordt geleverd aan een hoogwaardige klimaatbestendige woon- en leefomgeving met mogelijkheden tot recreatie op- en langs het water.

5.2 Behouden en creëren van een natuurlijke groene omgeving waar veel diversiteit is in flora en fauna

De gemeente wil de groene omgeving en de biodiversiteit van flora en fauna behouden en versterken omdat deze bijdraagt aan een gezonde en aantrekkelijke woonomgeving en een belangrijke drijfveer is voor vestiging in de gemeente Gooise Meren.

5.3 Begraven

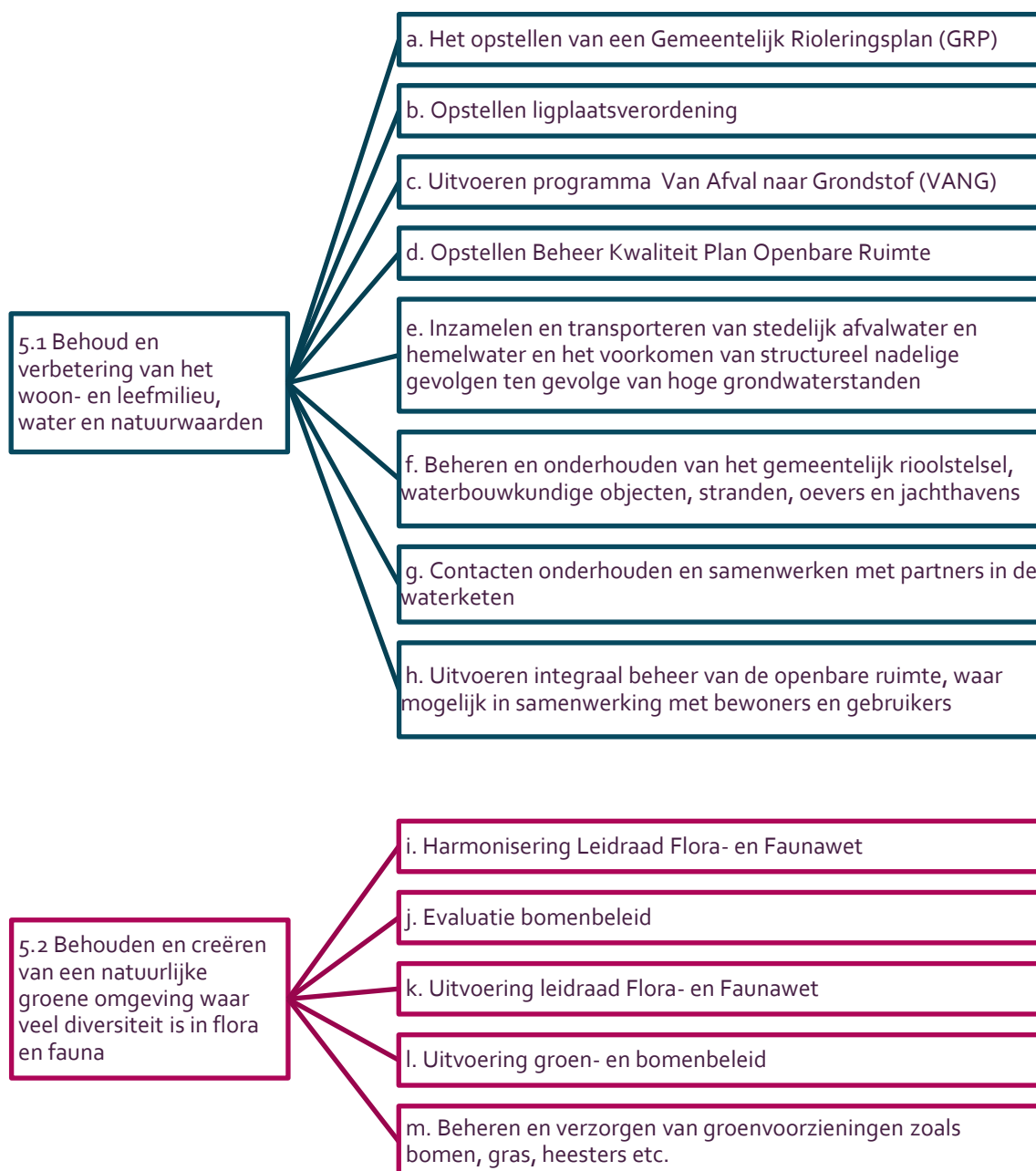
Een laatste rustplaats voor bewoners en behoud van de cultuurhistorische, groene en funeraire betekenis van de begraafplaatsen.

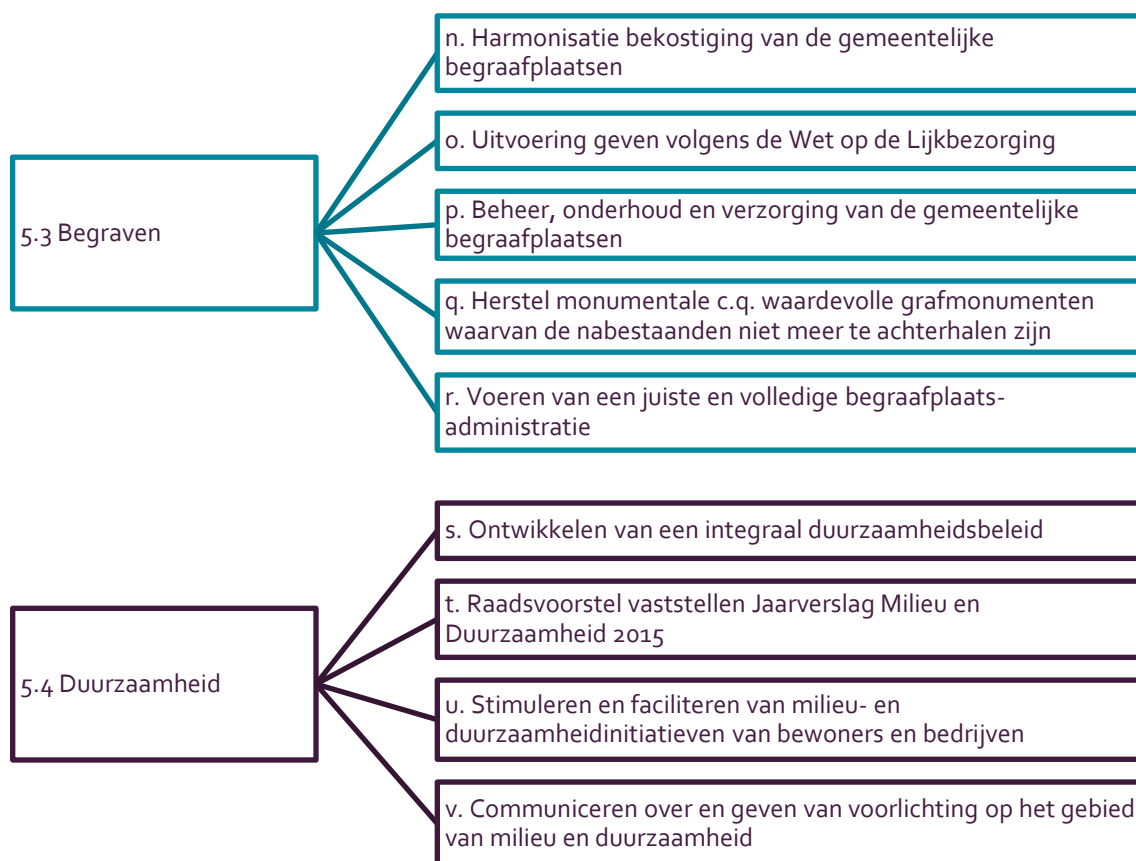
5.4 Een kwalitatief hoogwaardige woon-, leef- en werkmilieu in evenwicht met de economische en ecologische ontwikkelingen

Gooise Meren streeft naar een kwalitatief hoogwaardig woon-, leef- en werkmilieu waar inwoners, bedrijven en organisaties zich kunnen ontplooiën en zelf (mede) vormgeven aan hun eigen leefomgeving. Dit met behoud van een goed evenwicht met de economische en ecologische ontwikkelingen (people, planet, profit).

Doelenboom

Wat gaan we daarvoor doen? (speerpunten uitgewerkt)

5.1 Behoud en verbetering van het woon- en leefmilieu, water en natuurwaarden

a. Het opstellen van een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Door het inzicht in het functioneren van het rioolstelsel te vergroten wordt een noodzakelijke basis gelegd voor toekomstige verbetermaatregelen. Er wordt tevens een voorstel gedaan voor het harmoniseren van de rioolheffingen. Met het doorvoeren van verbetermaatregelen in het rioolstelsel en voorstellen van inwoners mee te nemen wordt de kans op wateroverlast teruggedrongen.

b. Opstellen ligplaatsverordening

Het is nodig om een ligplaatsverordening op te stellen om op een uniforme manier om te kunnen gaan met ligplaatsen.

c. Uitvoeren programma Van Afval naar Grondstof (VANG)

De Grondstoffen en Afvalstoffen Dienst (GAD) heeft een regionaal Uitvoeringsplan 2015-2020 opgesteld. In dit plan is een aantal maatregelen opgenomen waaronder de plaatsing van extra containers voor PMD-fractie en ondergrondse containers in Naarden Vesting. Ook zullen in 2016 GAD, bewoners en gemeente de invoering van het nieuwe inzamelbeleid in Gooise Meren voorbereiden.

d. Opstellen Beheer Kwaliteit Plan Openbare Ruimte

Het Beheer Kwaliteit Plan geeft het kader voor het uitvoeren van het integraal beheer van de openbare ruimte. Op basis van dit plan wordt het ambitieniveau voor de verschillende kernen en wijken in Gooise Meren uitgewerkt.

5.2 Behouden en creëren van een natuurlijke groene omgeving waar veel diversiteit is in flora en fauna

i. Harmonisering Leidraad Flora- en Faunawet

Naarden en Bussum hebben een gezamenlijke leidraad opgesteld. Dit moet uitgebreid worden voor de grondgebieden van Muiden en Muiderberg. Tevens wordt de leidraad aangepast aan de nieuwe wetgeving omtrent natuur.

j. Evaluatie bomenbeleid

De bestaande lijsten waardevolle bomen worden geëvalueerd en aangepast.

5.3 Begraven

n. Harmonisatie bekostiging van de gemeentelijke begraafplaatsen

Het onderhoud en beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen worden deels bekostigd uit de begraafrechten. De gemeentelijke begraafplaatsen in Bussum zijn kostendekkend. De overige begraafplaatsen worden daarnaast ook via reguliere onderhoudsposten of anderszins gefinancierd. Een keuze over de toekomstige wijze van financiering is noodzakelijk. De begraafplaatsen vertonen verschillen in de hoogte van de begraafrechten. Een keuze over de toekomstige begraafrechten is noodzakelijk.

5.4 Ontwikkelen van een integraal duurzaamheidsbeleid

s. Ontwikkelen van een integraal duurzaamheidsbeleid

Stimuleren en faciliteren van milieu- en duurzaamheidsinitiatieven van bewoners, bedrijven en netwerken. We kiezen voor duurzame toepassingen bij de uitvoering van gemeentelijke taken.

Indicator doelen

	peilwaarde	streefwaarden			
	Nulmeting (jaar)	2016	2017	2018	2019
5.1 Restafval (kg/inwoner)	210 (2013)				

Streefwaarden indicatoren volgen later

Wat mag het kosten?

Programma 5	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Afval en afvalstoffenheffing	6.107.026	4.927.801	4.972.646	5.043.596
Begraven	1.066.924	1.051.574	1.029.489	1.023.795
Groen	3.860.858	4.211.725	4.242.867	4.251.984
Natuur en milieu	2.153.444	2.145.954	2.123.244	2.123.244
Riolering en rioolheffing	4.659.788	4.611.134	4.899.951	4.924.789
Water	1.426.934	723.015	704.866	701.406
Totaal Lasten	19.274.972	17.671.201	17.973.061	18.068.812
Afval en afvalstoffenheffing	-7.314.858	-6.103.595	-6.163.247	-6.249.236
Begraven	-935.830	-929.586	-922.755	-925.484
Groen	-46.000	-46.000	-46.000	-46.000
Natuur en milieu	-27.000	-27.000	-12.000	-12.000
Riolering en rioolheffing	-5.558.301	-5.628.847	-5.679.492	-5.660.211
Water	-10.500	-10.500	-10.500	-10.500
Totaal Baten	-13.892.489	-12.745.528	-12.833.994	-12.903.431
Resultaat voor bestemming	5.382.483	4.925.673	5.139.067	5.165.381
Programma 5 toevoegingen reserves	18.974	25.021	41.711	51.822
Programma 5 onttrekkingen reserves	-66.148	-51.975	-21.400	-21.400
Programma 5 reserves saldo	-47.174	-26.954	20.311	30.422
Resultaat na bestemming	5.335.309	4.898.719	5.159.378	5.195.803

Investeringsen

Het totaal aan voorgenomen investeringen voor dit programma in 2016 bedraagt € 3.329.000 (herinrichting Muiden Noord West en herinrichting Beerensteinerlaan Bussum). Er zullen voor deze voorgenomen investeringen in 2016 separate voorstellen aan u worden voorgelegd. De bijbehorende kapitaallasten zijn al in deze begroting verwerkt.

Werk en Inkomen

Programma 6

6.1 Inkomensvoorzieningen

6.2 Werkvoorzieningen

6.3 Armoede en sociaal isolement tegengaan

Programma 6 | Werk en Inkomen

Speerpunten

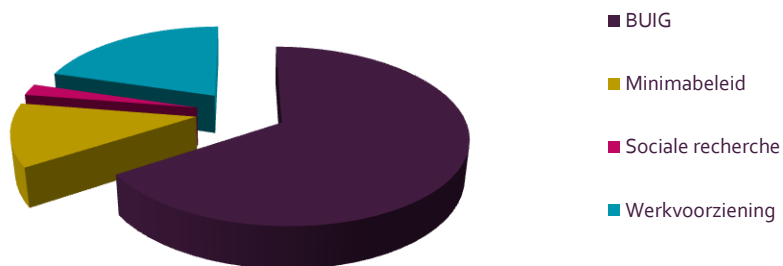
- Afname uitgaven op de inkomensvoorzieningen (6.1)
- Intensiveringsplan uitstroom reguliere arbeidsmarkt (6.2)
- Invoeren wijzigingen Doe-budget 2016 (6.3)
- Bijzondere bijstand herijken en invoeren categoriale bijzondere bijstand (6.3)

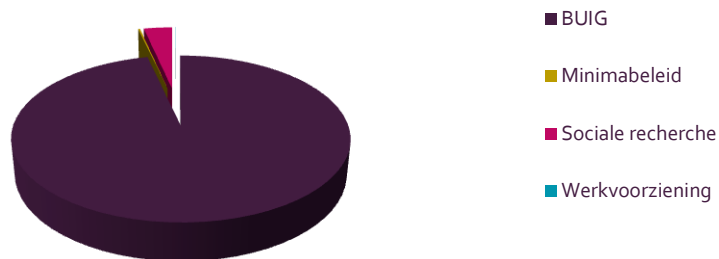
Reguliere taken

- Verstrekken van uitkeringen (6.1)
- Uitvoeren poortwachtersfunctie (6.1)
- Uitvoeren werkgeversdienstverlening om werkgevers en cliënten te matchen (6.2)
- Beleid vormen participatie statushouders (6.2)
- Implementeren Wet Taaleis (6.2)
- Uitvoeren Sociale Werkvoorziening (6.2)
- Uitvoeren en communiceren minimabeleid (6.3)
- Voortzetten Maximaal voor minimaal (6.3)
- Uitvoeren (preventieve) schuldhulpverlening (6.3)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Werk en Inkomen (van totale begroting)

Lasten 17,30 %

Baten 9,16%

Wat willen we bereiken?

6.1 Inkomensvoorzieningen

De uitgaven uit het BUIG budget overstijgen de inkomsten. Hierdoor is er een noodzaak om het aantal uitkeringen te laten dalen en zo de uitgaven te laten afnemen. Het uitkeringsbestand moet op basis van huidige budgetprognoses dalen met ongeveer 40% om in 2019 uit te komen met het rijksbudget. Dit vraagt een enorme extra inzet. Door de verhoging van de taakstelling statushouders wordt bovendien een extra instroom verwacht van meer dan 100 uitkeringsgerechtigden.

Om de afname van het aantal uitkeringen inzichtelijk te maken wordt de indicator percentage huishoudens met een Participatiewetuitkering gehanteerd. Dit percentage moet afnemen.

6.2 Werkvoorzieningen

De gemeente Gooise Meren streeft er naar dat zoveel mogelijk cliënten economisch en sociaal zelfredzaam zijn. Hierdoor zijn de inwoners in staat om mee te doen en bij te dragen aan de samenleving. Om dit te bereiken worden inwoners ondersteund met voorzieningen die bijdragen aan de arbeidsontwikkeling, het realiseren van loonwaarde en activering.

De deelname aan de reguliere arbeidsmarkt monitoren we met de netto participatiegraad als indicator. Deze ligt in Gooise Meren ongeveer op het landelijk gemiddelde. Doel is om de netto participatiegraad te laten stijgen zodat minder inwoners een beroep doen op een uitkering.

6.3 Armoede en sociaal isolement tegengaan

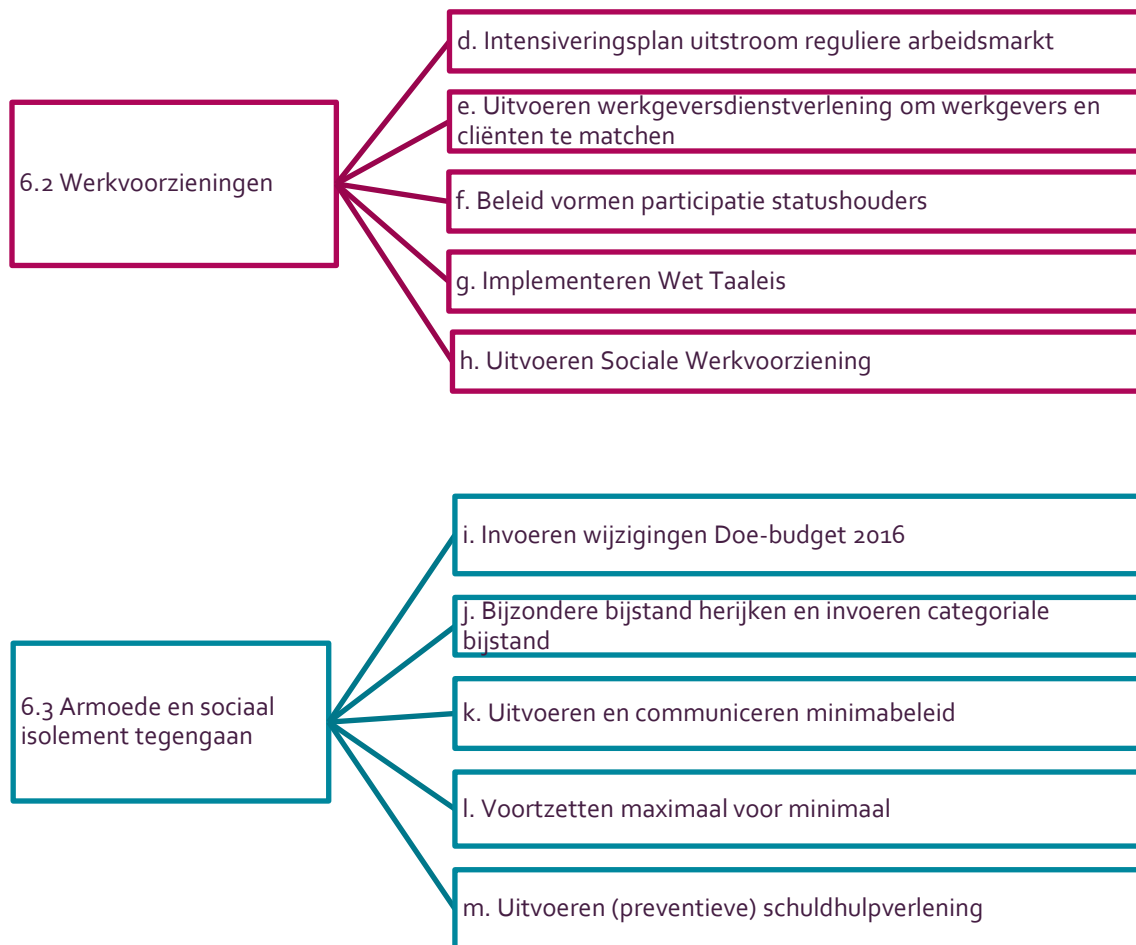
Het Rijk heeft structureel middelen beschikbaar gesteld voor armoedebestrijding en preventieve (vrijwillige) schuldhulpverlening. De gemeente kan daarmee inkomensondersteuning bieden en mensen stimuleren mee te doen, zonder dat dit arbeidsinschakeling in de weg staat. Schuldpreventie en/of het bieden van ondersteuning bij het oplossen van schulden zorgt er voor dat inwoners zich weer kunnen richten op arbeidsparticipatie.

De gemeente Gooise Meren wil haar inwoners en ondernemers een veilige omgeving bieden om te wonen, werken en recreëren. Een woon- en leefomgeving waarin de inwoners niet alleen veilig zijn, maar zich ook veilig voelen.

Doelenboom

Wat gaan we daarvoor doen? (speerpunten uitgewerkt)

6.1 Inkomensvoorzieningen

a. Afname uitgaven op de inkomensvoorzieningen

De benodigde afname van de lasten voor inkomensvoorzieningen bereiken we door een afname van het uitkeringsbestand. Hiervoor stimuleren we de uitstroom richting reguliere arbeidsmarkt, waarvoor een intensiveringsplan wordt opgesteld (zie ook 6.2 Werkvoorzieningen).

Daarnaast zetten we in op het laten afnemen van de lasten per cliënt. De inzet van loonkostensubsidie draagt hieraan bij doordat bij loonkostensubsidie maar een gedeelte van de loonkosten uit het BUIG-budget betaald worden. Verder stimuleren we inkomsten uit parttime arbeid. Enerzijds worden hier uitkeringslasten mee bespaard, anderzijds vormt dit vaak een opstap richting duurzame uitstroom.

6.2 Werkvoorzieningen

d. Intensiveringsplan uitstroom reguliere arbeidsmarkt

We stellen een intensiveringsplan op waarmee we de uitstroom richting reguliere arbeid een extra impuls geven. Hiervoor zetten we instrumenten als arbeidsontwikkeling, loonkostensubsidie en werkgeversdienstverlening in. Bekeken moet worden of hiervoor ook andere aanbieders ingeschakeld moeten worden om een te grote afhankelijkheid te voorkomen, omdat tot nu toe vooral Tomingroep wordt ingezet voor deze taken.

Een andere belangrijk instrument om mensen laten uitstromen zijn de garantiebannen waarop inwoners geplaatst kunnen worden die zijn opgenomen in het Doelgroepenregister. Daarnaast zal de implementatie van de Wet Taaleis bijdragen aan het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt van een deel van het cliëntenbestand. Hierbij wordt gestreefd naar duurzame uitstroom, waarbij het uitgangspunt dat er ten minste zes maanden zicht op werk is

6.3 Armoede en sociaal isolement tegengaan

i. Invoeren wijzigingen Doe-budget 2016

Ingaande 1 januari 2016 wordt de nieuwe regeling Doe-budget van kracht, waarbij de inkomensgrens wordt verhoogd zodat een grotere groep inwoners in aanmerking kan komen voor het Doe-budget. Voor alleenstaanden en voor gezinnen met kinderen wordt het budget opgehoogd.

Door middel van communicatie via website, lokale bladen en dergelijke willen we deze uitbreiding van de doelgroep bereiken.

j. Bijzondere bijstand herijken en invoeren categoriale bijzondere bijstand

Uitgaande van de eigen kracht van de inwoner zal het bijzondere bijstandsbeleid zo worden aangepast dat meer maatwerk kan worden geleverd. Categoriale bijzondere bijstand zal worden opgenomen voor zover er sprake is van een tegemoetkoming in de premie voor een aanvullende zorgverzekering.

Indicator doelen

		peilwaarde	streefwaarden			
		Nulmeting (jaar)	2016	2017	2018	2019
6.1	Netto participatiegraad	64,9% (2015)	65,2%	65,8%	66,3%	66,8%
6.2	Aantal huishoudens met Participatiewetuitkering	3,1% (2015)	3,0%	2,9%	2,8%	2,7%

Wat mag het kosten?

Programma 6	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
BUIG	15.183.336	14.483.336	13.083.336	11.783.336
Minimabeleid	2.691.451	2.691.451	2.691.451	2.691.451
Sociale recherche	494.130	498.130	494.130	494.130
Werkvoorziening	4.689.693	3.870.603	3.295.033	3.178.035
Totaal Lasten	23.058.609	21.543.519	19.563.949	18.146.951
BUIG	-11.766.439	-11.066.439	-9.666.439	-8.366.439
Minimabeleid	-27.500	-27.500	-27.500	-27.500
Sociale recherche	-409.467	-413.467	-409.467	-409.467
Werkvoorziening	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Totaal Baten	-12.205.906	-11.509.906	-10.105.906	-8.805.906
Resultaat voor bestemming	10.852.703	10.033.613	9.458.043	9.341.045
Programma 6 toevoegingen reserves				
Programma 6 onttrekkingen reserves				
Programma 6 reserves saldo	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	10.852.703	10.033.613	9.458.043	9.341.045

Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd

Programma 7

- 7.1 We ondersteunen inwoners met individuele voorzieningen als dit nodig is om zelfstandig aan de samenleving te kunnen deelnemen
- 7.2 Een zo gunstig mogelijke Ausgangssituatie voor onze inwoners in alle levensfasen om deel te nemen aan de samenleving
- 7.3 Een optimale gezondheid van onze inwoners zodat zij in staat zijn om mee te doen aan de samenleving
- 7.4 Het realiseren en in stand houden van voldoende en adequate huisvestingsvoorzieningen voor het onderwijs
- 7.5 Het bieden van aanvullende en aansluitende voorzieningen op het onderwijsaanbod om de talenten van leerlingen zo optimaal mogelijk te ontplooiën

Programma 7 | Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd

Speerpunten

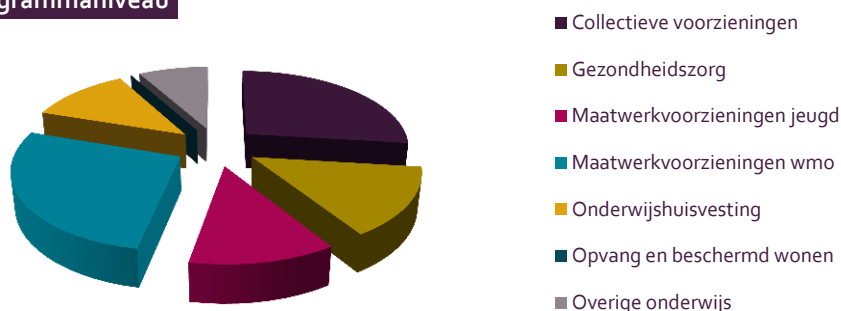
- Herijken collectieve voorzieningen op basis van de subnota basisvoorzieningen (7.2)
- Samenhang welzijn en zorg vergroten via pilot wijknetwerken (7.2)
- Herijken en harmoniseren subsidies, in het kader van het nieuw op te stellen meerjarenwelzijnskader (7.2)
- Samenvoeging en huisvesting van CJG/JGZ gemeente Bussum en Naarden (7.3)
- Ontwikkelen Kindcentrum Muiden (7.4)
- Haalbaarheidsonderzoek Kindcentrum Muiderberg (7.4)
- Realiseren huisvesting Emmaschool Bussum (7.4)
- Realiseren uitbreiding Godelindeschool (7.4)
- Herijken en harmoniseren onderwijsachterstandenbeleid en beleid versterking onderwijs (7.5)

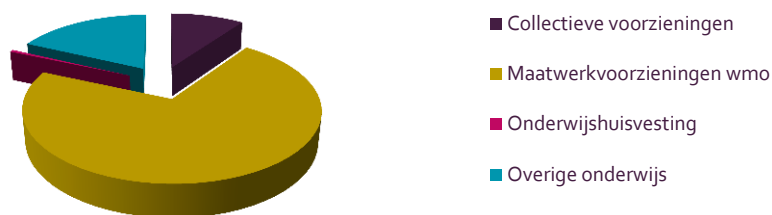
Reguliere taken

- Het verstrekken van individuele maatwerkvoorzieningen, voorzieningen maatschappelijke zorg en leerlingenvervoer op basis van een persoonlijk plan (7.1)
- Het doorontwikkelen van beleid, processen en dienstverlening op basis van de eerste ervaringen (7.1)
- Instandhouding en vraaggerichte inzet collectieve basisvoorzieningen voor jeugd, volwassenen en ouderen door subsidiering (7.2)
- Uitvoeren bewustwordingscampagnes m.b.t gezonde leefstijl in afstemming met de GGD en netwerkpartners zoals het onderwijs en eerstelijns zorg (7.3)
- Adviseren over en toetsen van aanvragen i.h.k.v. de verordening onderwijshuisvesting (7.4)
- Beheren accommodaties bewegingsonderwijs (7.4)
- Uitvoeren onderwijsachterstandenbeleid (7.5)
- Tegengaan van schoolverzuim en schooluitval vanuit het regionaal bureau leerlingzaken (7.5)
- Afstemmen aanbod volwassenenonderwijs met het ROC en andere partijen (7.5)
- Uitvoering geven aan de ontwikkelagenda passend onderwijs (7.5)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd (van totale begroting)

Lasten 26,18%

Baten 1,78%

Wat willen we bereiken?

7.1 We ondersteunen inwoners met individuele voorzieningen als dit nodig is om zelfstandig aan de samenleving te kunnen deelnemen

Met de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat inwoners zo zelfstandig mogelijk aan de samenleving deelnemen. Wanneer inwoners niet op eigen kracht kunnen meedoen en de hulp vanuit het sociale netwerk niet toereikend is dan biedt de gemeente ondersteuning, aansluitend bij de behoefte van het individu.

7.2 Een zo gunstig mogelijke uitgangssituatie voor onze inwoners in alle levensfasen om deel te nemen aan de samenleving

Met een samenhangend en wijkgericht aanbod van collectieve voorzieningen voor onze inwoners van jong tot oud, creëren we een zo gunstig mogelijke uitgangssituatie om veilig en gezond te leven. Om op te groeien, talenten te ontwikkelen en zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen. Om deel te nemen aan de samenleving en hier een passende bijdrage aan te leveren.

7.3 Een optimale gezondheid van onze inwoners zodat zij in staat zijn om mee te doen aan de samenleving

De gemeente wil bijdragen aan een optimale gezondheid van alle inwoners. Een gezonde levensstijl, een gezonde omgeving, een sluitend zorgaanbod en een goede toegankelijkheid van het zorgaanbod voor iedereen dragen hieraan bij. Informatie en advies en preventieve activiteiten kunnen bijdragen aan de keuze voor een gezond en veilig leven.

7.4 Het realiseren en in stand houden van voldoende en adequate huisvestingsvoorzieningen voor het onderwijs

We willen een stelsel van huisvestingsvoorzieningen van goede kwaliteit dat zoveel mogelijk aansluit bij de eisen en wensen van de gebruikers in het onderwijs. Waar mogelijk faciliteren we het combineren van onderwijs met overige functies in brede scholen.

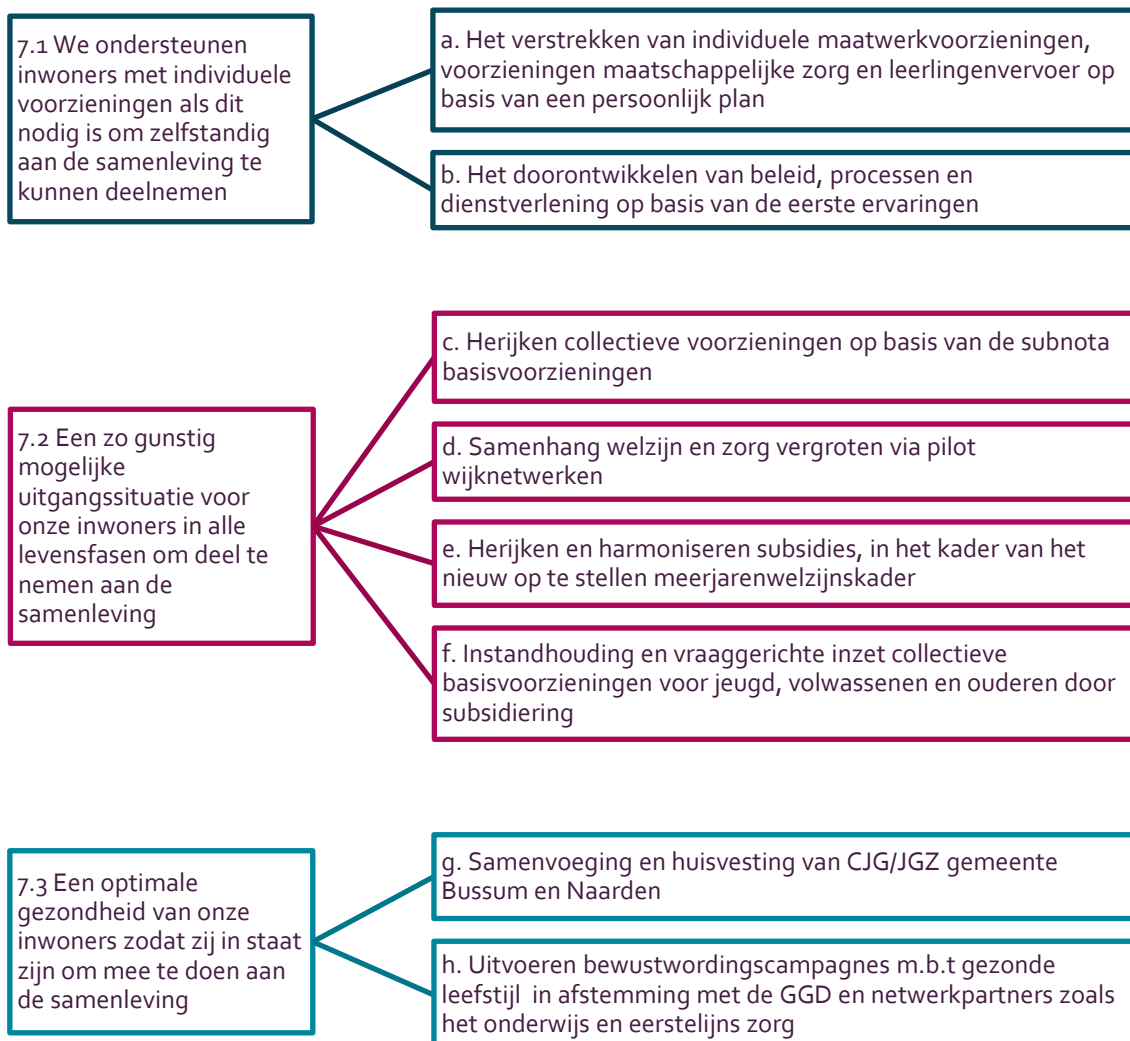

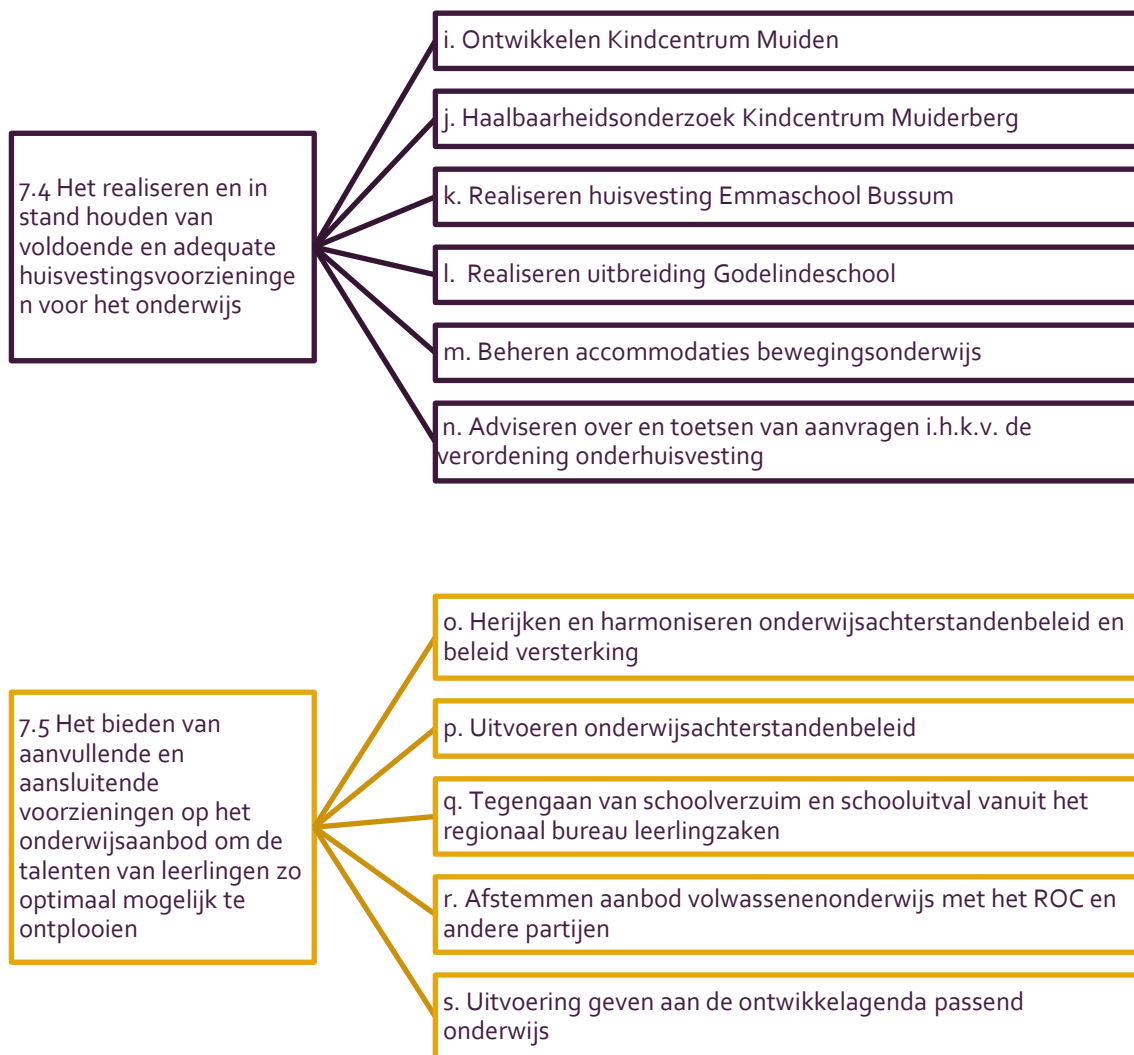
7.5 Het bieden van aanvullende en aansluitende voorzieningen op het onderwijsaanbod om de talenten van leerlingen zo optimaal mogelijk te ontplooiën

We bevorderen een doorgaande ontwikkelingslijn voor het (jonge) kind waarbij school, opvang en andere activiteiten voor kinderen op elkaar aansluiten en elkaar versterken en bij voorkeur ook in samenhang met elkaar worden aangeboden met extra aandacht voor kinderen met een achterstand.

Doelenboom

Wat gaan we daarvoor doen? (speerpunten uitgewerkt)

7.2 Een zo gunstig mogelijke Ausgangssituatie voor onze inwoners in alle levensfasen om deel te nemen aan de samenleving

c. Herijken collectieve voorzieningen op basis van de subnota basisvoorzieningen

We richten een efficiënt en samenhangend stelsel van basisvoorzieningen in, waarmee we iedereen in staat stellen om te kunnen meedoen. Deze basisvoorzieningen moeten inwoners ondersteunen door vraaggericht en in samenhang met elkaar op wijk/buurniveau te werken. Het herijken van de voorzieningen vindt plaats in samenhang met wijkanalyses, inwonerparticipatie en harmonisatie van het subsidiebeleidskader.

d. Samenhang welzijn en zorg vergroten via pilot wijknetwerken

We werken aan de ontwikkeling van sociale wijknetwerken waarin de eerstelijnszorg en het Sociaal domein met elkaar verbonden worden. De wijkverpleegkundige en de sociaal werker vervullen in het netwerk een spilfunctie bij het organiseren en coördineren van zorg en ondersteuning.

In de pilot wordt gewerkt aan:

1. De versterking van de samenwerking in de wijk gericht op collectieve preventie en signalering;
2. Het opzetten van een onafhankelijk contactpersoon (wijkcoach) voor de kwetsbare inwoner in de wijk;

3. Het versterken van de samenhang en samenwerking tussen Wijzer en de sociale wijknetwerken.

e. Herijken en harmoniseren subsidies, in het kader van het nieuw op te stellen meerjarenwelzijnskader

In het kader van de beleidsdoorontwikkeling gaan we het subsidiebeleid harmoniseren tot een nieuw subsidiebeleidskader. Met het formuleren van (hernieuwd) subsidiebeleid worden ook individuele subsidies herijkt. Daarbij wordt aangesloten op overige beleidsontwikkelingen binnen Gooise Meren, zoals in het Sociaal Domein (doorontwikkeling naar vraaggericht werken bij de organisaties in het maatschappelijk voorveld), bij Doe-democratie (inwonerparticipatie), duurzaamheidsdoelstellingen en sport/cultuur.

7.3 Een optimale gezondheid van onze inwoners zodat zij in staat zijn om mee te doen aan de samenleving

g. Samenvoeging en huisvesting van CJG/JGZ gemeente Bussum en Naarden

Op basis van de regionale bestuursopdracht worden de functies van de jeugdgezondheidszorg en het centrum jeugd en gezin samengevoegd. De centrale locatie voor Gooise Meren wordt gevestigd aan de Landstraat 80/82. De ruimten over de twee bouwlagen moeten hiervoor intern worden aangepast. In Muiden wordt een satelliet gevestigd.

7.4 Het realiseren en in stand houden van voldoende en adequate huisvestingsvoorzieningen voor het onderwijs

i. Ontwikkelen Kindcentrum Muiden

In samenwerking met de partners in het Kindcentrum wordt een plan van aanpak opgesteld. Dit plan omvat de visie, ambities en planning. Het plan van aanpak geeft op het niveau van de gemeente de beleidsruimte aan voor het Kindcentrum en is de basis voor het gezamenlijke commitment van de gemeente, de scholen en instellingen.

Het beschrijft een projectorganisatie en de voorlopige randvoorwaarden voor beheer en exploitatie en het bevat een financieel kader voor de verdere ontwikkeling van het Kindcentrum.

Op basis van dit plan besluit de gemeenteraad om de ontwikkeling van het Kindcentrum al dan niet te starten.

j. Haalbaarheidsonderzoek Kindschool Muiderberg

De scholen en de kinderopvang in Muiderberg hebben elkaar gevonden voor wat betreft het realiseren van een Kindcentrum in Muiderberg. Betrokkenen hebben de wens uitgesproken om voor het Kindcentrum vervangende nieuwbouw te plegen. Om te kunnen vaststellen of nieuwbouw mogelijk is wordt een haalbaarheidsonderzoek gehouden, waarbij vooral de financiële haalbaarheid van belang is.

k. Realiseren huisvesting Emmaschool Bussum

Het gebouw aan de Graaf Florislaan 2 zal door middel van verbouwing en uitbreiding geschikt gemaakt worden voor alle leerlingen van de Emmaschool, die momenteel verspreid zijn over twee locaties. Na de vergunningsfase en een aanbesteding zal het plan naar verwachting in 2016 worden gerealiseerd.

l. Uitbreiding Godelindeschool

In samenhang met het Storkproject wordt de uitbreiding van de Godelindeschool in Naarden gerealiseerd.

7.5 Het bieden van aanvullende en aansluitende voorzieningen op het onderwijsaanbod om de talenten van leerlingen zo optimaal mogelijk te ontplooiën

o. Herijken en harmoniseren onderwijsachterstandenbeleid en beleid versterking onderwijs

In overleg met alle betrokken partijen wordt een nieuw plan voor het onderwijsachterstandenbeleid ontwikkeld. Hierbij wordt aangesloten bij de lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen die gaande zijn en het onderwijsachterstandenbeleid raken. De voorziening onderwijsachterstandenbeleid wordt bijgesteld in verband met de instroom van asielzoekers en statushouders. Een overzicht van lokale onderwijssubsidies van

de drie gemeenten wordt aan het GOOGO (gemeenschappelijk op overeenstemming gericht overleg met de schoolbesturen) voorgelegd. Er zijn verschillen (bijvoorbeeld ten aanzien van schoolzwemmen en bewegingsonderwijs) die in 2016 in overleg met de schoolbesturen worden geharmoniseerd.

Indicator doelen

	peilwaarde	streefwaarden			
	Nulmeting (jaar)	2016	2017	2018	2019
7.3 Kinderen in jeugdzorg (nieuwe indicaties) (%)					
7.5 Vroegtijdig schoolverlaters (vsv-ers) (%)					

Streefwaarden indicatoren volgen later

Wat mag het kosten?

Programma 7	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Collectieve voorzieningen	9.388.133	9.153.268	9.142.268	9.141.223
Gezondheidszorg	4.911.854	4.771.680	4.876.780	4.932.417
Maatwerkvoorzieningen jeugd	4.193.521	4.193.521	4.193.521	4.193.521
Maatwerkvoorzieningen wmo	9.470.311	8.490.104	8.321.770	8.284.588
Onderwijshuisvesting	4.104.047	4.094.033	4.013.572	3.944.117
Opvang en beschermd wonen	4.311	4.311	4.311	4.311
Overige onderwijs	2.832.401	2.780.437	2.759.849	2.758.886
Totaal Lasten	34.904.579	33.487.355	33.312.072	33.259.064
Collectieve voorzieningen	-132.997	-132.997	-132.997	-132.997
Maatwerkvoorzieningen wmo	-1.697.315	-1.697.315	-1.697.315	-1.697.315
Onderwijshuisvesting	-13.000	-13.000	-13.000	-13.000
Overige onderwijs	-422.039	-370.039	-370.039	-370.039
Totaal Baten	-2.265.351	-2.213.351	-2.213.351	-2.213.351
Resultaat voor bestemming	32.639.228	31.274.004	31.098.721	31.045.713
Programma 7 toevoegingen reserves				
Programma 7 onttrekkingen reserves	-103.434	-28.808	-22.902	-22.902
Programma 7 reserves saldo	-103.434	-28.808	-22.902	-22.902
Resultaat na bestemming	32.535.794	31.245.196	31.075.819	31.022.811

A photograph of two children sitting on the edge of a fountain. The child on the left is a girl with long brown hair, wearing a dark jacket and grey pants. The child on the right is a boy with blonde hair, wearing a blue shirt and grey pants, holding a small white cup. A large grey dog is standing on the right side of the fountain. In the background, there is a large brick building with arched windows and a fountain with water spraying upwards. The text 'Sport, Cultuur en Recreatie' is overlaid in white on the image.

Sport, Cultuur en Recreatie

Programma 8

- 8.1 Een breed aanbod van kunst- en culturele voorzieningen
- 8.2 Het behoud van cultuurhistorisch erfgoed
- 8.3 Voldoende en betaalbare faciliteiten voor sport en recreatie, voor jong en oud uit alle bevolkingsgroepen
- 8.4 De openbare recreatieve ruimte biedt gelegenheid en stimuleert inwoners en bezoekers om te bewegen en zich te vermaken in de openbare ruimte

Programma 8 | Sport, Cultuur en Recreatie

Speerpunten

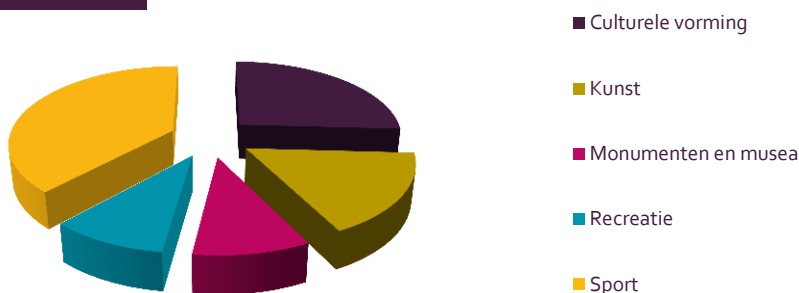
- Herijken en harmoniseren subsidies (8.1)
- Inzichtelijk maken van evenementen en activiteiten voor inwoners (8.1)
- Adviseren commissariaat voor de media m.b.t lokale omroep Gooise Meren (8.1)
- Invulling geven aan de nieuwe accommodatie voor voetbal in Muiden (8.3)

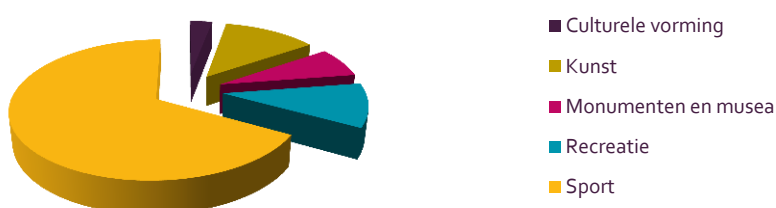
Reguliere taken

- Verstrekken van subsidies voor culturele voorzieningen en activiteiten (8.1)
- Het uitvoeren van de sport- en cultuurcarroussel (8.1)
- Het bieden van gelegenheid voor het vieren of herdenken van nationale (feest)dagen en het stimuleren van activiteiten ten behoeve van de integratie van groepen met verschillende culturele achtergronden (8.1)
- Het creëren en onderhouden van kunst in de openbare ruimte (8.1)
- Het behoud van cultuurhistorisch erfgoed (8.2)
- Het beheren van een aantal gemeentelijke openluchtaccommodaties door het uitvoeren van dagelijks- en groot onderhoud. Waar nodig zullen deze accommodaties ter beschikking worden gesteld aan het bewegingsonderwijs (8.3).
- Ondersteunen sportactiviteiten voor inwoners met een beperking door subsidie of anderszins (8.3)
- Beheer en onderhoud van speelplaatsen, speeltoestellen en recreatieterreinen (8.4)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Sport, Cultuur en Recreatie (van totale begroting)

Lasten 4,64%

Baten 0,70%

Wat willen we bereiken?

8.1 Een breed aanbod van kunst- en culturele voorzieningen

We investeren in een gevarieerd cultuuraanbod door partijen met elkaar te verbinden, evenementen te faciliteren en culturele voorzieningen en activiteiten te ondersteunen met subsidie of anderszins.

8.2 Het behoud van cultuurhistorisch erfgoed

De gemeente investeert in het in stand houden van het cultureel erfgoed met als doel het behoud van onze monumenten en vestingwerken voor de lange termijn. Daarbij willen we de belangstelling van inwoners en bezoekers wekken voor de cultuurhistorische waarde van het cultureel erfgoed om de waardering en het draagvlak voor het behoud van het erfgoed te vergroten.

8.3 Voldoende en betaalbare faciliteiten voor sport en recreatie, voor jong en oud uit alle bevolkingsgroepen

We stimuleren sportbeoefening door alle inwoners vanwege het positieve effect op gezondheid en sociale ontwikkeling. Dit doen we door te zorgen voor voldoende accommodaties voor een verscheidenheid aan sporten en door sporten ook toegankelijk te maken voor inwoners met een belemmering.

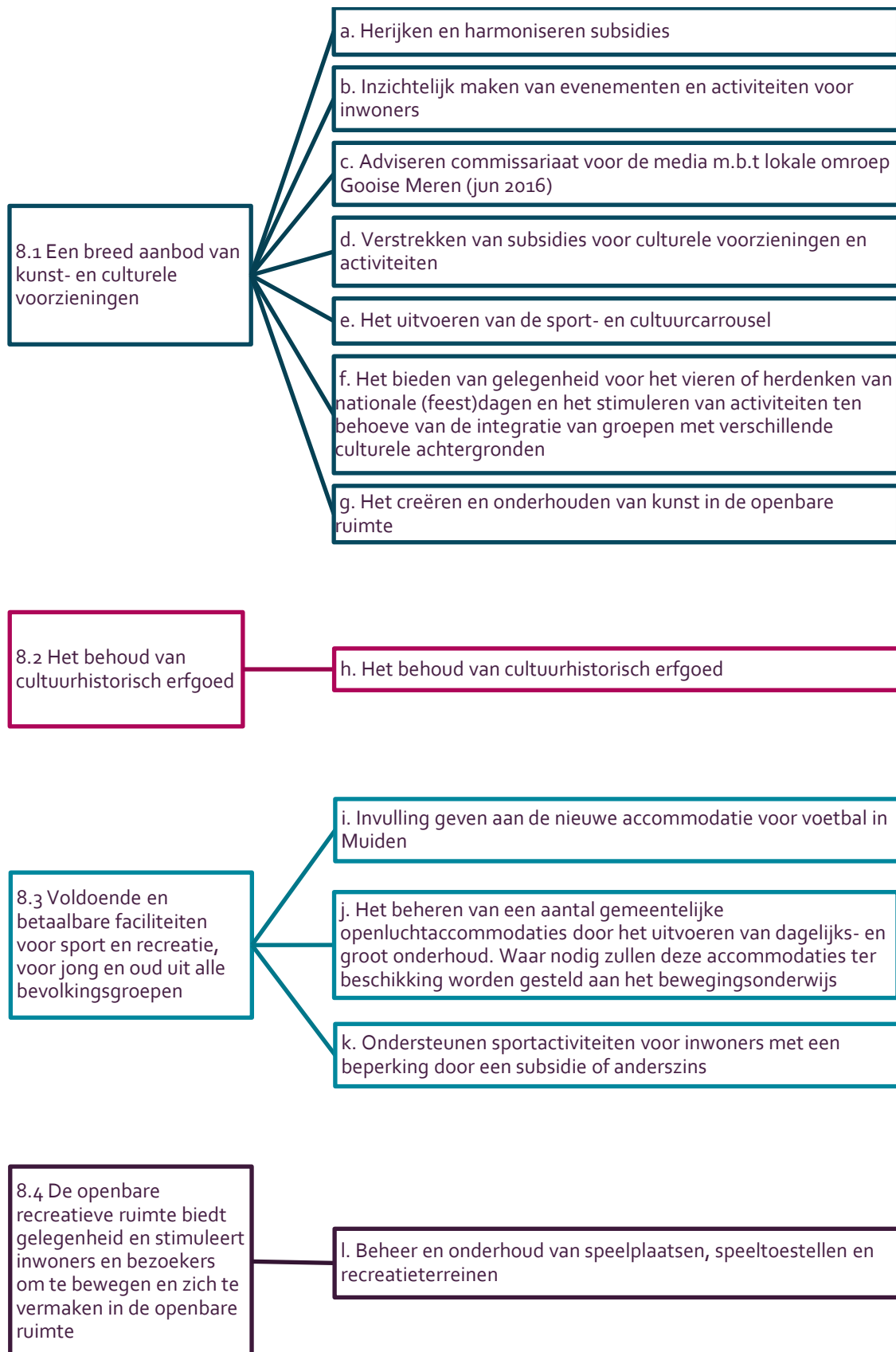
8.4 De openbare recreatieve ruimte biedt gelegenheid en stimuleert inwoners en bezoekers om te bewegen en zich te vermaken in de openbare ruimte

We bieden inwoners en bezoekers van jong tot oud mogelijkheden om te recreëren in de openbare ruimte. Dit doen we door de instandhouding van parken en speelplaatsen en door het creëren van doorgaande wandel- en fietsroutes.

Doelenboom

Wat gaan we daarvoor doen? (speerpunten uitgewerkt)

8.1 Een breed aanbod van kunst- en culturele voorzieningen

a. Herijken en harmoniseren subsidies

In 2016 wordt een Meerjarenwelzijnskader opgesteld dat de doelstellingen en kernwaarden voor het gemeentelijke subsidiebeleid bevat (zie programma 7). Op basis hiervan zullen de meerjarige subsidies worden herijkt en geharmoniseerd, ook voor het aanbod van kunst en culturele voorzieningen.

b. Inzichtelijk maken van evenementen en activiteiten voor inwoners

Ook in 2016 zullen de evenementen en activiteiten in samenwerking met de ondernemers en instellingen kenbaar worden gemaakt. Ieder kwartaal zal een evenementenkalender, in de vorm van een flyer, worden gemaakt en in de nieuwe gemeente Gooise Meren worden verspreid.

c. Adviseren commissariaat voor de media m.b.t lokale omroep Gooise Meren (jun 2016)

Voor Gooise Meren zal worden bekeken of de huidige lokale omroep voldoet aan de eisen van de mediawet. Hiervoor zal een advies aan het commissariaat worden geschreven dat ingaat op de representativiteit van de omroep voor de belangrijkste stromingen in de gemeente, de statuten, de rechtsbevoegdheid en of de omroep werkt met een representatief orgaan dat het beleid voor het media-aanbod bepaalt.

8.3 Voldoende en betaalbare faciliteiten voor sport en recreatie, voor jong en oud uit alle bevolkingsgroepen

i. Invulling geven aan de nieuwe accommodatie voor voetbal in Muiden

Als gevolg van de ontwikkeling van het bestemmingsplan De Krijgsman zal de Sportvereniging SC Muiden verplaatst moeten worden. Het nieuwe sportcomplex is gesitueerd in het bestemmingsplan Bredius. In 2016 zal hier verder invulling aan gegeven worden.

Wat mag het kosten?

Programma 8	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Culturele vorming	1.599.712	1.597.907	1.596.339	1.593.844
Kunst	1.030.929	1.028.001	1.026.613	1.025.225
Monumenten en musea	594.172	590.749	592.408	590.536
Recreatie	599.049	589.563	593.478	591.728
Sport	2.361.025	2.402.630	2.336.849	2.283.613
Totaal Lasten	6.184.887	6.208.850	6.145.687	6.084.946
Culturele vorming	-27.466	-27.466	-27.466	-27.466
Kunst	-116.511	-116.511	-116.511	-116.511
Monumenten en musea	-65.925	-65.925	-65.925	-65.925
Recreatie	-96.612	-96.612	-96.612	-96.612
Sport	-445.824	-448.022	-450.323	-450.323
Totaal Baten	-752.338	-754.536	-756.837	-756.837
Resultaat voor bestemming	5.432.549	5.454.314	5.388.850	5.328.109
Programma 8 toevoegingen reserves				
Programma 8 onttrekkingen reserves	-176.885	-172.588	-168.291	-163.994
Programma 8 reserves saldo	-176.885	-172.588	-168.291	-163.994
Resultaat na bestemming	5.255.664	5.281.726	5.220.559	5.164.115

Algemene baten en lasten

Programma 9

- 9.1 Een financieel gezonde gemeente
- 9.2 Juiste en volledige belastinginkomsten
- 9.3 Vastgestelde regelingen op gebied van financieel beheer en beleid en implementatie daarvan in de organisatie

Programma 9 | Algemene baten en lasten

Speerpunten

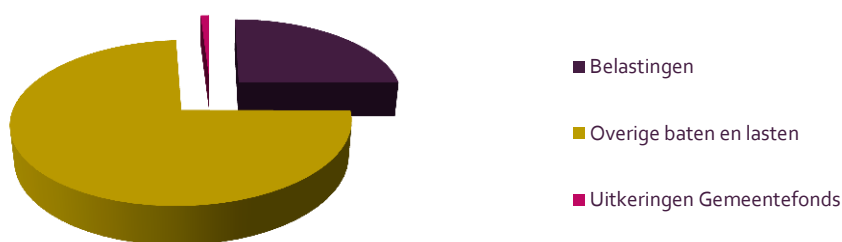
- Invullen bezuinigingen door politieke keuzes en door harmonisatie van beleid en efficiëntie verbeteringen in de organisatie (9.1)
- Harmoniseren van belastingverordeningen en zorgvuldig uitvoeren (9.2)
- Opstellen, vaststellen uitdragen financiële verordeningen met daarin de spelregels die bijdragen aan een financieel gezond Gooise Meren (9.3)

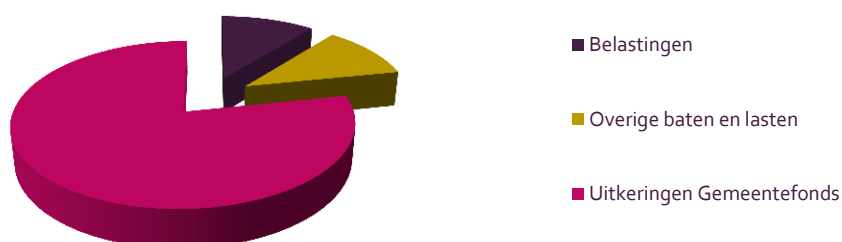
Reguliere taken

- Monitoren van de financiële kengetallen (9.1)
- Treasury (9.1)
- Adviseren over financiële consequenties van beleidsvoorstellen (9.1)
- Jaarlijkse waardebeoordeling woningen en niet-woningen en een 'voldoende' van de Waarderingskamer (9.2)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Algemene baten en lasten (van totale begroting)

Lasten 3,75%

Baten 61,91%

Wat willen we bereiken?

9.1 Een financieel gezonde gemeente

Het jaar 2016 staat in het teken van het op orde krijgen en gezond maken van de begroting van Gooise Meren. Een gezonde begroting is een structureel sluitende begroting, waarin de structurele uitgaven gedekt worden door structurele inkomsten. Bij een financieel gezonde gemeente hoort ook een gezond weerstandsvermogen dat ons in staat stelt om tegenvallers op te vangen zonder direct ingrijpende beleidswijzigingen te hoeven ondernemen, zoals belastingverhoging of snijden in voorzieningen.

9.2 Juiste en volledige belastinginkomsten met een goede balans tussen de hoogte van de woonlasten en het voorzieningen niveau

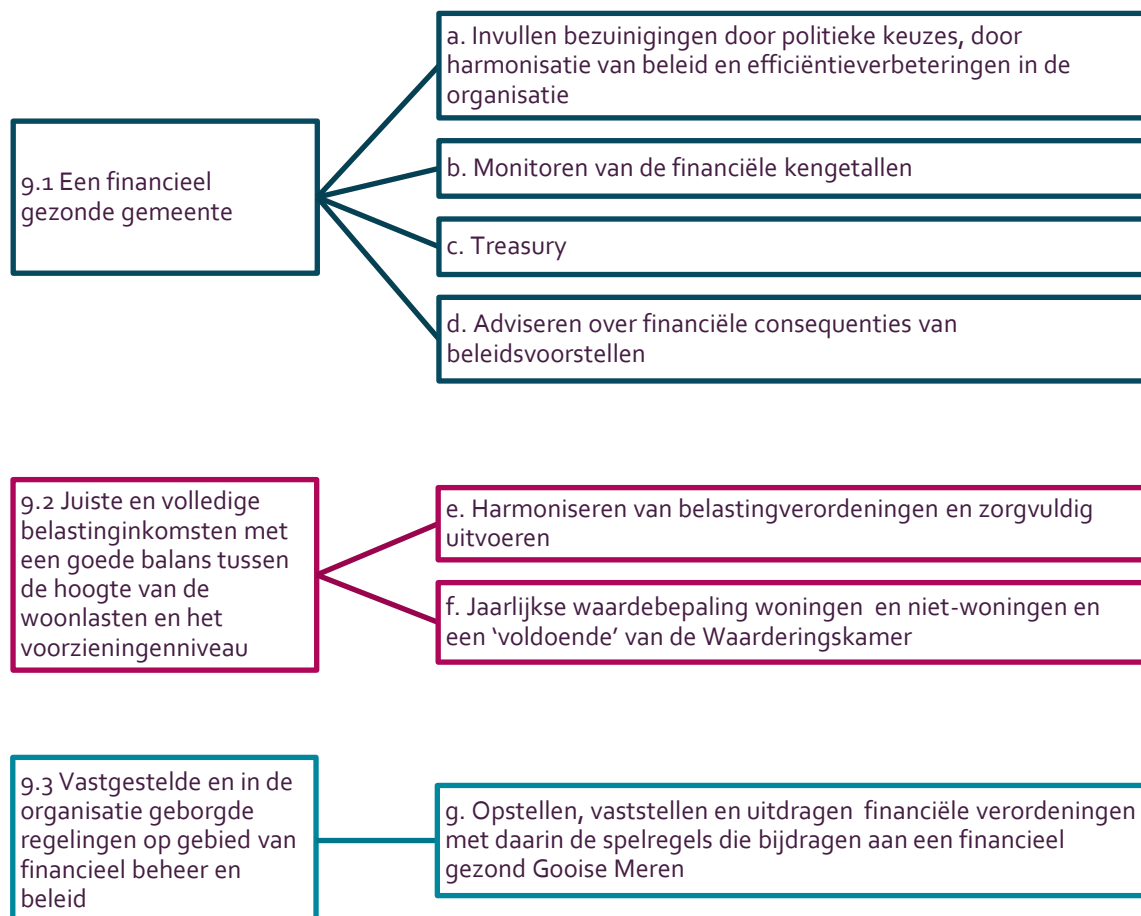
De lokale heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Het beleid van de lokale heffingen is vastgelegd in verschillende verordeningen. Het uitgangspunt is 100% kostendekkende leges en tarieven.

9.3 Vastgestelde en in de organisatie geborgde regelingen op gebied van financieel beheer en beleid

Het beleid is in de voorbereiding van de fusie zoveel mogelijk geharmoniseerd en vastgesteld door de fusieraad. Desondanks moet er nog een aantal regelingen op financieel- en belastinggebied worden geharmoniseerd en door de raad worden vastgesteld. Deze regelingen zijn nodig om de gemeente financieel gezond te maken en te houden.

Doelenboom

Wat gaan we daarvoor doen? (speerpunten uitgewerkt)

9.1 Een financieel gezonde gemeente

a. Invullen bezuinigingen door politieke keuzes, door harmonisatie van beleid en efficiëntieverbeteringen in de organisatie

Het financieel toezicht van de provincie zal van de gemeente Gooise Meren een sluitende begroting eisen. In de huidige begroting 2016 is sprake van een totaal structureel tekort van € 4.456.000. Er is afgesproken dat een bedrag van € 1.456.000 structureel ingevuld wordt door efficiëntie verbeteringen en harmonisatie van regelingen door de organisatie. De resterende € 3.000.000 zal bespaard moeten worden door politieke keuzes om:

- taken niet meer uit te voeren, waardoor de uitgaven verlagen;
- het profijtbeginsel verder door te voeren en bepaalde diensten van de gemeente aan inwoners duurder te maken en zo de inkomsten te verhogen;
- extra inkomsten te genereren door belastingverhoging.

De organisatie zal het college en de raad ondersteunen in dit proces.

9.2 Juiste en volledige belastinginkomsten

e. Harmoniseren van belastingverordeningen en zorgvuldig uitvoeren

In de aanloop naar Gooise Meren is al een groot aantal belastingverordeningen geharmoniseerd. Voor 2016 resteert er nog een aantal, waaronder bijvoorbeeld:

- de rioolheffing (de drie kernen hanteren nu nog verschillende uitgangspunten, hetgeen tot 2018 is toegestaan);
- de rechten in verband met begraven;
- deel van de legesverordening.

9.3 Vastgestelde regelingen op gebied van financieel beheer en beleid en implementatie daarvan in de organisatie

g. Opstellen, vaststellen en uitdragen financiële verordeningen met daarin de spelregels die bijdragen aan een financieel gezond Gooise Meren

Een aantal verordeningen op grond van de gemeentewet zal geharmoniseerd en opnieuw vastgesteld moeten worden voor Gooise Meren. Het betreft:

- Artikel 212 geeft aan dat de raad bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid vaststelt, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.
- Artikel 213 stelt dat de raad bij verordening regels vaststelt voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.
- Artikel 213a stelt bij verordening regels over het periodiek onderzoek dat het college verricht naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hem gevoerde bestuur.

Wat mag het kosten?

Programma 9	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Belastingen	1.252.148	1.252.148	1.252.148	1.252.148
Overige baten en lasten	2.513.750	137.122	-2.950.855	-3.097.185
Uitkeringen Gemeentefonds	50.274	50.274	50.274	50.274
Totaal Lasten	3.816.171	1.439.543	-1.648.433	-1.794.764
Belastingen	-8.898.157	-9.150.030	-9.151.097	-9.151.097
Overige baten en lasten	-3.881.178	-4.162.273	-3.957.564	-3.697.389
Uitkeringen Gemeentefonds	-64.564.997	-60.750.410	-60.690.542	-60.920.159
Totaal Baten	-77.344.332	-74.062.713	-73.799.203	-73.768.645
Resultaat voor bestemming	-73.528.161	-72.623.170	-75.447.636	-75.563.409
Programma 9 toevoegingen reserves	1.184.000	1.735.717	1.836.544	1.885.342
Programma 9 onttrekkingen reserves	-5.198.071	-4.141.835	-678.835	-279.835
Programma 9 reserves saldo	-4.014.071	-2.406.118	1.157.709	1.605.507
Resultaat na bestemming	-77.542.232	-75.029.288	-74.289.927	-73.957.902

Investerings

Het totaal aan voorgenomen investeringen voor dit programma in 2016 bedraagt € 525.000 (Automatisering).

Voor deze investeringen wordt bij de vaststelling van deze begroting meteen instemming gevraagd. De bijbehorende kapitaallasten zijn al in deze begroting verwerkt.

Financiële recapitulatie

Totaal	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Inwoners en Bestuur	10.338.071	9.450.813	9.198.530	9.144.923
Veiligheid	5.150.240	5.315.356	5.336.948	5.330.580
Openbare Ruimte en Verkeer	9.993.943	9.995.231	10.070.308	10.048.419
Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	14.870.339	12.283.903	12.076.532	10.157.932
Duurzaamheid en Water	19.274.972	17.671.201	17.973.061	18.068.812
Werk en Inkomen	23.058.609	21.543.519	19.563.949	18.146.951
Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	34.904.579	33.487.355	33.312.072	33.259.064
Sport, Cultuur en Recreatie	6.184.887	6.208.850	6.145.687	6.084.946
Algemene baten en lasten	3.816.171	1.439.543	-1.648.433	-1.794.764
Totaal Lasten	127.591.810	117.395.770	112.028.653	108.446.862
Inwoners en Bestuur	-1.522.583	-1.446.345	-1.454.000	-1.459.232
Veiligheid	-113.727	-114.213	-114.707	-115.208
Openbare Ruimte en Verkeer	-2.974.872	-2.936.466	-2.936.561	-2.936.657
Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	-11.726.017	-8.602.395	-8.657.828	-6.083.893
Duurzaamheid en Water	-13.892.489	-12.745.528	-12.833.994	-12.903.431
Werk en Inkomen	-12.205.906	-11.509.906	-10.105.906	-8.805.906
Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	-2.265.351	-2.213.351	-2.213.351	-2.213.351
Sport, Cultuur en Recreatie	-752.338	-754.536	-756.837	-756.837
Algemene baten en lasten	-77.344.332	-74.062.713	-73.799.203	-73.768.645
Totaal Baten	-122.797.615	-114.385.453	-112.872.387	-109.043.160
Resultaat voor bestemming	4.794.195	3.010.317	-843.734	-596.298
Totaal toevoegingen reserves	5.732.345	3.226.954	3.664.471	2.573.380
Totaal onttrekkingen reserves	-10.526.540	-6.237.271	-2.820.737	-1.977.082
Totaal reserves saldo	-4.794.195	-3.010.317	843.734	596.298
Lasten inclusief reserves	133.324.155	120.622.724	115.693.124	111.020.242
Baten inclusief reserves	-133.324.155	-120.622.724	-115.693.124	-111.020.242
Resultaat na bestemming	0	0	0	0

Investeringsen

Voor het begrotingsjaar 2016 staat er voor een volume van € 8 miljoen (zie bijlage investeringen) aan nieuwe investeringen (uitvoering in de periode 2016-2019) op de rol. De meeste betreffen voorgenomen investeringen waarvoor nog een afzonderlijk voorstel (Definitief Ontwerp) aan uw raad zal worden voorgelegd.

Voor drie investeringen wordt nu bij de vaststelling van deze begroting al uw akkoord gevraagd. Dit betreffen:

- Voorbereidingskrediet MFA Brede School Muiden (Programma 4: € 50.000)
- Technische installaties MFA De Lunet Naarden (Programma 4: € 253.000)
- Automatisering (Programma 9: € 525.000)

Na vaststelling van de begroting zullen wij tot uitvoering overgaan van deze drie investeringen.

De kapitaallasten van alle voorgenomen investeringen zijn verwerkt in het meerjarenperspectief van deze programmabegroting en dus in principe afgedekt binnen die begroting.

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Overzicht lokale heffingen

Lokale heffingen zijn algemeen of hebben betrekking op een bestemming.

Algemene heffingen

- Onroerendezaakbelasting (OZB)
- Roerendezaakbelasting (RZB)
- Hondenbelasting
- Precariobelasting buizen, kabels en leidingen
- Precariobelasting overige zaken
- Toeristenbelasting
- Watertoeristenbelasting
- Passantenliggeldbelasting
- Reclamebelasting
- Parkeerbelasting

Bestemmingsheffingen

- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing
- Lijkbezorgingsrechten
- Liggelden
- Marktgelden
- Vermakelijkhedenretributie
- Bouwleges
- Overige leges

Voor bestemmingsheffingen geldt dat de vast te stellen tarieven niet mogen leiden tot geraamde opbrengsten die hoger zijn dan de geraamde kosten (maximaal kostendekkende tarieven).

Beleid lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Het beleid van de lokale heffingen is vastgelegd in verschillende verordeningen. Het beleid is in de voorbereiding van de fusie zoveel mogelijk geüniformeerd en vastgelegd in verordeningen die in 2015 zijn vastgesteld door de drie gemeenteraden. In deze paragraaf leggen wij op één centrale plaats in de begroting de lokale heffingen vast en willen wij u inzicht geven in de diverse ontwikkelingen op het gebied van gemeentelijke belastingen/heffingen.

Kwijtscheldingsbeleid

Belastingplichtigen die de belastingschuld niet kunnen voldoen door het ontbreken van (voldoende) vermogen of inkomen kunnen kwijtschelding aanvragen. Het beleid dat hierbij gehanteerd wordt, ligt vast in de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2016. Voor de afvalstoffen- en rioolheffing wordt in 2016 kwijtschelding verleend tot maximaal het tarief behorende bij een meerpersoons huishouden. Voor hondenbelasting wordt in 2016 kwijtschelding verleend voor maximaal één hond. Voor andere gemeentelijke belastingen wordt geen kwijtschelding verleend.

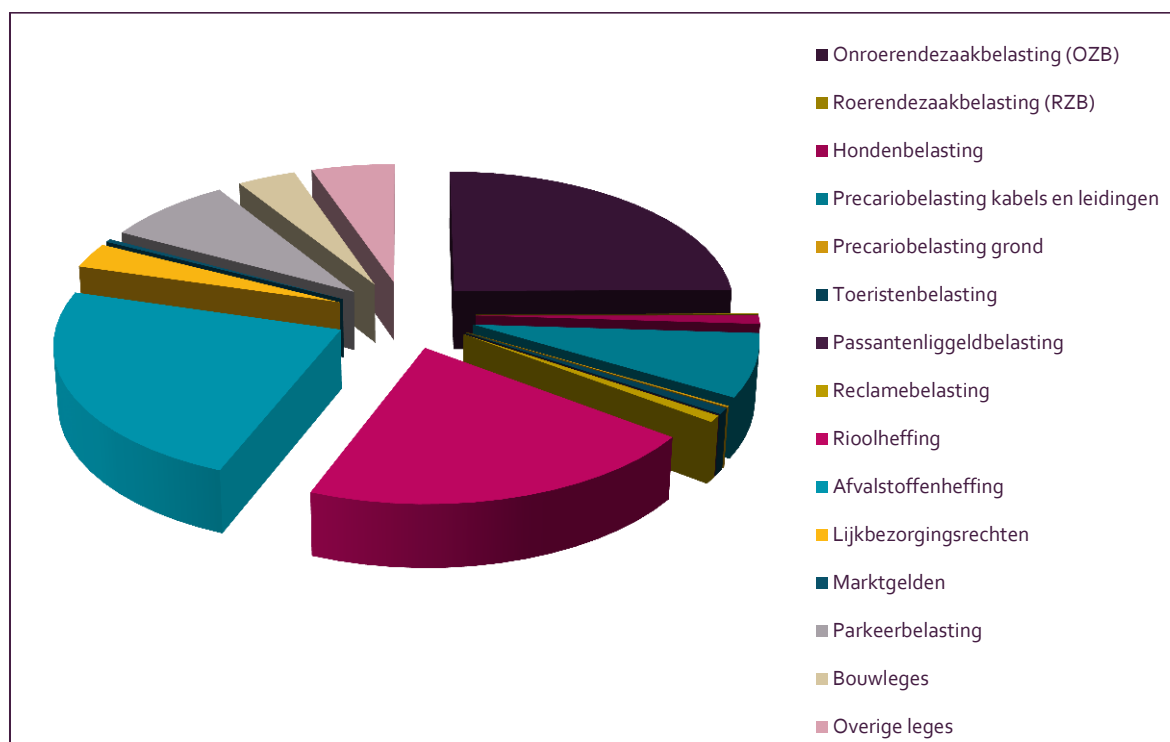

Opbrengsten en tarieven lokale heffingen

Op basis van het beleid, de tarieven en volumeontwikkelingen is in de begroting 2016 een totale belastingopbrengst geraamd van circa € 25,8 miljoen. De samenstelling van de voor 2016 geraamde opbrengst zien er als volgt uit:

Heffing	% aandeel	opbrengst 2016
Onroerendezaakbelasting (OZB)	24,9%	€ 6.417.000
Roerendezaakbelasting (RZB)	0,1%	€ 26.243
Hondenbelasting	1,0%	€ 257.500
Precariobelasting kabels en leidingen	7,5%	€ 1.935.943
Precariobelasting grond	0,1%	€ 37.700
Toeristenbelasting	0,7%	€ 188.871
Passantenliggeldbelasting	0,0%	€ 1.500
Reclamebelasting	0,8%	€ 204.100
Rioolheffing	20,8%	€ 5.362.500
Afvalstoffenheffing	23,5%	€ 6.060.000
Lijkbezorgingsrechten	3,0%	€ 772.233
Marktgelden	0,4%	€ 103.430
Parkeerbelasting	8,1%	€ 2.093.070
Bouwleges	3,7%	€ 961.664
Overige leges	5,3%	€ 1.363.761
Totaal	100,0%	€ 25.785.515

Grafiek: verdeling opbrengst gemeentelijke heffingen

Vaststelling verordeningen OZB en RZB

Op 22 juni 2015 heeft de fusieraad besloten de startnota Gooise Meren als uitgangspunt te nemen voor onder meer de harmonisatie van de lokale heffingen. Op bladzijde 14 van deze startnota wordt met betrekking tot de onroerende zaakbelastingen voorgesteld om voor de onroerende zaakbelastingen aan te sluiten bij het "Bussumse tarief". Voor deze oplossing is gekozen, omdat het niet wenselijk werd geacht om te kiezen voor een gemiddeld OZB tarief van de drie fusiegemeenten, aangezien dit voor de Bussumse inwoners een sterke stijging van de OZB aanslag zou betekenen.

Belastingen op onroerende zaakbelastingen Gooise Meren 2016 (OZB)

Gelet op de bij de startnota gemaakte afspraken, is de berekening en de vaststelling van de OZB tarieven 2016 feitelijk een reken technische aangelegenheid.

Met gebruikmaking van de gecorrigeerde WOZ waarde per 1 januari 2015 en de geraamde OZB opbrengst 2016 komen de OZB tarieven voor 2016 voor de gemeente Gooise Meren uit op de volgende percentages:

Tariefgroepen	Geraamde OZB opbrengst	Gecorrigeerde WOZ waarde*	Percentage
Woningen eigenaar	5.048.888	8.642.453.000	0,0584%
Niet-woningen eigenaar	793.607	1.021.002.600	0,0777%
Niet-woningen gebruiker	590.505	880.327.800	0,0671%
Schatting oninbaar	- 16.000		
Totaal	6.417.000		

*de WOZ waarden van de gebruikers van de niet-woningen zijn gecorrigeerd voor "amendement De Pater" en leegstand en alle WOZ waarden voor verlaging door bezwaar- en beroepszaken

Dit leidt tot de volgende OZB tarieven 2016 voor de gemeente Gooise Meren:

- Woningen- voor eigenaren: 0,0584% van de WOZ waarde
- niet-woningen - voor gebruikers: 0,0777 % van de WOZ waarde
- niet-woningen - voor eigenaren: 0,0671 % van de WOZ waarde

Met deze OZB tarieven zal de in de begroting van Gooise Meren geraamde netto OZB opbrengst 2016 van € 6.417.000 worden gerealiseerd.

OZB Vrijstellingen

In de model OZB verordening van de VNG komen zowel wettelijk verplichte als facultatieve vrijstellingen voor. De gemeente Naarden en Bussum hebben alle modelvrijstellingen in hun verordening opgenomen. De gemeente Muiden heeft echter de facultatieve vrijstelling voor onroerende zaken die in gebruik zijn voor de publieke dienst van de gemeente (met uitzondering van scholen) niet opgenomen. Wij stellen u voor ook deze vrijstelling in de OZB verordening van de gemeente Gooise Meren vanaf 2016 op te nemen. Hiermee wordt voorkomen dat de gemeente Gooise Meren voor openbare gebouwen (zoals het raadhuis) een OZB aan zichzelf oplegt. Hiermee wordt het zogenoemde "rondpompen van gelden" voorkomen.

Effect voor inwoners

Deze nieuwe ozb tarieven hebben bij een WOZ waarde van € 312.000 voor de eigenaren van woningen van Naarden, Muiden en Bussum de volgende effecten

Gemeente	Gemiddelde OZB aanslag 2015	Gemiddelde OZB aanslag 2016	Verlaging
Naarden	€ 336	€ 182	€ 154
Muiden	€ 497	€ 182	€ 315
Bussum	€ 182	€ 182	€ 0

Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten Gooise Meren 2016 (RZB)

Naast de onroerende zaakbelastingen biedt de Gemeentewet de mogelijkheid om ook voor roerende zaken een belasting te heffen. Deze belastingen worden de belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten (RZB) genoemd. In de gemeenten Naarden en Muiden werden deze belastingen in 2015 geheven, maar in Bussum niet. De startnota gaat er van uit dat deze belastingen in de gemeente Gooise Meren ook gaan gelden. De totaal geraamde opbrengst voor deze belastingen in 2016 bedraagt afgerond € 26.200.

In artikel 221 (derde lid) van de Gemeentewet is voorgeschreven dat de tarieven voor de belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten gelijk zijn aan die van de OZB. Daarom stellen wij u voor de hiervoor genoemde OZB tarieven 2016 ook te hanteren voor de belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten in de Gooise Meren 2016.

Om de heffing van de onroerende zaakbelastingen en de belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten in 2016 mogelijk te maken is het noodzakelijk om twee nieuwe belastingverordeningen voor 1 april 2016 vast te stellen.

In onderstaande tabel worden de tarieven voor het jaar 2016 weergegeven.

Heffing	Grondslag	Tarief 2016
<i>algemene heffingen</i>		
OZB woning eigenaar	% WOZ-waarde woning	0,0584%
OZB niet-woning eigenaar	% WOZ-waarde niet-woning	0,0777%
OZB niet-woning gebruiker	% WOZ-waarde niet-woning	0,0671%
RZB	Zie OZB	Zie OZB
Hondenbelasting	eerste hond	€ 76,44
Hondenbelasting	twee of meer honden per hond	€ 132,12
Hondenbelasting	kennel	€ 387,00
Precariobelasting	buizen, kabels, draden of leidingen per strekkende m	€ 2,50
Toeristenbelasting	per overnachting	€ 1,60
Watertoeristenbelasting	per etmaal	€ 1,60
Passantenliggeldbelasting	Lengte vaartuig	€ 1,25

Heffing	Grondslag	Tarief 2016
<i>Bestemmingsheffingen</i>		
Rioolheffing woning Bussum eigenaar	Per aansluiting op de riolering	€ 182,52
Rioolheffing woning Bussum gebruiker met per permanente aansluiting	Voor elke volle eenheid van 100 m ³ water dat vanuit het perceel wordt afgevoerd boven de 1000 m ³	€ 46,56
Rioolheffing woning Bussum gebruiker met niet-permanente aansluiting	Voor elke volle eenheid van 100 m ³ water dat wordt afgevoerd	€ 46,56
Rioolheffing woning Naarden	eenpersoonshuishouden	€ 150,48
Rioolheffing woning Naarden	meerpersoonshuishouden	€ 214,08
Rioolheffing niet woningen Naarden	0-200 m ³	€ 214,08
Rioolheffing niet woningen Naarden	200-400m ³	€ 293,88
Rioolheffing niet woningen Naarden	iedere 200 m ³ boven de 400m ³	€ 147,48
Rioolheffing gebruiker Muiden	niet meer afgevoerd dan 500m ³	€ 273,60
Rioolheffing gebruiker Muiden	voor elke 100 m ³ meer	€ 54,72
Afvalstoffenheffing gezinnen	eenpersoonshuishouden	€ 168,60
Afvalstoffenheffing gezinnen	meerpersoonshuishouden	€ 264,96

Lokale belastingdruk voor huishoudens

De lokale belastingdruk voor huishoudens is gerelateerd aan het wonen. Dit betekent berekeningen van de belastingdruk per huishouden aan de hand van de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor gebruikers en eigenaren van woningen. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de lokale belastingdruk, gerelateerd aan de waarde van de woning. Deze berekeningen zijn indicaties. De gemiddelde (WOZ)-waarde van een woning in Gooise Meren is circa € 312.000.

waarde woning	€ 312.000
<i>Woonlasten</i>	
afvalstoffenheffing	€ 264,96
rioolheffing (Bussum)	€ 182,52
onroerendezaakbelasting	€ 182,22
totaal	€ 629,70

Op basis van de gemiddelde woningwaarde en de gegevens van 2015 zijn voor de individuele gemeente de woonlasten per huishouden van de gemeenten in de regio in beeld gebracht (bron Coelo).

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	Tarief OZB	OZB bedrag	Rioolheffing	Afvalstoffen-heffing	Totaal
Blaricum	€ 527.650	0,1302%	€ 687,00	€ 212,00	€ 299,00	€ 1.198,00
Bussum	€ 323.680	0,0587%	€ 190,00	€ 181,00	€ 262,00	€ 633,00
Hilversum	€ 245.562	0,1014%	€ 249,00	€ 208,00	€ 251,00	€ 708,00
Huizen	€ 260.204	0,0588%	€ 153,00	€ 215,00	€ 269,00	€ 637,00
Laren	€ 543.624	0,1192%	€ 648,00	€ 176,00	€ 283,00	€ 1.107,00
Muiden	€ 300.621	0,1610%	€ 484,00	€ 191,00	€ 338,00	€ 1.013,00
Naarden	€ 370.064	0,1089%	€ 403,00	€ 212,00	€ 280,00	€ 895,00
Weesp	€ 217.832	0,0987%	€ 215,00	€ 238,00	€ 235,00	€ 688,00
Wijdmeren	€ 321.532	0,1384%	€ 445,00	€ 283,00	€ 265,00	€ 993,00

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Gooise Meren acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige activiteiten in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel

Om de risico's van Gemeente Gooise Meren in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart zijn gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn in totaal 39 risico's in beeld gebracht.

De geïnventariseerde risico's zijn in klassen ingedeeld en geplaatst in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft die in het oranje gebied zit, vraagt om aandacht. Een risico dat een risicoscore heeft die in het rode gebied zit vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd.

Financieel

$x > € 1.000.000$		1	2	1	2
$€ 500.000 < x < € 1.000.000$		1	1	1	2
$€ 100.000 < x < € 500.000$	1	7	2	6	2
$€ 10.000 < x < € 100.000$	1	4	1		3
$x < € 10.000$	1				
Geen financiële gevolgen					
Kans	1%	10%	25%	50%	75%

Preventieve of reducerende maatregelen kunnen de kans of het gevolg terugbrengen naar een niveau dat een meer acceptabele waarde heeft. Met de invulling van het risicomanagement in de nieuwe organisatie worden deze kleuren gebruikt bij het stellen van prioriteiten.

In onderstaand overzicht zijn de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de benodigde weerstandscapaciteit. In deze tabel leest u een korte omschrijving van het risico, een beschrijving van het verwachte financiële gevolg en het bijbehorende invloed percentage. Dit percentage geeft aan hoeveel procent dit risico bijdraagt bij het verwachte totale financiële gevolg. Dit zijn de 10 risico's die de grootste verwachte financiële impact hebben.

Nr.	Risico	Financieel gevolg	Invloed
1	Gooiberg. De gemeente dient de verschillen tussen de marktwaarde (onvervuild) en de opbrengstwaarde bij te passen	De gemeente dient per woning ca. € 100.000 bij te dragen incl. taxatie en veilingkosten	16,24%
2	Onvoldoende budget jeugdzorg	Budgetoverschrijding	12,55%
3	Onvoldoende budget Wmo	Budgetoverschrijding	10,51%
4	Ontwikkelingen van het BUIG-budget door nieuwe verdeelstelsel en fusie-ontwikkeling (pakt ongunstig uit voor gemeenten NMB)	Nadeel € 2.000.000 na vangnetregeling van het Rijk ongeveer € 1.000.000	8,13%
5	MOB-complex: de ontwikkeling gaat niet door	Er worden geen opbrengsten gegenereerd en de kosten van voorbereiding en de (verplichte) aankoop van gronden worden niet gedekt	6,49%
6	De gemeente wordt aangesproken op een garantie bij een lening van een maatschappelijke instelling (waarbij de rente en aflossing niet verband houden met een subsidie van de gemeente) en zal over moeten gaan op betaling van de openstaande bedragen	De gemeente is een x bedrag kwijt aan betaling aan de bank waarbij de betreffende garantie is afgegeven	6,12%
7	Fusie- afname van medewerkers en daarmee ook van aanwezige kennis	Extra uitgaven voor inhuur extern advies (ook inhuur voor sociaal domein)	5,82%
8	Precario - uitspraak rechter	Geheel of gedeeltelijke derving van inkomsten precariobelasting, ook over de jaren 2012 t/m 2015	4,18%
9	Veiligheidsregio (VR)	Bijdrage gemeente gaat omhoog	4,17%
10	Wabo - te veel gaan toelagen op leges	Lagere baten uit omgevingsvergunningen	3,87%

Risico-simulatie

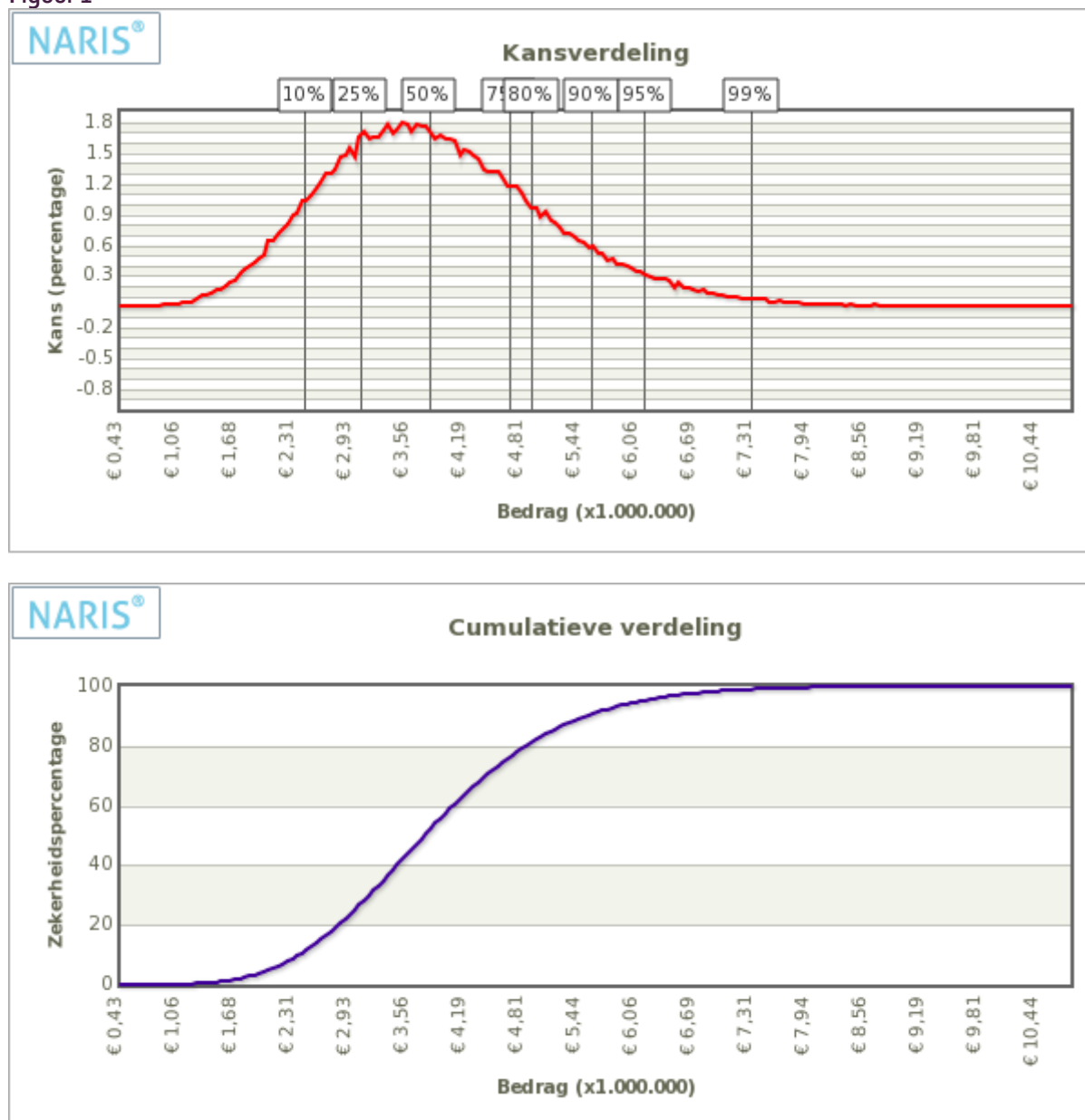
Op basis van de ingevoerde risico's is een Monte-Carlo risicosimulatie uitgevoerd. De risico-simulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Figuur 1 en de bijhorende tabel tonen de resultaten van de risico-simulatie.

Zekerheidspercentage	Bedrag
10%	€ 2.385.749
25%	€ 2.989.730
50%	€ 3.748.331
75%	€ 4.624.052
80%	€ 4.854.730
90%	€ 5.515.690
95%	€ 6.099.989
99%	€ 7.270.514

In bovenstaande tabel wordt de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit aangegeven, verbonden aan de mate van betrouwbaarheid van de simulatie. De grafiek 'kansverdeling' (zie hierna) toont de verdeling van de kansen en totale financiële gevolgen.

Uit bovenstaande tabel volgt dat met een zekerheid van 90% alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 5.515.690. Dit is grafisch terug te vinden in de grafiek 'cumulatieve verdeling'.

Figuur 1

Beschikbare weerstandscapaciteit

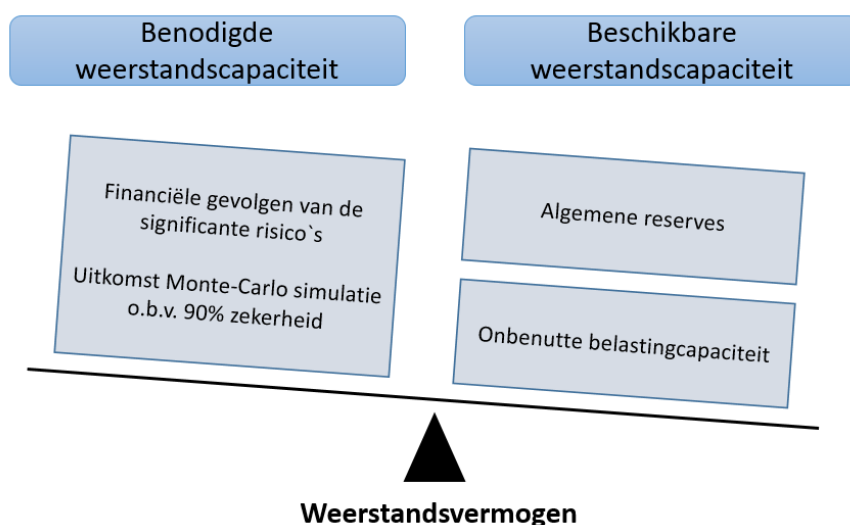
De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Gooise Meren bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. De samenstelling en omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit is in de onderstaande tabel opgenomen.

Binnen de gemeente Gooise Meren is een aantal reserves dat (ten dele) herbestemd kan worden. Het betreft een totaal bedrag van € 15.939.000.

Weerstandscapaciteit	
Algemene reserve per 1 jan.	€ 17.068.507
Onbenutte belastingcapaciteit 2016	PM
Stelpost onvoorzien	€ 50.000
Vrij besteedbare bestemmingsreserves	€ 15.939.000
Totale weerstandscapaciteit (vooralsnog excl. onbenutte belastingcapaciteit)	€ 33.057.507

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}^1}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 33.057.507}{€ 5.515.690} = 6.0$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van Gooise Meren valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

¹ Exclusief onbenutte belastingcapaciteit

Kengetallen

Netto gecorrigeerde schuldquote

Netto gecorrigeerde schuldquote (= schuldlast ten opzichte van eigen middelen). De netto schuld betreft de totale schuldlast (aangegane leningen). De schuldlast verminderd met alle doorgeleende/verstrekte leningen leidt tot een gecorrigeerde netto schuld.

	Bussum	Muiden	Naarden	Totaal	Gooise Meren
Bij begroting ultimo jaar (x€ 1.000)	rekening 2014			begroting 2016	
A vaste schulden art 46 BBV	63.956	15.030	24.798	103.784	97.913
B netto vlottende schuld art 48 BBV	5.713	5.098	3.677	14.488	
C overlopende passiva art 49 BBV	5.229	12.031	1.663	18.923	
D financiële activa art 36 lid b, c, d, e en f	4.204	11.707	368	16.279	
E uitzettingen kleiner dan 1 jaar art 39 BBV	5.690	10.905	2.278	18.873	
F liquide middelen art 40 BBV	25	270	301	596	
G overlopende activa art 40a BBV	6.514	188	567	7.269	
H gecorrigeerde netto schuld (A+B+C-D-E-F-G)	58.465	9.089	26.624	94.178	97.913
H totale baten art 17 lid c (ex.mutaties reserves)	69.858	6.201	35.099	111.159	122.798
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	83,69%	146,57%	75,85%	84,72%	79,73%

Vanuit de stresstest voor 100.000+ gemeenten is voor elk kengetal een indeling gemaakt voor de interpretatie van voor het betreffende kengetal. Categorie A = kleiner dan 90% het minst risicovol, B = 90-130% matig risico en C = groter dan 130% zeer risicovol. Gooise Meren heeft met 80% een zeer laag risico.

Solvabiliteit

Solvabiliteitsratio (= in hoeverre in staat om aan financiële verplichtingen te voldoen)

	Bussum	Muiden	Naarden	Totaal	Gooise Meren
Bij begroting ultimo jaar (x€ 1.000)	rekening 2014			begroting 2016	
A eigen vermogen art 42 BBV	28.477	-4.279	17.970	42.168	48.084
B Balanstotaal*	118.521	31.926	59.658	210.105	
Solvabiliteit (A/B)	24%	-13%	30%	20%	

* Totale boekwaarde van de materiële- en financiële vaste activa, vorderingen, voorraden (incl. onderhanden werk) en liquide middelen

Categorie A = groter dan 50% het minst risicovol, B = 20-50% matig risico en C = kleiner dan 20% zeer risicovol. Omdat de gegevens voor 2015 nog niet bekend zijn is de solvabiliteit van de drie fusiegemeenten voor 2014 inzichtelijk gemaakt. Met 20% is de solvabiliteit zeer risicovol.

Structurele exploitatieruimte

Structurele exploitatieruimte (= welke structurele ruimte heeft de gemeente om haar eigen lasten te dragen)

	Bussum	Muiden	Naarden	Totaal	Bussum	Muiden	Naarden	Totaal	Gooise Meren
Bij begroting ultimo jaar (x€1.000)	rekening 2014				begroting 2015				begroting 2016
A totale structurele lasten	62.917	13.800	28.926	105.643	74.134	13.396	32.591	120.121	127.592
B totale structurele baten	64.287	13.041	26.709	104.037	73.974	12.982	31.499	118.455	122.798
C totale structurele toevoegingen aan reserves	19.043	380	100	19.523	1.940	380	0	2.320	5.732
D totale structurele onttrekkingen aan reserves	19.253	225	1.015	20.493	1.531	225	249	2.005	10.527
E totale baten	69.858	32.397	30.596	132.851	74.333	13.240	33.476	121.049	122.798
structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E*100%	2,26%	-2,82%	-4,26%	-0,48%	-0,77%	-4,30%	-2,52%	-1,64%	0,00%

Categorie A = groter dan 0% het minst risicovol, B = 0% matig risico en C = kleiner dan 0% zeer risicovol. Met 0% structurele exploitatieruimte valt Gooise Meren onder categorie B.

Grondexploitatie risico

Grondexploitatie (= hoe verhoudt de waarde van de grond zich tot de totale (geraamde) baten)

	Bussum	Muiden	Naarden	Totaal	Bussum	Muiden	Naarden	Totaal	Gooise Meren
Bij begroting ultimo jaar (x€1.000)	rekening 2014				begroting 2015				begroting 2016
A niet in exploitatie genomen bouwgronden art 38 lid 8 punt 1 BBV	700		8	708	700			700	700
B bouwgronden in exploitatie	2.779		120	2.899	2.551			2.551	1.169
C totale baten art. 17 lid c (excl. Mutaties reserves)	69.858		35.099	104.957	74.333			74.333	122.798
grondexploitatie (A+B)/C*100%	4,98%		0,36%	3,44%	4,37%			4,37%	1,52%

Categorie A = kleiner dan 20% het minst risicovol, B = 20-35% matig risico en C = groter dan 35% zeer risicovol. Het risico voor Gooise Meren valt onder A is dus zeer beperkt.

Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit (hoe verhoudt de belastingdruk zich ten opzichte van het landelijke gemiddelde)

	Bussum	Muiden	Naarden	Bussum	Muiden	Naarden	Gooise Meren
Bij begroting ultimo jaar (x€ 1.000)	rekening 2014			begroting 2015			begroting 2016
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	169	331	381	190	484	403	182
B rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	181	259	277	181	191	280	183*
C afvalstoffenheffing per gezin	262	337	209	262	338	212	284
D eventuele heffingskorting							
E totale woonlasten gezin (A+B+C+D)	612	927	867	633	1013	895	649
F Woonlasten landelijk gemiddelde gezin voorgaand jaar	697	697	697	704	704	704	678
Belastingcapaciteit (E/F)*100%	88%	133%	124%	90%	144%	127%	96%

* Tarief voor Bussum voor het jaar 2016. Voor Naarden is dit € 214 en voor Muiden € 274

Categorie A = kleiner dan 95% het minst risicovol, B = 95-105% matig risico en C = groter dan 105% zeer risicovol. Het risico voor Gooise Meren valt onder B en is dus een matig risico.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft via een dwarsdoorsnede van de begroting inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten die daarmee gepaard gaan. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Een helder en volledig overzicht is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie.

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen worden de volgende kapitaalgoederen opgenomen:

1. Riolering
2. Wegen
3. Kunstwerken
4. Openbare verlichting
5. Speelvoorzieningen
6. Gebouwen
7. Groen en natuur
8. Sportvelden en accommodaties
9. Waterwegen
10. Exploitatie onroerende zaken
11. Sportfondsen Naarden
12. MFA De Zandzee

Van deze kapitaalgoederen wordt aangegeven:

1. Het beleidskader
2. De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
3. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het beleid, beheer en de financiële gegevens met betrekking tot het onderhoud van kapitaalgoederen zijn in het volgende schema samengevat

Nr.	Kapitaalgoed	Beheerplannen	Voormalig gemeente	Door de raad vastgesteld in	Looptijd t/m	Achterstallig onderhoud	Begrote exploitatielasten 2016 ²	Begrote boekwaarde 1-jan- 2016 ²
1	Riolering	GRP 2013-2016	Bussum	2013	2016	Nee	4,660	43,956
1	Riolering	GRP 2013-2016	Naarden	2013	2016	Nee		
1	Riolering	GRP 2012	Muiden	2012	2017	Nee		
2	Wegen	Wegenbeheerplan 2010-2014	Bussum	2010	2014	Ja*	4,502	18,175
2	Wegen	MJOP	Naarden	2014	2020	Nee		
2	Wegen	Wegenbeheerplan	Muiden	2015	2019	Ja**		
3	Kunstwerken	MJOP	Bussum	2014		Nee	0,427	1,018
3	Kunstwerken	MJOP	Naarden	2014	2020	Nee		
3	Kunstwerken	MJOP	Muiden	2014		Ja**		
4	Openbare verlichting	Duurzame openbare verlichting 2011-2016	Bussum	2011	2016	Nee	0,672	2,038
4	Openbare verlichting	Beleidsnota openbare verlichting 2004-2013	Naarden	2004	2013	Nee		
4	Openbare verlichting	Openbaar verlichtingsplan 2009	Muiden	2009	2013	Ja**		
5	Speelvoorzieningen	Nota Speelruimte 2013-2020	Bussum	2013	2020	Nee	0,302	0,483
5	Speelvoorzieningen	Speelruimteplan 2007-2016	Naarden	2007	2016	Nee		
6	Gebouwen	MJOP	Bussum	2015	2018	Nee	1,953	15,851
6	Gebouwen	MJOP	Naarden	2014	2022	Nee		
6	Gebouwen	MJOP 2013	Muiden	2013	2022	Nee		
7	Groen	Groen 2005	Bussum	2005	N.v.t.	Nee	3,861	2,450
7	Groen	Nota Bomen 2014	Bussum	2014	2019	Nee		
7	Groen	IBOR	Bussum	2013	2018	Nee		
7	Groen	Beeld KwaliteitsPlan 2013-2018	Bussum	2013	2018	Nee		
7	Groen	Groenstuurplan Naarden	Naarden	2009	2024	Nee		
7	Groen	Bomenbeleidsplan Naarden	Naarden	2009	2024	Nee		
7	Groen	Beeld KwaliteitsPlan 2013-2018	Naarden	2013	2018	Nee		
7	Groen (incl. sportfaciliteiten)	Groenbeheerplan	Muiden	2009	2014	Nee		
8	Sportvelden en accommodaties	Sportnota 2012-2016	Bussum	2012	2016	Nee	1,493	8,746
8	Sportvelden en accommodaties	Voorzieningennota 2012-2020	Naarden	2012	2020	Nee		
8	Sportvelden en accommodaties	Sportnota 2015	Muiden	2015	2027	Nee		
8	Gymnastieklokalen	MJOP	Bussum	2015	2018	Nee		

Nr.	Kapitaalgoed	Beheerplannen	Voormalig gemeente	Door de raad vastgesteld in	Looptijd t/m	Achterstallig onderhoud	Begrote exploitatielasten 2016 ²	Begrote boekwaarde 1-jan- 2016 ²
9	Waterwegen	Waterplan Naarden-Bussum 2008-2014	Bussum	2008	2014	Nee	1,427	1,023
9	Waterwegen	Waterplan Naarden-Bussum 2008-2014	Naarden	2008	2014	Nee		
9	Water (incl. beschoeiing en baggeren)	Loopt via Waternet	Muiden	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
10	Exploitatie onroerende zaken	MJOP	Naarden	2014	2024	Nee	1,159	8,412
11	Sportfondsen Naarden	MJOP	Naarden	2014	2021	Nee	0,402	2,052
12	MFA De Zandzee	MJOP	Bussum	N.v.t.	2031	Nee	1,436	8,574
Totaal							22,294	112,778

* Enig achterstallig onderhoud

** Er is in deze begroting budget gereserveerd om de achterstand in Muiden weg te werken

² Begrote bedragen 2016 voor Gooise Meren x € 1 mln.

Paragraaf Financiering

Algemene ontwikkelingen

De gemeente dient een paragraaf Financiering in zowel de begroting als in het jaarverslag op te nemen waarin aangegeven wordt op welke manier er uitvoering wordt gegeven aan de financieringsfunctie. Het uitgangspunt hierbij is het beheersen van risico's, met name het renterisico. Bij een hoog renterisico zijn de gevolgen van een stijgende rente groot voor de financiële resultaten in een bepaald jaar. Daarnaast zijn er risico's op kredieten, liquiditeiten en koersen.

Financieringsbeleid

De beleidsdoelstelling van het Financieringsbeleid van de gemeente Gooise Meren kan als volgt worden omschreven:

De gemeente voert, gelet op haar publiekrechtelijke taak om maatschappelijk kapitaal te beheren, een risicomijdend financieringsbeleid. Binnen dit risicomijdende beleid stelt de gemeente zich ten doel zo laag mogelijke kosten over leningen en/of een zo hoog mogelijk rendement over het belegd vermogen te realiseren, voor zover nog mogelijk binnen de opgelegde regeling voor schatkistbankieren. Dit binnen de daarvoor geldende randvoorwaarden en ter beperking van risico's.

Renterisico's

Een hoofddoel van financiering is het beperken van de gevolgen van een stijgende rente. Aan de andere kant dient er optimaal geprofiteerd te worden van lage rentestanden. Met behulp van het bijhouden van de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt en de grote diversiteit in leningsproducten wordt continue geprobeerd om een zo optimaal mogelijk resultaat te behalen tegen een verantwoord risico.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de korte termijn weer. Hieronder vallen alle kortlopende financieringen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen en stelt een grens aan de omvang van de korte schuld waarover de gemeente renterisico mag lopen. De toegestane kasgeldlimiet is 8,5% van de totale begroting. Voor 2016 betekent dit bij een begrotingsomvang van € 133.324.155 een bedrag van € 11.332.553 voor de kasgeldlimiet. Deze ruimte zal zoveel mogelijk worden benut omdat bij een normale rentestructuur kortlopende geldleningen goedkoper zijn dan langlopende geldleningen of de roodstandfaciliteit bij onze huisbankier.

Renterisiconorm

In de wet FIDO is door het rijk de renterisiconorm geïntroduceerd. Met de invoering van deze renterisiconorm wordt een kader gesteld tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille van de gemeente, dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. Dit betekent dat voor het jaar 2016 de renterisiconorm als volgt kan worden berekend:

Totaal vaste schuld op 1 januari 2016: € 105.661.416

Renterisiconorm voor het jaar 2016 bedraagt 20% van € 105.661.416 = € 21.132.283

De aflossingen in 2016 bedragen € 6.802.283

Aangezien het bedrag aan aflossingen lager is dan de renterisiconorm kan gesteld worden dat er voldaan wordt aan de eisen in de wet FIDO.

Kredietrisico's

Ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak kunnen gemeenten leningen verstrekken. Op deze verstrekte leningen loopt de gemeente kredietrisico. Gooise Meren heeft voor totaal € 13.578.130 aan leningen verstrekt.

Financiering

Dit onderdeel geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringspositie van onze gemeente en de daarbij behorende financieringsbehoefte, rekening houdend met (geplande) (des-)investeringen en beschikbare interne en externe middelen. In feite gaat het hier om het opstellen van een liquiditeitsbegroting. De ontwikkeling van de financieringspositie is bepalend voor de leningenportefeuille. De activa van de gemeente Gooise Meren zullen per begin 2016 als volgt gefinancierd worden:

Omschrijving	Bedrag
Boekwaarde vaste activa	185.974.000
<i>vaste financieringsmiddelen</i>	
Reserves	48.000.000
Voorzieningen	25.000.000
Langlopende leningen	105.661.000
Totaal financieringsmiddelen	178.661.000
Gefinancierd met vlottende middelen	7.313.000

Uit de tabel blijkt dat voor 3,25% is gefinancierd met kortlopende middelen.

Prognose financieringsbehoefte

In onderstaand schema worden de mutaties van de leningenportefeuille (exclusief leningen ten behoeve van de woningbouw) voor begrotingsjaar 2016 weergegeven:

Omschrijving	Bedrag	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2016	105.661.416	3,76%
Nieuwe leningen	20.300.000	
Reguliere aflossingen	6.802.283	
Vervroegde aflossingen		
Stand per 31 december 2016	119.159.133	

Voor het aantrekken van nieuwe leningen wordt rekening gehouden met een percentage van 3%. De rekenrente voor 2016 is 4%.

EMU-saldo

Met het EMU-saldo wil het Rijk de begroting en de jaarrekening van gemeenten monitoren om te kunnen voldoen aan afspraken die gemaakt zijn binnen de Economische en Monetaire Unie (EMU). Het EMU-saldo is gebaseerd op het kasstelsel en bestaat uit het saldo van alle inkomsten en uitgaven op kasbasis, ongeacht of dit ten behoeve van bedrijfsvoering of investering is.

Het belangrijkste verschil tussen het door de gemeente gehanteerde stelsel van lasten en baten met het door het Rijk gehanteerde kasstelsel is dat de gemeente door middel van afschrijvingen de investeringen over meerdere jaren ten laste brengt van de exploitatie, daar waar het Rijk deze investeringen in één keer ten laste brengt van het investeringsjaar.

Gooise Meren

no.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2016	2017	2018
		Volgens begroting 2016	Volgens meerjarenraming in begroting 2016	Volgens meerjarenraming in begroting 2016
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.765	-2.981	873
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	7.363	7.568	7.980
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	3.209	1.865	2.048
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	18.392	10.624	6.697
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	997	787	894
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0
11	Verkoop van effecten:			
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
	Berekend EMU-saldo	-13.582	-4.959	3.310

Paragraaf Bedrijfsvoering

In de wettelijke voorschriften staat dat de paragraaf bedrijfsvoering *ten minste inzicht geeft in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering*. Naast onze ambitie voor de bedrijfsvoering Gooise Meren, vindt u in deze paragraaf de aandachtspunten voor 2016 op de verschillende terreinen. In 2016 starten we met vernieuwde ambitie voor de bedrijfsvoering Gooise Meren. Door continu te verbeteren werken we aan een extern gerichte bedrijfsvoering, die servicegericht is naar de interne klant en die samenhang tussen de bedrijfsonderdelen realiseert. De medewerkers van de bedrijfsvoering zijn samen met de rest van de organisatie gericht op duurzaam, kosten-effectief gedrag en dragen zo bij aan een financieel gezond Gooise Meren.

Dienstverlening

In 2016 zal de digitale dienstverlening een sterke groei doormaken. Er wordt een nieuwe website in gebruik genomen. Onderzoek onder inwoners heeft uitgewezen dat een goed toegankelijke site met "top-taken" sterk de voorkeur heeft. Daarnaast wordt een tweede website gebruikt waarop bestuursinformatie wordt ontsloten zodat alle (openbare) bestuurlijke aangelegenheden laagdrempelig en transparant voor inwoners toegankelijk zijn. De gemeente Gooise Meren is hiermee voorloper in Nederland. Een web-team draagt zorg voor optimale digitale dienstverlening. Daarbij wordt onder andere Web-care ingezet en wordt actief gereageerd op vragen en uitlatingen van inwoners via Social Media. Doorlopend wordt het bezoek aan de website gemonitord: waar zoeken inwoners naar en hoe gemakkelijk kunnen zij de informatie en producten vinden. Met deze informatie wordt de digitale dienstverlening voortdurend verbeterd om optimaal aan te blijven sluiten bij de vraag van de inwoners. Voor de inwoners van Naarden en Muiden zijn twee servicepunten ingericht met veel gevraagde producten en diensten.

Tijdelijke huisvesting (stadskantoren)

In 2016 wordt er gestart met twee locaties voor de nieuwe gemeente de Gooise Meren. In Naarden wordt voornamelijk het bestuur en de bestuurlijke ondersteuning gevestigd en in Bussum alle overige diensten.

Verbouwing

In 2016 wordt het voormalige gemeentehuis van Bussum verbouwd om in 2017 in gebruik te worden genomen als "Huis van de Gemeenschap" van De Gooise Meren. Er wordt verbouwd met de winkel open. Dit betekent dat er overlast en stof te verwachten is op deze locatie. Daarom wordt er een beroep gedaan op de flexibiliteit van eenieder. Voorop staat dat de overlast voor bezoekers (klanten) van de centrale dienstverleningslocatie in Bussum tot een minimum beperkt wordt.

Er wordt binnen het programma huisvesting gebouwd met een taakstellend budget waarbij er vorm wordt gegeven aan de ontmoetingsplaats van de Doe-democratie van de Gooise Meren. De doelstellingen als open en verbonden worden vertaald in het nieuwe huisvestingsconcept. Waarbij transparantie, het activiteitgerichte werken, en gastvrijheid uitgangspunten zijn.

Inkoop, aanbesteding & contractmanagement

Zowel Europese, nationale als lokale regelgeving vragen van de gemeentelijke organisatie om de inkoop en aanbestedingsprocedures op een transparante en faire wijze te laten verlopen. Hiervoor is kennis van regelgeving, procedures en markt onontbeerlijk.

In 2016 wordt nieuwe regelgeving rondom inkoop (er 1-4-2016) en digitaal aanbesteden geïmplementeerd in de organisatie. De Gooise Meren heeft hiervoor inkoopformatie opgenomen in de gemeentelijke organisatie en maakt deel uit van een kennisnetwerk in de regio. In de komende jaren willen de toegevoegde waarde van dit kennisnetwerk (de inkoop samenwerking Gooi & Vechtstreek) beter benutten. Zo werken we toe naar professionele inkoop en goed opdrachtgeverschap.

In 2016 wordt gestart met contractmanagement om zo de inkoop- en aanbestedingsinspanningen volledig te benutten.

Control

Met ingang van 2016 wordt gestart met de inrichting van de controlfunctie binnen de ambtelijke organisatie van de gemeente Gooise Meren.

Organisatie-ontwikkeling

In 2016 en de jaren erna gaat de organisatie zich steeds verder doorontwikkelen als netwerkorganisatie temidden van de gemeenschap (doe-democratie). Uiterlijk 1 februari komt er een kaderstellend Organisatie Ontwikkel Plan, waarin de prioriteiten gesteld worden voor 2016 en een beeld wordt gegeven voor de borging van de elementen in de visie/missie van Gooise Meren in hun vertaling naar organisatieprincipes. Het is een sturingsinstrument en vormt de basis voor zowel de dialoog met medewerkers over hun bijdrage hieraan als de contractering met ons college op inzet en prioriteiten.

Continu verbeteren

Continu verbeteren is voor de gemeente Gooise Meren een belangrijke randvoorwaarde om steeds flexibel en actief om te gaan met veranderingen en bewegingen in de samenleving en opvattingen van inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers. Door processen continu te verbeteren wordt de kwaliteit, de doorlooptijd en het bedrijfsresultaat steeds beter.

Zaakgericht werken

Ten behoeve van de ondersteuning van zaakgericht werken is medio 2015 zaaksysteem Mozard aangeschaft. Het zaaksysteem zal de komende twee jaar fasegewijs worden ingericht. Hiermee wordt efficiënt en effectief procesgericht werken ondersteund.

Paragraaf Verbonden partijen

Een verbonden partij is een rechtspersoon, waarin de gemeente zowel bestuurlijk als financieel een belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur of een stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen beschikbaar stelt, die zij mogelijk kwijt is, in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partijen verhaald kunnen worden op de gemeente. In praktijk is deelname in NV's, BV's, VOF's, CV's en Gemeenschappelijke Regelingen (per definitie) een verbonden partij. Ook stichtingen en (coöperatieve) verenigingen kunnen onder verbonden partijen vallen, indien de gemeente een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt.

Voor de raad is inzicht in de verbonden partijen belangrijk, aangezien het gaat om afwegingen met betrekking tot de taken en activiteiten waartoe u de kaders uitzet. Voor het aangaan en onderhouden van contacten met verbonden partijen is het van belang om af te wegen wat de meest doelmatige manier is om een taak uit te voeren, welke beste manier de garantie geeft dat de taak wordt uitgevoerd op een manier zoals de gemeente voor ogen staat en op welke manier voldoende inhoudelijk en financieel inzicht in het uitvoeren van een taak. Deze en andere voorwaarden en uitgangspunten zijn beschreven in de nota verbonden partijen van de gemeente Naarden, Muiden en Bussum. Een nadere toelichting over de risico's van de verbonden partijen is opgenomen bij de paragraaf Weerstandsvermogen.

In deze paragraaf is een overzicht opgenomen van de belangrijkste ontwikkelingen die zich binnen verbonden partijen voordoen. Voor een volledig overzicht van verbonden partijen, wordt verwezen naar de bijlage verbonden partijen van de begroting die aan de BBV-definitie voldoen. Dit is op basis van de BBV vanaf 2014 verplicht. De volgende gegevens moeten worden weergegeven:

1. de naam en de vestigingsplaats;
2. het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt;
3. de veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente onderscheidenlijk provincie in de verbonden partij heeft;
4. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
5. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar.

Ontwikkelingen

Regio Gooi en Vechtstreek

De taken van de regio voor het Sociaal domein zijn vanaf 2015 uitgebreid door de transities in het Sociaal domein. Deze taakuitbreiding betreft bijvoorbeeld de integratie van de meldpunten kindermishandeling en huiselijk geweld in Veilig Thuis en de uitbreiding van inkoop en contractbeheer. Met ingang van 2016 worden ook de taken van het regionaal bureau leerlingzaken geïntegreerd in de regio en worden de taken van het CJG en JGZ samengevoegd. De beleidsontwikkeling binnen het Sociaal domein wordt vormgegeven vanuit een samenwerking tussen regio en de betrokken gemeenten. Bij deze taakuitbreiding gaat het om afstemming en coördinatie door de Regio en een gezamenlijke visieontwikkeling. Er is geen sprake van overdracht van bevoegdheden.

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek

Het aantal leden van het bestuur, gemeentebenenamingen en bijdragebedrag zal aan de fusie moeten worden aangepast. Verwacht mag worden dat de inrichting van het interregionaal oefencentrum Crailo in 2016 zal plaatsvinden.

Stichting Goois Natuurreservaat

De gemeente Amsterdam heeft aangekondigd te willen uittreden per 1 januari 2012. De overeenkomst kent geen uittredingsregeling. De zaak is voorgelegd aan de rechter en in hoger beroep heeft de rechter uitgesproken dat Amsterdam, met inachtneming van een termijn van 5 jaar, mag uittreden. Dat zou zijn per 1 januari 2017. Het GNR heeft besloten daartoe in cassatie te gaan. Die procedure loopt nu. Het wegvallen van Amsterdam kan een hogere (structurele) bijdrage van de resterende participanten betekenen. Amsterdam neemt 10% van de totale bijdrage voor haar rekening.

Het GNR heeft nieuwe bronnen van inkomsten en samenwerkingspartners gezocht en is daarbij uitgekomen bij het Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN). Dat voornemen heeft tot een brede maatschappelijke discussie geleid op grond waarvan het bestuur heeft besloten om een verkenning uit te voeren naar alternatieven. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in een transitieplan. Dit plan ligt nu voor en de verwachting is dat dit plan in 2016 kan worden vastgesteld.

Uitkomst van het transitieplan is een tijdelijke bijdrage van de participanten met € 1 extra per inwoner. De tijdelijke bijdrage loopt tot 2019. Daarna moet GNR alternatieve inkomstenbronnen hebben gevonden. De gemeentelijke bijdrage van Gooise Meren is gebaseerd op het totale inwoneraantal van de nieuwe gemeente.

Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek

Geen bijzonderheden in 2016

Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.

Gastvrije Randmeren is een samenwerkingsverband voor de Randmeren in de vorm van een coöperatieve vereniging. Van uit deze coöperatie zorgen de gemeenten gelegen aan deze Randmeren voor het recreatief beheer en onderhoud van recreatieve voorzieningen in de Randmeren. Naast deze taak streeft de Coöperatie naar het versterken van de natuurwaarden in het gebied en zet het gebied op de recreatieve kaart via gebiedspromotie.

Als gevolg van een verbeterde waterkwaliteit in het Gooimeer neemt de hoeveelheid waterplanten toe. Op een aantal locaties wordt daardoor het recreatief gebruik van het water gehinderd. In 2016 worden daarom in opdracht van de Coöperatie Gastvrije Randmeren, waterplanten gemaaid om de recreatieve mogelijkheden beter te kunnen benutten. Naast deze onderhoudstaak richt de Coöperatie zich in 2016 op de verdere uitwerking van de gebiedsinrichting en de nationale gebiedspositionering van de Randmeren.

Werkvoorzieningschap Tomingroep

De gemeenschappelijke regeling richt zich op het bieden van werk aan mensen met een wsw-dienstverband. Bij het inwerkingtreden van de Participatiewet hebben de gemeente Tomingroep de opdracht gegeven te transformeren richting arbeidsontwikkelbedrijf. De komende jaren zal het aantal wsw'ers afnemen en moet Tomingroep zich gaan richten op de arbeidsontwikkeling van inwoners met een arbeidsbelemmering. De verhoudingen tussen gemeenten en Tomingroep zullen hierdoor veranderen. In 2016 wordt besloten welke governance-structuur het beste aansluit bij deze transformatie.

Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek (werknaam Talent Primair)

Het GO en Talent Primair hebben in het najaar van 2014 gezamenlijk het initiatief genomen om te komen tot prestatieafspraken. De prestatieafspraken concentreren zich in de periode van 1 september 2014 tot 1 september 2015 op onderwijsinhoudelijke doelen (kwalitatief goed onderwijs door opbouw goed kwaliteitszorgsysteem), en financiële doelen op stichtingsniveau (liquiditeit, weerstandsvermogen, risico's etc). De afspraken zijn in oktober 2015 geëvalueerd en worden voor een nieuwe schoolperiode geactualiseerd. Via mededelingen van het college wordt de gemeenteraad over de voortgang van de afspraken geïnformeerd.

Het GO heeft met Talent Primair afgesproken de statuten op onderdelen aan te passen. De actualisering van de statuten zal ter goedkeuring aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten moeten worden voorgelegd. De gemeenteraad van Gooise Meren kan in het voorjaar van 2016 van het college hiervoor een voorstel verwachten. Ook zal een nieuwe WGR-regeling ter besluitvorming aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De Wet gemeenschappelijke regelingen is namelijk gewijzigd waardoor de samenwerkingsregeling met andere gemeenten voor het openbaar onderwijs moet worden gewijzigd.

Bank Nederlandse Gemeenten N.V.

Geen bijzonderheden in 2016

Tabel: Verbonden partijen

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats	Bijdrage
Regio Gooi en Vechtstreek	Bussum	7.458.922
Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek	Hilversum	3.723.081
Stichting Goois Natuurreservaat	Hilversum	349.139
Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek	Lelystad	757.064
Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.	Harderwijk	21.311
Werkvoorzieningschap Tomingroep	Hilversum	2.127.411
Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek (werknaam Talent Primair)	Huizen	pm
Bank Nederlandse Gemeente N.V.	Den Haag	pm
Totaal		14.436.928

De specifieke informatie per verbonden partij is opgenomen in de bijlage verbonden partijen

Paragraaf Grondbeleid

De hoofdlijnen van het grondbeleid

Het grondbeleid omvat de activiteiten en calculaties voor de grondverwerving, toekomstige ontwikkelingen, beheer en uitgifte van de gronden. In de nog op te stellen nota Grondbeleid zullen de hoofdlijnen voor het beleid worden vastgelegd.

In deze paragraaf wordt rekening gehouden met de uitwerking van de voorstellen van de commissie BBV zoals verwoord in het Rapport Grondexploitaties. De hierin uitgewerkte voorstellen, die leiden tot meer transparantie, eenduidigheid en vermindering van de administratieve lasten, gelden vanaf 1 januari 2016.

Exploitaties

Vanaf 1 januari 2016 kunnen alleen de bouwgronden in exploitatie (BIE) onder de grondexploitaties worden opgenomen. Binnen de gemeente Gooise Meren is een beperkt aantal complexen in exploitatie.

Bouwgronden in exploitatie

Roodborstlaan

Doel grondexploitatie	Verkoop kavels en realisering langzaam verkeerontsluiting naar Crailo
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	Bussum RV 2012.111
Jaar van start ontwikkeling	2013
Verwacht jaar van afsluiting	2015/2016

Begrote financiële ontwikkeling 2016

Begrote boekwaarde per 1-1-2016	€ 0
Begrote lasten 2016	€ 0
Begrote baten 2016	€ 0
Begrote boekwaarde per 31-12-2016	€ 0
Begroot eindresultaat	€ 16.165

Geweststrook

Doel grondexploitatie	Het realiseren van woningbouw
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	Bussum RV 2013.016
Jaar van start ontwikkeling	2013
Verwacht jaar van afsluiting	2016

Begrote financiële ontwikkeling 2016

Begrote boekwaarde per 1-1-2016	-/- € 372.447
Begrote lasten 2016	€ 43.240
Begrote baten 2016	€ 0
Begrote boekwaarde per 31-12-2016	-/- € 329.207
Begroot eindresultaat	€ 329.207

MOB-complex

Doel grondexploitatie	Het realiseren van een natuurterrein en woningbouw
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	Bussum RV 2013.056
Jaar van start ontwikkeling	2013
Verwacht jaar van afsluiting	2018

Begrote financiële ontwikkeling 2016

Begrote boekwaarde per 1-1-2016	€ 2.403.381
Begrote lasten 2016	€ 773.652
Begrote baten 2016	-/- € 1.733.334
Begrote boekwaarde per 31-12-2016	€ 1.443.699
Begroot eindresultaat	-/- € 110.637

Stork-locatie

Doel grondexploitatie	Het realiseren van woningbouw
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	Naarden RV 15.026
Jaar van start ontwikkeling	2009
Verwacht jaar van afsluiting	2020

Begrote financiële ontwikkeling 2016

Begrote boekwaarde per 1-1-2016	€ 432.627
Begrote lasten 2016	€ 40.142
Begrote baten 2016	€ 0
Begrote boekwaarde per 31-12-2016	€ 472.769
Begroot eindresultaat	€ 49.942

Daarnaast is de gemeente vanuit haar publieke taak betrokken bij de ontwikkeling van twee locaties welke niet zijn aan te merken als grondexploitaties voor de gemeente:

- De Krijgsman (KNSF-terrein);
- de Borgronden.

Financiële positie

De reserve Grondexploitatie (saldo € 8.257.697) vormt een buffer voor de financiële fluctuaties en risico's die samenhangen met de grondexploitaties. Als op een gemeentelijke grondexploitatie een tekort wordt verwacht, wordt hiervoor een voorziening gecreëerd die van de reserve Grondexploitatie wordt afgeschreven.

Risico's grondexploitaties

De risico's vanuit de grondexploitaties, die in de onderstaande tabel zijn verwoord, zijn meegenomen in de risicosimulatie ter berekening van het weerstandsvermogen. Voor een verdere uitleg verwijzen wij naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Locatie	Omschrijving risico
Roodborstlaan	Er zijn inmiddels gegadigden voor de te verkopen kavels (maximum) maar wellicht tegen lagere verkoopprijzen (minimum)
Geweststrook – Bensdorp	Het project wordt niet volledig ontwikkeld (fase 1 is inmiddels in ontwikkeling).
MOB-complex	De ontwikkeling gaat niet door
Stork-locatie	Project gaat niet door

Bijlage 1 | Overzicht Investeringsplan

Investeringsplan Gooise Meren (in €)	2016	2016	2017	2017	2018	2018	2019	2019
	uitgaven	Inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten
2 Veiligheid								
<i>Brandweer en rampen</i>								
Verbouwing Brandweergarage Muiden 2013	400.000	-	200.000	-	-	-	-	-
3 Openbare ruimte en verkeer								
<i>Wegen</i>								
Herinrichting Muiden Noord West OV	25.000	-	150.000	-	-	-	-	-
Herinrichting Muiden Noord West Wegen	133.333	-	600.000	-	266.667	-	-	-
Verder met de Vesting (herstel bastions en vestingplein)	300.000	-	376.667	-	620.000	-	253.333	-
Wegen Beerensteinerlaan e.o. Pj 190	105.000	-	700.000	332.500	234.000	332.500	-	-
Op. Verl. Beerensteinerlaan Pj 190	15.000	-	100.000	-	31.000	-	-	-
4 Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme								
<i>Beheer gemeentelijke gebouwen</i>								
Brede School Muiden (voorbereidingskrediet)	50.000	-	-	-	-	-	-	-
Tech.inst. De Lunet 2016	253.000	-	-	-	-	-	-	-
5 Duurzaamheid en Water								
<i>Groen</i>								
Herinrichting Muiden Noord West Groen	25.000	-	150.000	-	-	-	-	-
Plantsoen Beerensteinerlaan e.o. Pj 190	30.000	-	200.000	-	62.000	-	-	-
<i>Riolering en rioolheffing</i>								
Herinrichting Muiden Noord West Riolering	133.333	-	866.667	-	400.000	-	-	-
Riolering Beerensteinerlaan Pj 190	150.000	-	1.000.000	-	312.000	-	-	-
9 Algemene baten en lasten								
<i>Automatisering</i>								
Hardware: Back-end (PN15)	100.000	-	-	-	-	-	-	-
Hardware: Endpoints (werkstations/laptops) + beeldscherm	300.000	-	-	-	-	-	-	-
Software: bedrijfsappl & basisreg (PN15)	125.000	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	2.144.667	-	4.343.333	332.500	1.925.667	332.500	253.333	-

Bijlage 2 | Reserves

Naam reserve	Saldo 1-1-2016	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 1-1-2017	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 1-1-2018	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 1-1-2020
Algemene Reserve	17.068.108	1.184.000	5.198.071	13.054.037	1.735.717	4.141.835	10.647.919	1.836.544	678.835	11.805.628	1.885.342	279.835	13.411.135
Totaal Algemene reserve	17.068.108	1.184.000	5.198.071	13.054.037	1.735.717	4.141.835	10.647.919	1.836.544	678.835	11.805.628	1.885.342	279.835	13.411.135
Bestemmingsreserves:													
Algemene reserve Grondexploitatie	8.257.697	329.207	706.000	7.880.904			7.880.904	200.000	110.637	7.970.267			7.970.267
Reserve Sociaal Domein	3.679.575		100.000	3.579.575		25.640	3.553.935		20.000	3.533.935		20.000	3.513.935
Reserve uitbreiding sportvoorzieningen	1.869.392		176.885	1.692.507		172.588	1.519.919		168.291	1.351.628		163.994	1.187.634
Reserve Godelinde/Kinderrijk	8.854.195			8.854.195			8.854.195			8.854.195			8.854.195
Reserve exploitatie Gewestkantoor	1.740.214		287.508	1.452.706		256.232	1.196.474		239.476	956.998		239.476	717.522
Reserve Grote projecten Muiden	1.604.216	3.563.948	3.982.791	1.185.373	830.000	1.580.249	435.124	950.000	1.573.859	-188.735		1.244.138	-1.432.873
Bovenwijkse voorzieningen	1.100.000			1.100.000			1.100.000			1.100.000			1.100.000
Reserve wegen	2.618.476	380.000		2.998.476	380.000		3.378.476	380.000		3.758.476	380.000		4.138.476
Reserve bruggen	278.350			278.350			278.350			278.350			278.350
Reserve grondwater Masterplan 't Gooi	128.400		21.400	107.000		21.400	85.600		21.400	64.200		21.400	42.800
Reserve exploitatie gebouwen	376.070	256.216		632.286	256.216		888.502	256.216		1.144.718	256.216		1.400.934
Onderwijsachterstandenbeleid	112.164			112.164			112.164			112.164			112.164
Egalisatiereserve Primair	47.791		3.434	44.357		3.168	41.189		2.902	38.287		2.902	35.385
Exploitatie begraafplaatsen	289.968	18.974	44.748	264.194	25.021	30.575	258.640	41.711		300.351	51.822		352.173
Exploitatie markten	59.558		5.703	53.855		5.584	48.271		5.337	42.934		5.337	37.597
Totaal bestemmingsreserves	31.016.066	4.548.345	5.328.469	30.235.942	1.491.237	2.095.436	29.631.743	1.827.927	2.141.902	29.317.768	688.038	1.697.247	28.308.559
Totaal reserves	48.084.174	5.732.345	10.526.540	43.289.979	3.226.954	6.237.271	40.279.662	3.664.471	2.820.737	41.123.396	2.573.380	1.977.082	41.719.694

Bijlage 3 | Verbonden partijen

Naam verbonden partij	Regio Gooi en Vechtstreek
Rechtsvorm	De Regio is een openbaar lichaam op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Programma	Programma 1: Inwoners en bestuur; Programma 3: Openbare ruimte en verkeer; Programma 7: Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd.
Doel/Openbaar belang	Intergemeentelijke beleidsvorming- en afstemming dan wel uitvoering van taken op terreinen, waarvan vaststaat dat dit toegevoegde waarde heeft in vergelijking met taakbehartiging door de individuele gemeente.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft rechtstreekse invloed op de besluitvorming. Elke gemeente wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd op basis van een verdeelsleutel van één stem per 10.000 inwoners (met een minimum van twee stemmen per lid). Dit is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is begroot voor het jaar 2016 op € 7.458.922 inclusief Sociaal domein
Eigen vermogen per 1-1-2016	€ 3.954.519
Vreemd vermogen per 1-1-2016	€ 19.410.093
Solvabiliteit per 1-1-2016: EV/VV	0,20
Eigen vermogen per 31-12-2016	€ 3.821.975
Vreemd vermogen per 31-12-2016	€ 25.167.887
Solvabiliteit per 31-12-2016: EV/VV	0,15
Geraamd resultaat 2016	€ 0

Naam verbonden partij	Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek
Rechtsvorm	De Veiligheidsregio is een openbaar lichaam op basis van de Wet veiligheidsregio's en de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Programma	Programma 2: Veiligheid
Doel/Openbaar belang	De veiligheidsregio heeft tot doel door samenwerking doelmatig georganiseerde en gecoördineerde preventieve en repressieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen in het verzorgingsgebied te verzorgen.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft negen leden (met negen plaatsvervangers). De gemeente Gooise Meren is met drie leden vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Daarmee heeft zij rechtstreekse invloed. Een en ander is geregeld in de gemeenschappelijke regeling.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is begroot voor het jaar 2016 op € 3.723.081.
Eigen vermogen per 1-1-2016	€ 1.929.006
Vreemd vermogen per 1-1-2016	€ 11.658.239
Solvabiliteit per 1-1-2016: EV/VV	0,17
Eigen vermogen per 31-12-2016	€ 1.786.006
Vreemd vermogen per 31-12-2016	€ 10.797.983
Solvabiliteit per 31-12-2016: EV/VV	0,17
Geraamd resultaat 2016	Het geraamde resultaat is € 143.000 negatief. Dit negatieve resultaat wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

Naam verbonden partij	Stichting Goois Natuurreservaat
Rechtsvorm	Stichting
Programma	Programma 3: Openbare ruimte en vervoer
Doel/Openbaar belang	<ul style="list-style-type: none"> De instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van aldaar gelegen terreinen, ten einde ten eeuwen dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden. Aan het publiek door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon verzekeren.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft 17 leden en evenzoveel plaatsvervangers. De gemeente Gooise Meren is met 3 leden (Naarden/Bussum) en zijn/haar plaatsvervanger vertegenwoordigd. De vertegenwoordiger van de Gooise Meren zit ook in het dagelijks bestuur.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is begroot voor het jaar 2016 op € 349.139.
Eigen vermogen per 1-1-2016	€ 1.017.500
Vreemd vermogen per 1-1-2016	€ 593.500
Solvabiliteit per 1-1-2016: EV/VV	1,71
Eigen vermogen per 31-12-2016	€ 899.500
Vreemd vermogen per 31-12-2016	€ 604.500
Solvabiliteit per 31-12-2016: EV/VV	1,49
Geraamd resultaat 2016	€ 0

Naam verbonden partij	Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek
Rechtsvorm	De omgevingsdienst is een openbaar lichaam op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Programma	Programma 3: Openbare ruimte en verkeer
Doel/Openbaar belang	Deze regeling is opgezet door de deelnemers met als doel een robuuste uitvoeringsdienst te vormen ten behoeve van een adequate uitvoering van milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de provincie Flevoland, de provincie Noord-Holland en de regio Gooi en Vechtstreek. De deelnemers kiezen voor een verbetering van de kwaliteit en de integraliteit van de uitvoering van de taken door deze onder te brengen in deze regionale uitvoeringsdienst. De uitvoering wordt bij de uitvoeringsdienst belegd met het behoud van de eigen bevoegdheden van alle deelnemers. Tevens kan de OFGV taken verrichten op basis van de WABO voor zover de deelnemers hiertoe opdracht verlenen.
Bestuurlijk belang	Gemeenten en provincies zijn opdrachtgever van de Omgevingsdienst en vormen samen het Algemeen Bestuur (AB). De stemverdeling in het AB is gebaseerd naar rato van de ingebrachte financiële bijdrage per deelnemende partij aan de gemeenschappelijke regeling.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is begroot voor het jaar 2016 op € 757.064.
Eigen vermogen per 1-1-2016	€ 2.000.000
Vreemd vermogen per 1-1-2016	€ 3.800.000
Solvabiliteit per 1-1-2016: EV/VV	0,53
Eigen vermogen per 31-12-2016	€ 1.800.000
Vreemd vermogen per 31-12-2016	€ 3.800.000
Solvabiliteit per 31-12-2016: EV/VV	0,47
Geraamd resultaat 2016	€ 0

Naam verbonden partij	Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging
Programma	Programma 5: Duurzaamheid en Water; Programma 8: Sport en Recreatie, Cultuur en Toerisme
Doel/Openbaar belang	1. Het behartigen van de bovengemeentelijke belangen van de recreatie binnen het gebied van de Randmeren; 2. Het behartigen van de belangen van de natuur binnen het gebied van de Randmeren; 3. Het bewaren en bevorderen van het natuur- en landschapsschoon binnen het gebied van de Randmeren; 4. Het bevorderen van de watersportsector in het gebied van de Randmeren.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 5 leden, waarvan 1 bestuurder de voormalige blauwe as (leden B) vertegenwoordigt. De gemeente Gooise Meren heeft op basis van haar jaarlijkse bijdrage 4 stemmen in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is voor het jaar 2016 begroot op € 21.311. Leden zijn niet aansprakelijk voor de schulden van de coöperatie en zijn op geen enkele wijze verplicht om bij te dragen in een eventueel tekort bij de ontbinding van de coöperatie.
Eigen vermogen per 1-1-2016	€ 4.367.000
Vreemd vermogen per 1-1-2016	€ 11.203.000
Solvabiliteit per 1-1-2016: EV/VV	0,39
Eigen vermogen per 31-12-2016	€ 4.284.000
Vreemd vermogen per 31-12-2016	€ 9.603.000
Solvabiliteit per 31-12-2016: EV/VV	0,45
Geraamd resultaat 2016	Het geraamde resultaat is € 83.000 negatief. Dit negatieve resultaat wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

Naam verbonden partij	Werkvoorzieningschap Tomingroep
Rechtsvorm	BV
Programma	Programma 6: Werk en Inkomen
Doel/Openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling richt zich op het bieden van werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt met een Wsw-indicatie. Tevens is de doelstelling zoveel mogelijk Wsw'ers richting de reguliere arbeidsmarkt te begeleiden/ontwikkelen. Om dit te bereiken maakt de gemeenschappelijke regeling gebruik van Tomin B.V., waar zij een honderd procent deelneming in heeft. De B.V. heeft een aantal bedrijfsactiviteiten ingericht om de doelstellingen te behalen.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft elf leden en wordt geadviseerd door twee vaste adviseurs. De gemeente Gooise Meren is met 3 leden vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.
Financieel belang	De Rijksvergoeding wordt doorbetaald aan Tomingroep. De deelnemende gemeenten zijn gezamenlijk financieel verantwoordelijk voor de gemeenschappelijke regeling. Vooralsnog staat de B.V. garant voor afdekking van dit risico. Mochten de winst en de Algemene Reserves van de B.V. echter niet volstaan, zullen de gemeenten zelf extra moeten bijdragen.
Eigen vermogen per 1-1-2016	€ 1.500.000
Vreemd vermogen per 1-1-2016	€ 12.000.000
Solvabiliteit per 1-1-2016: EV/VV	0,125
Eigen vermogen per 31-12-2016	€ 1.500.000
Vreemd vermogen per 31-12-2016	€ 12.000.000
Solvabiliteit per 31-12-2016: EV/VV	0,125
Geraamd resultaat Werkvoorzieningschap Tomingroep 2016	Het geraamde resultaat is € 168.000 negatief. In het jaarcontract tussen Tomingroep BV en het Werkvoorzieningschap is vastgelegd dat Tomingroep BV een nihil resultaat bij het Werkvoorzieningschap Tomingroep garandeert.
Tomingroep BV	
Eigen vermogen per 1-1-2016	€ 24.200.000
Vreemd vermogen per 1-1-2016	€ 7.500.000
Solvabiliteit per 1-1-2016: EV/VV	3,23
Eigen vermogen per 31-12-2016	€ 21.800.000
Vreemd vermogen per 31-12-2016	€ 7.500.000
Solvabiliteit per 31-12-2016: EV/VV	2,91
Geraamd resultaat 2016	Het geraamde resultaat is € 500.000 positief.

Naam verbonden partij	Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek (werknaam Talent Primair)
Rechtsvorm	Stichting
Programma	Programma 7: Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd
Doel/Openbaar belang	Het gemeenschappelijk orgaan primair onderwijs Gooi en Vechtstreek (GO) coördineert en oefent de bevoegdheden uit als bedoeld in artikel 17 van de 'Wet op het primair onderwijs' (WPO). Artikel 17 van de Wpo geeft regels als een gemeenteraad besluit de instandhouding van één of meer openbare scholen en een of meer bijzondere scholen door een stichting te laten verzorgen. Door de gemeenteraden van Blaricum, Bussum, Eemnes, Huizen, Laren, Muiden, Naarden, Stichtse Vecht (voorheen Loenen), Weesp en Wijdmeren is hiertoe besloten. Als gevolg hiervan is het GO opgericht en is de instandhouding van de scholen in genoemde gemeenten in handen gesteld van de Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek. Deze stichting heeft als doel het geven van openbaar onderwijs aan scholen die onder haar gezag vallen.
Bestuurlijk belang	Het GO heeft 10 leden en evenzoveel plaatsvervangers. De gemeenten Naarden, Muiden en Bussum zijn met 3 leden vertegenwoordigd. De wethouder Onderwijs van de gemeente Naarden is tot 1 januari 2016 voorzitter van het GO. De stichting heeft een College van Bestuur (CvB) van maximaal 3 leden en een Raad van Toezicht (RvT) van maximaal 7 natuurlijke personen. In werkelijkheid bestaat het CvB uit één directeur-bestuurder. De directeur-bestuurder is belast met het besturen van de stichting. De RvT heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken in de onder de stichting ressorterende scholen. In de huidige statuten is opgenomen dat 3 leden van de RvT worden benoemd op voordracht van het GO uit de gemeenten waar de stichting scholen exploiteert. De directeur-bestuurder heeft een actieve informatieplicht. Hij informeert de RvT en het GO tijdig als er financiële omstandigheden ontstaan die de continuïteit van de stichting in gevaar brengen.
Financieel belang	De gemeente Gooise Meren heeft een renteloze lening van € 274.413 (€ 132.913 Naarden /€ 96.500 Bussum/€ 45.000 Muiden) verstrekt aan de rechtsvoorganger van de huidige stichting.
Eigen vermogen per 1-1-2016	€ 4.046.807
Vreemd vermogen per 1-1-2016	€ 5.028.629
Solvabiliteit per 1-1-2016: EV/VV	0,80
Eigen vermogen per 31-12-2016	€ 4.196.807
Vreemd vermogen per 31-12-2016	€ 4.923.403
Solvabiliteit per 31-12-2016: EV/VV	0,85
Geraamd resultaat 2016	€ 150.000

Naam verbonden partij	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
Rechtsvorm	N.V.
Programma	Programma 9: Algemene baten en lasten
Doel/Openbaar belang	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen met maatschappelijk belang. Het is de huisbankier van de gemeente.
Bestuurlijk belang	De gemeente Gooise Meren heeft 100.698 van de 55.690.720 aandelen in zijn bezit. Muiden heeft 3.510 aandelen en Bussum 97.188 aandelen. De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50).
Financieel belang	
Eigen vermogen per 1-1-2016	
Vreemd vermogen per 1-1-2016	
Solvabiliteit per 1-1-2016: EV/VV	
Eigen vermogen per 31-12-2016	
Vreemd vermogen per 31-12-2016	
Solvabiliteit per 31-12-2016: EV/VV	
Geraamd resultaat 2016	€ 0

Jaarlijks voorziet BNG Bank haar klanten van informatie over BNG Bank, die zij kunnen gebruiken voor het invullen van hun begrotingsparagraaf over verbonden partijen. Provincies en gemeenten worden geacht daarbij vooruit te kijken tot en met het komende begrotingsjaar, maar helaas kan de bank die financiële informatie niet verstrekken.

BNG Bank emitteert leningen, die beursgenoteerd zijn. Om die reden is BNG Bank gehouden aan de regels die de Autoriteit Financiële Markten stelt aan het verstrekken van mogelijk koersgevoelige informatie. Het verstrekken van cijfers en verwachtingen over eigen vermogen en netto resultaat valt daar uitdrukkelijk onder. BNG Bank gaat pas tot publicatie van de gerealiseerde resultaten over na behandeling van de door de externe accountant goedgekeurde jaarrekening en het voorstel tot winstuitkering door de Raad van Commissarissen. Gegeven de complexiteit van de boekhoudkundige regelgeving die voor het bankwezen geldt en de omvang van de balans van BNG Bank, kunnen de definitieve gegevens over het lopende jaar 2015 in de loop van maart 2016 beschikbaar worden gesteld.

Bijlage 4 | 'Van startnota naar actueel financieel beeld'

In de Startnota Gooise Meren, vastgesteld in de fusieraad op 22 juni 2015, is een financieel beeld geschetst en zijn maatregelen voorgesteld om op termijn tot een sluitende begroting te komen voor Gooise Meren.

Financieel beeld Startnota	2016	2017	2018	2019
Saldo	-6.311	-7.013	-7.601	-7.324
Organisatiekosten	1.077	2.104	2.433	2.515
Overige maatregelen	700	1.300	1.550	1.809
Nog te maken politieke keuzes	200	1.500	3.000	3.000
Onttrekking Algemene Reserve	4.333	2.108	618	0
Totaal	-1	-1	0	0
bedragen x € 1.000				

Bij de voorbereidingen van de Programmabegroting 2016 voor Gooise Meren zijn deze maatregelen, voor zover van toepassing, al betrokken.

Organisatiekosten

Het nieuwe organisatieplaatje en de daarbij horende formatie zijn verwerkt in de begroting.

Overige maatregelen

Er is nadrukkelijk gekeken naar de mogelijkheden om investeringen te temporiseren en naar de verwachte besparing op de rentekosten.

Bij de verdere uitwerking van de begroting zijn ook de volgende ontwikkelingen betrokken.

Gemeentefonds

De effecten van de inmiddels uitgebrachte mei- en septembercirculaires 2015 van het Gemeentefonds betreffen enerzijds een aanpassing van het verdeelstelsel (andere clusterverdeling) en anderzijds een stijging van het accres. In beide gevallen geeft dit een meerjarig positief effect. De positieve gevolgen zijn, zeker voor 2018 e.v., nog wel omkleed met onzekerheden.

Sociaal Domein

De budgetten Sociaal Domein zijn in de mei- en septembercirculaire aangepast, maar we gaan er vanuit dat de taken op termijn budgetneutraal kunnen worden uitgevoerd. Eventuele aanlooptekorten worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein. Wel zijn extra lasten voorzien voor de uitvoeringskosten hiervan in met name 2016, doorlopend in 2017.

Investeringen

In de fusieraad van 22 juni 2015 is ingestemd met het Huisvestingsvoorstel Gooise Meren. Met de extra benodigde financiële middelen was in de startnota nog geen rekening gehouden. Daarnaast is een

reservering gemaakt voor de kapitaallasten van toekomstige investeringen. De nadere invulling, welke investeringen worden uitgevoerd, vindt plaats bij de Perspectiefnota 2017.

Belastingen en heffingen

Voor wat betreft de belastingen en heffingen hebben er, ten opzichte van de startnota, twee wijzigingen plaatsgevonden met een financieel effect:

- 1) De Wabo is in de afgelopen jaren niet budgetneutraal gebleken en er is geen bestemmingsreserve meer om de tekorten uit te dekken. De opbrengsten zijn daarom naar beneden bijgesteld naar een meer realistisch niveau.
- 2) In de Startnota is er vanuit gegaan dat precario van kabels en leidingen wordt geharmoniseerd op basis van de geraamde opbrengst. Als we uitgaan van de gerealiseerde opbrengst over 2015 verhoogd met 1% inflatie, dan is er uiteindelijk sprake van een voordeel ten opzichte van de eerdere aannames uit de Startnota.

Bijstelling begroting

Zoals eerder gesteld is de basis voor de begroting van de gemeente Gooise Meren de optelsom van de begrotingen van Naarden, Muiden en Bussum. Echter, als gevolg hiervan is voor bepaalde activiteiten geen budget in de begroting 2016. Dit betreft bijvoorbeeld besluiten die in de afzonderlijke gemeenten in het verleden zijn gemaakt en waarvoor in de meerjarenbegroting de financiële consequenties nog niet zijn meegenomen. Ook ontwikkelingen die zich na de vaststelling van de startnota hebben voorgedaan en die financiële gevolgen hebben, kunnen hieronder vallen.

Technische bijstellingen

Tenslotte zijn er nog enkele technische bijstellingen geweest, welke gepaard gaan met financiële effecten.

In onderstaande tabel zijn deze effecten samengevat.

Nieuw financieel beeld	2016	2017	2018	2019
Uitgangspunt Startnota	-6.311	-7.013	-7.601	-7.324
Organisatiekosten	1.027	2.121	2.477	2.559
Overige maatregelen	168	119	144	296
Gemeentefonds	1.079	806	1.438	1.641
Sociaal Domein	-900	-350	0	0
Investeringen	0	-298	-802	-1.070
Belastingen en heffingen	-416	-424	-430	-440
Bijstellingen begroting	-413	-178	-122	-118
Technische wijzigingen	145	103	91	0
Totaal	-5.620	-5.114	-4.805	-4.456
bedragen x € 1.000				